

YENİ TÜRK TİCARET KANUNU REHBERİ

(6335 SAYILI KANUN İLE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİ İÇEREN
SON HALİYLE)

1- TİCARİ İŞLETME	8
1.1- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun Uygulama Alanı:	8
1.2- Ticari İş Kavramı	8
1.3- Ticari Dava Kavramı ve Yetkili Mahkeme	8
1.3.1- Ticari Dava	8
1.3.2- Yetkili Mahkeme	9
1.3.3- Dava Zamanaşımı	9
1.3.4- 6762 sayılı Mülga TTK ile 6102 sayılı Yeni TTK'nın Ticari Davaların Kapsamı Yönünden Kıyaslanması	9
1.4- Ticari İşlerde Teselsül	10
1.4.1- Teselsül Karinesi	10
1.4.2- 6102 sayılı Kanunla Gelen Bir Müessese: "Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi"	10
1.5- Ticari İşlerde Faiz	11
1.6- Ticari İşletme Kavramı	12
1.7- Tacir Kavramı	12
1.7.1- Gerçek Kişi Tacirler	12
1.7.2- Esnaf	13
1.7.3- Tüzel Kişi Tacirler	13
1.7.4- Donatma İştiraki	13
1.8- Tacir Olmanın Sonuçları	13
1.9- Ticaret Unvanı ve Tescil	15
1.9.1- Ticaret Unvanı	15
1.9.1.1- Ticaret Unvanı Alınması	16
1.9.1.2- Ticaret Unvanının Korunması ve Devri	16
1.9.2- Tescil	18
1.10- İşletme Adı	18
1.11- Haksız Rekabet	18
1.11.1- Başlıca Haksız Rekabet Halleri	18
1.11.2- Haksız Rekabetin Sonuçları ve Açılacak Davalar	21
1.12- Ticari Defterler ve Envanter	22
1.12.1- Defter Tutma Yükümlülüğü	22
1.12.2- Defterlerin Tutulması	23
1.12.3- Envanter	24
1.12.3.1- Envanter Çıkarma	24
1.12.3.2- Envanteri Kolaylaştırıcı Yöntemler	24
1.12.4- Açılış Bilançosu ve Yıllık Finansal Tabloları	25

1.12.5- Genel Değerleme İlkeleri	26
1.12.6- Saklama ve İbrahim	27
1.12.7- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Konuya İlişkin Yetkisi	28
1.13- Cari Hesap	28
1.13.1- Cari Hesap Sözleşmesinin Niteliği	28
1.13.2- Cari Hesap Sözleşmesinin Hükümleri	28
1.13.3- Cari Hesap Açısından Ticari Senetlerin Durumu	29
1.13.4- Cari Hesaba İlişkin Ücret ve Giderler	29
1.13.5- Cari Hesap Dışında Kalan Alacaklar ve Bakiyenin Durumu	29
1.13.6- Cari Hesapta Faiz	30
1.13.7- Cari Hesapta Bütünlük	30
1.13.8- Cari Hesabın Sona Ermesi	30
1.13.9- Cari Hesapta Zamanaşımı	30
1.14- Acentelik	31
1.14.1- Acentenin Tanımı	31
1.14.2- Hakkında Acentelik Hükümleri Uygulanacak Olanlar	31
1.14.3- Acentelikte İnhisar	31
1.14.4- Acentenin Yetkileri	31
1.14.4.1- Genel Yetkiler	31
1.14.4.2- Özel Yetkiler	32
1.14.5- Acentelerin Sözleşme Yapma Yetkisi	32
1.14.6- Acentenin Borçları	32
1.14.7- Acentenin Hakları	33
1.14.8- Müvekkilin Borçları	34
1.14.9- Acentelik Sözleşmesinin Sona Ermesi	35
1.14.10- Rekabet Yasağı Anlaşması	36
2- TİCARET ŞİRKETLERİ	36
2.1- Genel Hükümler	36
2.1.1- Şahıs-Sermaye Şirketi Ayrımı	36
2.1.2- "Ultra Vires" (Ana Faaliyet Konusu Dışında Faaliyette Bulunamama Yasağı)	37
2.1.3- Sermaye Şirketlerine Sermaye Olarak Konulabilecek Değerler ve Sermaye Koymanın Sonuçları	38
2.1.4- Kurumsal Yönetim İlkeleri	40
2.1.5- Yeni Ticaret Kanununda Yer Alan "Şirketler Topluluğu" Kavramı	43
2.1.6- Ticari İşletmeler Arasındaki Mal ve Hizmet Teminine İlişkin Sözleşmelerde Temerrüde İlişkin Hükümler	44
2.2- Şirketlerin Birleşmesi, Bölünmesi ve Tür Değiştirmesi	46
2.2.1- 6102 sayılı TTK' ya Göre Şirketlerin Birleşmesi	46
2.2.1.1- Kapsam	46
2.2.1.2- Tanımlamalar	46
2.2.1.3- Birleşme Türleri	46

2.2.1.4- Denkleştirme ve Ayrılma Akçesi	47
2.2.1.5- Sermaye Artırımı	48
2.2.1.6- Ara Bilanço	48
2.2.1.7- Birleşme Sözleşmesi	49
2.2.1.8- Birleşme Raporu	49
2.2.1.9- Birleşme Sözleşmesinin Genel Kurulca Kabulü	50
2.2.1.10- Tescil ve İlan	50
2.2.1.11- Alacakların Teminat Altına Alınması	51
2.2.2- 6102 sayılı TTK'ya Göre Şirketlerin Bölünmesi	51
2.2.2.1- Bölünme Kavramı	51
2.2.2.2- Bölünmenin Nedeni	52
2.2.2.3- Bölünme Türleri	53
2.2.2.4- Kimler Bölünebilir	53
2.2.2.5- Sermaye Artırımı	54
2.2.2.6- Ara Bilanço	54
2.2.2.7- Bölünme Sözleşmesi ve Bölünme Planı	54
2.2.2.8- Tahsisi Yapılmayan Mal Varlığının Durumu	55
2.2.2.9- Bölünme Raporu	55
2.2.2.10- Diğer Düzenlemeler	56
2.2.3- 6102 sayılı TTK' ya Göre Şirketlerin Tür Değiştirmesi	56
2.2.3.1- Tür Değiştirme	56
2.2.3.2- Geçerli Tür Değiştirmeler	56
2.2.3.3- Hakların Korunması	57
2.2.3.4- Ara Bilanço	57
2.2.3.5- Tür Değiştirme Planı	57
2.2.3.6- Tür Değiştirme Raporu	58
2.2.3.7- Tür Değiştirmede Genel Kurul Kararı	58
2.2.3.8- Diğer Düzenlemeler	59
2.2.4- Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirmeye İlişkin Ortak Düzenlemeler	59
2.3- Ticaret Şirketleri	60
2.3.1- Kollektif Şirketler	60
2.3.1.1- Şirketin Niteliği ve Kuruluşu	60
2.3.1.2- Ortaklar Arasındaki İlişkiler	61
2.3.1.3- Şirketin Yönetimi	61
2.3.1.4- Yönetim İşlerinde Yalnız Başına veya Birlikte Hareket	61
2.3.1.5- Yönetimin Kapsamı	62
2.3.1.6- Denetim	62
2.3.1.7- Oy Hakkı ve Kararlar	62
2.3.1.8- Rekabet Yasağı	62
2.3.1.9- Tüzel Kişiliğin Kazanılması	63
2.3.1.10- Temsil	63
2.3.1.11- Ortakların Kişisel Sorumluluğu	63
2.3.1.12- İflas	63
2.3.1.13- Sona Erme	64
2.3.2- Komandit Şirketler	64

2.3.2.1- Sözleşme	65
2.3.2.2- Komanditerlerin Sermaye Koyma Borcu	65
2.3.2.3- Ortaklar Arasındaki İlişkiler	65
2.3.2.4- Komanditerlerin Hukuki Durumu	65
2.3.2.5- Denetleme	66
2.3.2.6- Rekabet Yasası	66
2.3.2.7- Kâr ve Zarar	66
2.3.2.8- Ortaklık Payı Devri	66
2.3.2.9- Şirketin Temsili	66
2.3.2.10- Komanditer Ortağın Sorumluluğu	66
2.3.2.11- Komanditelerin Sorumluluğu	67
2.3.2.12- Sona Erme	67
2.3.3- Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketler	67
2.3.3.1- Tanım	67
2.3.3.2- Uygulanacak Hükümler	67
2.3.3.3- Kuruluş	68
2.3.4- Limited Şirketler	68
2.3.4.1- Tanım ve Kuruluş	68
2.3.4.2- Esas Sermayeyi Temsil Eden Payların Nama Yazılı Olarak Düzenlenmesi	69
2.3.4.3- Bir Ortağın Birden Fazla Paya Sahip Olması	70
2.3.4.4- Limited Şirket Kuruluşunda Sermayenin Ödenmesi	70
2.3.4.5- Limited Şirketlerde Yönetim	71
2.3.4.6- Limited Şirketlerde Yönetim ve Temsil Hakkı	71
2.3.4.7- Ortaklıktan Çıkarma	72
2.3.4.8- Ayrılma Akçesi	74
2.3.4.9- Limited Şirketlerde Sona Erme	74
2.3.5- Anonim Şirketler	75
2.3.5.1- Kuruluş İçin Gerekli Olan Belgeler	76
2.3.5.2- Kuruluş İçin Gerekli Sermayenin Ödenmesi	77
2.3.5.3- Şarta Bağlı Sermaye	77
2.3.5.4- Tedrici Kuruluş	77
2.3.5.5- Aynı Sermaye Olarak Konulabilecek Unsurlar	79
2.3.5.6- Kayıtlı Sermaye Sistemi	80
2.3.5.7- Esas Sözleşme	80
2.3.5.8- İmtiyazlı Paylar	81
2.3.5.9- Anonim Şirketin Kendi Paylarını İktisabı	82
2.3.5.10- Oyda İmtiyaz Hakkı	83
2.3.5.11- Sermayeleri, Yeni Kanuna Göre Belirlenen Asgari Sermaye Tutarından Düşük Olan Şirketlerin Durumu	84
2.3.5.12- Pay Devri	84
2.3.5.13- Eşit İşleme Tabi Tutulma Şartı	85
2.3.5.14- Anonim Şirketlerde Sicilin Olumlu Etkisi	86
2.3.5.15- Esas Sözleşmelerde Yer Alan Kanunun Emredici Hükümlerine Aykırı İfadelerin Durumu	88
2.3.5.16- Anonim Şirket Kuruluşunda Kanuna Aykırı Hareket Edilmesinin Sonuçları	88
2.3.5.17- Anonim Şirket Kurucularının Kuruluşa İlişkin Beyanda Bulunma Zorunluluğu	90

2.3.5.18- Anonim Şirket Kurucularının Sahip Oldukları İntifa Senetlerinin Durumu	90
2.3.5.19- Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Sorumluluk Davalarının Kapsamı	91
2.3.5.20- İç Kaynaklardan Gerçekleştirilecek Sermaye Artışları	92
2.3.5.21- Risklerin Erken Teşhisi ve Yönetimi Komitesi	93
2.3.5.22- Pay Sahiplerinin Şirketten Borçlanma Yasağı	93
2.3.5.23- Pay Sahiplerinin Ortaklıktan Çıkarılması	94
2.3.5.24- Genel Kurul	94
2.3.5.24.1- Genel Kurula Katılması Gerekenler	94
2.3.5.24.2- Toplantı ve Karar Nisabı	95
2.3.5.24.3- Gündeme Bağlılık İlkesinin İstisnaları	98
2.3.5.24.4- Genel Kurul Kararlarının İptali	98
2.3.5.25- Yönetim Kurulu	99
2.3.5.25.1- Oluşumu	99
2.3.5.25.2- Yönetim Yetkisinin Devri	99
2.3.5.25.3- Yönetim Kurulu Üyelerinin Pay Sahibi Olma Zorunluluğu	101
2.3.5.25.4- Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin ve İlişkili Bazı Kişilerin Şirketle İşlem	102
Yapma Yasağı	102
2.3.5.25.5- Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği	102
2.3.5.25.6- Mevcut Yönetim Kurulu Üyelerinin Durumu	102
2.3.5.25.7- Yönetim Kurulunun Devredilemez Görev ve Yetkileri	103
2.3.5.25.8- Yönetim Kurulunun Batıl Nitelikteki Kararları	104
2.3.5.25.9- İsteğe Bağlı Zarar Sigortası	104
2.3.5.25.10- Belirli Pay Gruplarına ve Azlığa Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Tanınan Temsil	105
Hakkı	105
2.3.5.26- Denetleme	105
2.3.5.26.1- Denetiminin Kapsamı	105
2.3.5.26.2- Denetimin Konusu	106
2.3.5.26.3- Denetçinin Seçimi	106
2.3.5.26.4- Denetçinin Görevden Alınması	107
2.3.5.26.5- Denetçinin Görevi Bırakması	107
2.3.5.26.6- Denetçi Olabilecekler/Olamayacaklar	107
2.3.5.26.7- Denetim Raporu	109
2.3.5.26.8- Görüş Yazıları	110
2.3.5.26.9- Şirket ile Denetçi Arasındaki Görüş Ayrılıkları	110
2.3.5.27- Anonim Şirketlerin Teknik İflası	111
2.3.5.28- İflasın Ertelenmesi	111
2.3.5.29- Sona Erme	112
3- CEZALAR VE ORTAK HÜKÜMLER	113
3.1- Esas Sözleşmelerin Yeni TTK' ya Uyumlu Hale Getirilmesi	113
3.2- İnternet Sitesi Kurma Zorunluluğu	114
3.3- Türkiye Muhasebe Standartları ve Uygulama Zorunluluğu	114

3.4- Kar Payı Avansı Uygulaması	115
3.5- Müeyyideler	116
3.6- Yeni Türk Ticaret Kanunu Takvimi	117

1- TİCARİ İŞLETME

1.1- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun Uygulama Alanı:

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun ayrılmaz bir parçasıdır. 6102 sayılı TTK'daki hükümlerle, bir ticari işletmeyi ilgilendiren işlem ve fiillere ilişkin diğer kanunlarda yazılı özel hükümler, ticari hükümler olarak kabul edilecektir.

Mahkemeler, hakkında ticari bir hüküm bulunmayan ticari işlerde, ticari örf ve âdete, bu da yoksa genel hükümlere göre karar vereceklerdir. Kanunda aksine bir hüküm yoksa, ticari örf ve âdet olarak kabul edildiği belirlenmedikçe, teamül, mahkemenin yargısına esas olamayacak; ancak, irade açıklamalarının yorumunda teamüller de dikkate alınacaktır.

Bir bölgeye veya bir ticaret dalına özgü ticari örf ve âdetler genel olanlara üstün tutulacak; ilgililer aynı bölgede değillerse, kanunda veya sözleşmede aksi öngörülmedikçe, ifa yerindeki ticari örf ve âdet uygulanacaktır.

Ticari örf ve âdet, tacir sıfatını haiz bulunmayanlar hakkında ancak onlar tarafından bilindiği veya bilinmesi gerektiği takdirde uygulanabilecektir.

1.2- Ticari İş Kavramı

6102 sayılı Ticaret Kanununda düzenlenen hususlarla bir ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve fiiller ticari iş kabul edilmektedir.

1.3- Ticari Dava Kavramı ve Yetkili Mahkeme

1.3.1- Ticari Dava

Yeni Ticaret Kanununun uygulamasında; her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ile tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın;

- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda,

- Türk Medenî Kanununun, rehin karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar hakkındaki 962 ila 969. maddelerinde,

- 11/01/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun malvarlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi hakkındaki 202 ve 203, rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447, yayın sözleşmesine dair 487 ila 501, kredi mektubu ve kredi emrini düzenleyen 515 ila 519, komisyon sözleşmesine ilişkin 532 ila 545, ticari

temsilciler, ticari vekiller ve diğ er tacir yardımcıları için ö ngörö lmü ş bulunan 547 ila 554, havale hakkındaki 555 ila 560, saklama sözleşmelerini düzenleyen 561 ila 580. maddelerinde,

-Fikri mülkiyet hukukuna dair mevzuatta,

-Borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete ö zğ ü diğ er yerlere ilişkin özel hükümlerde,

-Bankalara, diğ er kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve öd ünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerde ö ngörö len hususlardan doğ an hukuk davaları ticari dava ve ticari nitelikte çekişmesiz yargı işi sayılacaktır. Ancak, herhangi bir ticari işlemtmeyi ilgilendirmeyen havale, vedia ve fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğ an davalar istisnadır.

Ticari davalarda da deliller ile bu delillerin sunulması Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerine tabi olacaktır.

1.3.2- Yetkili Mahkeme

Aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değ erine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesi tüm ticari davalar ile ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevli olan yargı yerleridir.

Bir yerde asliye ticaret mahkemesi varsa, asliye hukuk mahkemesinin görevi içinde bulunan ve ticari sayılan davalarla özel hükümler uyarınca ticaret mahkemesinde görö lecek diğ er işlere asliye ticaret mahkemesinde bakılacak; bir yerde ticaret davalarına bakan birden çok asliye ticaret mahkemesi varsa, iş durumunun gerekli kıldığı yerlerde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, asliye ticaret mahkemelerinden biri veya birkaçı münhasıran dan doğ an deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davalarına bakmakla görevlendirilebilecektir.

Asliye ticaret mahkemesi bulunmayan yargı çevresindeki bir ticari davada görev kuralına dayanılmamış olması, görevsizlik kararı verilmesini gerektirmeyecek; asliye hukuk mahkemesi, davaya devam edecektir.

1.3.3- Dava Zamanaşımı

Ticari hükümler koyan kanunlarda ö ngörö len zamanaşımı süreleri, Kanunda aksine düzenleme yoksa, sözleşme ile değ iştirilemeyecektir.

1.3.4- 6762 sayılı Mülga TTK ile 6102 sayılı Yeni TTK'nın Ticari Davaların Kapsamı Yönünden Kıyaslanması

Eski Ticaret Kanununda ticari dava olarak sayılan davalar arasında yer alan ve "*bankacılık ve öd ünç para verme işleri kanunundan kaynaklanan hukuk davaları*" şeklinde

ifade edilen davalara, yeni Ticaret Kanununun 4. maddesi ile, *"bankalara, diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerde öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları"* da eklenerek, ticari davaların kapsamı genişletilmiştir.

1.4- Ticari İşlerde Teselsül

1.4.1- Teselsül Karinesi

6102 sayılı TTK'nın 7. maddesi uyarınca; iki veya daha fazla kişi, içlerinden yalnız biri veya hepsi için ticari niteliği haiz bir iş dolayısıyla, diğer bir kimseye karşı birlikte borç altına girerlerse, kanunda veya sözleşmede aksi öngörülmemişse müteselsilen¹ sorumlu olacaklardır.

Ancak, kefil ve kefillere, taahhüt veya ödemenin yapılmadığı veya yerine getirilmediği ihbar edilmeden temerrüt faizi yürütülemeyecektir. Ticari borçlara kefalet hâlinde, hem asıl borçlu ile kefil, hem de kefiller arasındaki ilişkilerde de müteselsil kefalet karinesi geçerli olacaktır.

1.4.2- 6102 sayılı Kanunla Gelen Bir Müessese: "Farklılaştırılmış Teselsül İlkesi"

Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirketin uğradığı zararlardan dolayı İsviçre Borçlar Kanununda yer alan *"farklılaştırılmış teselsül ilkesi"* kabul edilmiştir.

Yeni Yasanın teselsül ve başvuru başlıklı 557. maddesi hükmüne göre; birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları hâlinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olacaklardır.

Davacı birden çok sorumlu kişiyi zararın tamamı için birlikte dava edebilecek ve hâkimin aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini isteyebilecektir.

Birden çok sorumlu arasındaki başvuru, durumun bütün gerekleri dikkate alınarak hâkim tarafından belirlenecektir.

¹ Müteselsil kefalette kefil, müteselsil kefil sıfatıyla veya bu anlama gelen herhangi bir ifadeyle yükümlülük altına girmeyi kabul etmişse alacaklı, borçluyu takip etmeden veya taşınmaz rehnini paraya çevirmeden kefil takip edebilir. Ancak, bunun için borçlunun, ifada gecikmesi ve ihtarın sonuçsuz kalması veya açıkça ödeme güçsüzlüğü içinde olması gerekir.

Farklılaştırılmış teselsül anlayışının ilkeleri şöyle özetlenebilir:

1) Farklılaştırılmış teselsül, birlikte zarar verenlerin dış ilişkideki sorumluluklarını düzenlemektedir; yoksa bu hüküm sorumluların iç ilişkideki sorumluluk ilişkileri hakkında öngörülmuş bir rücu hükmü değildir.

2) Müteselsil sorumluluğun kabul edildiği durumlarda (çoğu kez) zararın bir kısmı, müteselsil sorumlular tarafından birlikte verilebilir, bir kısmı da, tazminat yükümlülerinden bazılarının, anonim şirkete ilişkin hükümler anlamında hukuka aykırı, kişisel eylem ve kararlarının ürünü olabilir.

3) Farklılaştırılmış teselsül, müteselsilen sorumlu farklı tazminat yükümlüsü gruplarının ortaya çıkması sonucunu da doğurabilir.

4) Gerek aynı zarar, gerek tek başına verilen zarar belirlenirken mahkeme Borçlar Kanununun ilgili hükümlerini uygular.

1.5- Ticari İşlerde Faiz

Yeni Ticaret Kanunu ile ticari işlerde bileşik faiz uygulamasının yalnızca tacirler arası akitlerde geçerli olacağı ve tüketicinin korunmasına yönelik mevzuat hükümlerinin öncelikle uygulanacağı yönünde bir anlayış benimsenmiştir.

Buna göre; ticari işlerde faiz oranı serbestçe belirlenecek, üç aydan aşağı olmamak üzere, faizin anaparaya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi şartı, yalnız cari hesaplarla her iki taraf bakımından da ticari iş niteliğinde olan ödünç sözleşmelerinde geçerli olacak, bu hüküm sözleşenleri tacir olmayanlara uygulanmayacaktır.

Diğer yandan tüketicinin korunmasına ilişkin hükümler evleyivetle uygulanacak, bu şartlara uygun olmayan şekilde işletilen faiz yok hükmünde kabul edilecektir.

6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun "*Bileşik Faiz*" başlıklı 9. maddesi ile de, 6762 sayılı Eski Ticaret Kanununun 8. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, faizin ana paraya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesini öngörmüş bulunan ve her iki tarafı da tacir olmayan cari hesap sözleşmelerinin, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde değiştirilmesi ve faize faiz yürütülmesine ilişkin hükümler ile bu sonucu doğuran düzenlemelerin sözleşmeden çıkarılması; aksi halde anılan sürenin sonunda söz konusu hükümlerin yazılmamış sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca, yalnız bu değişikliklerin yapılmasının damga resmini doğurmayacağı da belirtilerek vergisel anlamda ortaya çıkması muhtemel sorunların da önüne geçilmiştir.

1.6- Ticari İşletme Kavramı

Eski Kanunda *"ticarethane veya fabrika yahut ticari şekilde işletilen diğer müesseseler"* ticari işletme sayılırken, Yeni Kanun ile *"ticari işletme"* kavramı tanımlamıştır.

Yeni Ticaret Kanununun 11. maddesine göre; ticari işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmedir.

Ticari işletme ile esnaf işletmesi arasındaki sınır, Bakanlar Kurulunca çıkarılacak kararnamede gösterilecektir.

Ayrıca, ticari işletmelerin devri daha önce borçlar kanunu ile düzenlenirken ve külli halefiyet öngörülmezken, yeni Kanun ile ticari işletmelerin devri düzenlenmiş ve bir bütün halinde devredilebilmeleri mümkün hale gelmiştir.

Ticari işletme, içerdiği malvarlığı unsurlarının devri için zorunlu tasarruf işlemlerinin ayrı ayrı yapılmasına gerek olmaksızın bir bütün hâlinde devredilebilecek ve diğer hukuki işlemlere konu olabilecektir.

Aksi öngörülmemişse, devir sözleşmesinin duran malvarlığını, işletme değerini, kiracılık hakkını, ticaret unvanı ile diğer fikrî mülkiyet haklarını ve sürekli olarak işletmeye özgülenen malvarlığı unsurlarını içerdiği kabul olunacak; bu devir sözleşmesiyle ticari işletmeyi bir bütün hâlinde konu alan diğer sözleşmeler yazılı olarak yapılacak, ticaret siciline tescil ve ilan edilecektir.

1.7- Tacir Kavramı

1.7.1- Gerçek Kişi Tacirler

Bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir adı verilir.

Bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçlarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan etmiş olan kimse, fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılacaktır.

Bir ticari işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adi bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuken var sayılmayan diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimse, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olacaktır.

Küçük ve kısıtlılara ait ticari işletmeyi bunların adına işleten yasal temsilci, tacir sayılmayacaktır. Tacir sıfatı ise temsil edilene ait olacaktır. Ancak, yasal temsilci ceza hükümlerinin uygulanması yönünden tacir gibi sorumlu olacaktır.

Kişisel durumları ya da yaptığı işlerin niteliği nedeniyle yahut meslek ve görevleri dolayısıyla, kanundan veya bir yargı kararından doğan bir yasağa aykırı bir şekilde ya da başka bir kişinin veya resmî bir makamın iznine gerek olmasına rağmen izin veya onay almadan bir ticari işletmeyi işleten kişi de tacir sayılacaktır.

1.7.2- Esnaf

İster gezici olsun ister bir dükkanda veya bir sokağın belirli yerlerinde sabit bulunsun, ekonomik faaliyeti sermayesinden fazla bedeni çalışmasına dayanan ve geliri Bakanlar Kurulunca çıkarılacak kararnamede gösterilen sınırı aşmayan ve sanat veya ticaretle uğraşan kişiler esnaf olarak kabul edilecektir.

Esnaf, tacir olmanın sonuçlarının birçoğundan sorumlu tutulmayacaklardır.

1.7.3- Tüzel Kişi Tacirler

Ticaret şirketleriyle, amacına varmak için ticari bir işletme işleten dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılacaklardır.

Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri ile kamu yararına çalışan dernekler ve gelirin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar; bir ticari işletmeyi, ister doğrudan doğruya ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletsinler, kendileri tacir sayılmayacaklardır.

Diğer taraftan, eski Ticaret Kanunu ile tüzel kişi tacirler arasında sayılan "amacına varmak için ticari bir işletme işleten" derneklere, Yeni Kanun ile aynı nitelikteki vakıflar da eklenmiştir. Gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıfların ise tacir sayılmayacağı açıkça hükme bağlanmıştır.

1.7.4- Donatma İştiraki

Tacirlere ilişkin hükümler donatma iştiraklerine de aynen uygulanacaktır.

1.8- Tacir Olmanın Sonuçları

Her şeyden önce vurgulanması gereken husus tacirin, her türlü borcu için iflasa tabi bulunduğu; ayrıca kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek, ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek ve gerekli ticari defterleri tutmakla da yükümlü olduğu hususudur.

Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekmektedir.

Tacirler arasında, diğler tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılacaktır.

Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Ancak, gerçek kişi olan bir tacir, işlemleri yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğler tarafa açıkça bildirdiği veya işin ticari sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde borç adi sayılacaktır.

Taraflardan yalnız biri için ticari iş niteliğinde olan sözleşmeler, Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, diğeri için de ticari iş sayılacaktır.

Tacir olan veya olmayan bir kişiye, ticari işletmesiyle ilgili bir iş veya hizmet görmüş olan tacir, uygun bir ücret isteyebilecek, ayrıca tacir, verdiği avanslar ve yaptığı giderler için, ödeme tarihinden itibaren faize hak kazanacaktır.

Ticari işletmesi bağlamında bir mal satmış, üretmiş, bir iş görmüş veya bir menfaat sağlamış olan tacirden, diğler taraf, kendisine bir fatura verilmesini ve bedeli ödenmiş ise bunun da faturada gösterilmesini isteyebilecektir.

Bir fatura alan kişi aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde, faturanın içeriği hakkında bir itirazda bulunmamışsa bu içeriği kabul etmiş sayılacaktır.

Telefonla, telgrafla, herhangi bir iletişim veya bilişim aracıyla veya diğler bir teknik araçla ya da sözlü olarak kurulan sözleşmelerle yapılan açıklamaların içeriğini doğrulayan bir yazıyı alan kişi, bunu aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde itirazda bulunmamışsa, söz konusu teyit mektubunun yapılan sözleşmeye veya açıklamalara uygun olduğunu kabul etmiş sayılacaktır.

Tacirler arasındaki satış ve mal değişimlerinde de Türk Borçlar Kanununun satış sözleşmesi ile mal değişim sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulanacaktır:

a) Sözleşmenin niteliğine, tarafların amacına ve malın cinsine göre, satış sözleşmesinin kısım kısım yerine getirilmesi mümkün ise veya bu şartların bulunmamasına rağmen alıcı, çekince ileri sürmeksizin kısmi teslimi kabul etmişse; sözleşmenin bir kısmının yerine getirilmemesi durumunda alıcı haklarını sadece teslim edilmemiş olan kısım hakkında kullanabilecek, ancak, o kısmın teslim edilmemesi dolayısıyla sözleşmeden beklenen yararın elde edilmesi veya izlenen amaca ulaşılması imkânı ortadan kalkıyor veya zayıflıyorsa ya da durumdan ve şartlardan, sözleşmenin kalan kısmının tam veya gereği gibi yerine getirilemeyeceği anlaşılıyorsa alıcı sözleşmeyi feshedebilecektir.

b) Alıcı mütemerrit olduğu takdirde satıcı, malın satışına izin verilmesini mahkemeden isteyebilecek; mahkeme, satışın açık artırma yoluyla veya bu işle yetkilendirilen bir kişi aracılığıyla yapılmasına karar verecek, satıcı isterse satış için yetkilendirilen kişi, satışa

çıkarılacak malın niteliklerini bir uzmana tespit ettirecek, satış giderleri satış bedelinden çıkarıldıktan sonra artan para, satıcının takas hakkı saklı kalmak şartıyla, satıcı tarafından alıcı adına bir bankaya ve banka bulunmadığı takdirde notere bırakılacak ve durum hemen alıcıya ihbar edilecektir.

c) Malın ayıplı olduğu teslim sırasında açıkça belli ise alıcı iki gün içinde durumu satıcıya ihbar etmelidir. Açıkça belli değilse alıcı malı teslim aldıktan sonra sekiz gün içinde incelemek veya incelettirmekle ve bu inceleme sonucunda malın ayıplı olduğu ortaya çıkarsa, haklarını korumak için durumu bu süre içinde satıcıya ihbarla yükümlüdür.

1.9- Ticaret Unvanı ve Tescil

1.9.1- Ticaret Unvanı

Her tacir, ticari işletmesine ilişkin işlemleri, ticaret unvanıyla yapmak ve işletmesiyle ilgili senetlerle diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak zorundadır.

Tescil edilen ticaret unvanının ticari işletmenin görülebilecek bir yerine okunaklı bir şekilde yazılması zorunludur.

Tacirin işletmesiyle ilgili olarak düzenlediği ticari mektuplarda ve ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgelerde;

- tacirin sicil numarası,
- ticaret unvanı,
- işletmesinin merkezi
- tacir internet sitesi oluşturma yükümlülüğüne tabi ise tescil edilen internet sitesinin adresi de gösterilecektir.

Tüm bu bilgiler şirketin internet sitesinde de yayımlanacak; bu sitede ayrıca;

- anonim şirketlerde yönetim kurulu başkan ve üyelerinin adları ve soyadları ile taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarı,
- limited şirketlerde müdürlerin adları ve soyadları ile taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarı,
- sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde yöneticilerin adları ve soyadları ile taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarı yayımlanacaktır.

1.9.1.1- Ticaret Unvanı Alınması

Gerçek kişi olan tacirin ticaret unvanı; tacirin kimliği, işletmesinin genişliği, önemi ve finansal durumu hakkında, üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olacak nitelikte bulunmamak, gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olmamak şartıyla, işletmenin özelliklerini belirten veya unvanda yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayalî adlardan ibaret olan ekler ile kısaltılmadan yazılacak adı ve soyadından oluşacaktır.

Kollektif şirketin ticaret unvanı, bütün ortakların veya ortaklardan en az birinin adı ve soyadıyla şirketi ve türünü gösterecek bir ibareyi içerecektir.

Adi veya sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin ticaret unvanı, komandite ortaklardan en az birinin adı ve soyadıyla şirketi ve türünü gösterecek bir ibareyi içerecek, bu şirketlerin ticaret unvanlarında komanditer ortakların adları ve soyadları veya ticaret unvanları bulunamayacaktır.

Anonim, limited ve kooperatif şirketler; işletme konusu göstermek ve işletmesinin genişliği, önemi ve finansal durumu hakkında, üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olacak nitelikte bulunmamak şartıyla, ticaret unvanlarını serbestçe seçebileceklerdir. Ticaret unvanlarında, "anonim şirket", "limited şirket" ve "kooperatif" kelimelerinin bulunması şarttır. Bu şirketlerin ticaret unvanında, gerçek bir kişinin adı veya soyadı yer aldığı takdirde, şirket türünü gösteren ibareler, baş harflerle veya başka bir şekilde kısaltma yapılarak yazılamayacaktır.

Ticari işletmeye sahip olan dernek, vakıf ve diğer tüzel kişilerin ticaret unvanları, adları olacaktır.

Diğer yandan bir ticaret unvanına Türkiye'nin herhangi bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş bulunan diğer bir unvandan ayırt edilmesi için gerekli olduğu takdirde, ek yapılması zorunludur.

Tek başlarına ticaret yapan gerçek kişiler ticaret unvanlarına bir şirketin var olduğu izlenimini uyandıracak ekler yapamayacaklardır.

"Türk", "Türkiye", "Cumhuriyet" ve "Millî" kelimeleri bir ticaret unvanına ancak Bakanlar Kurulu kararıyla konabilecektir.

1.9.1.2- Ticaret Unvanının Korunması ve Devri

Ticari işletme sahibinin veya bir ortağın ticaret unvanında yer alan adı kanunen değişik veya yetkili makamlar tarafından değiştirilirse unvan olduğu gibi kalabilecektir.

Kollektif veya komandit şirkete ya da donatma iştirakine yeni ortakların girmesi hâlinde ticaret unvanı değiştirilmeksizin olduğu gibi kalabilecek, bu şirketlerden birinin

ticaret unvanına adı dâhil olan bir ortağın ölümü üzerine mirasçıları onun yerine geçerek şirketin devamını kabul eder veya şirkete girmemekle beraber bu hususta izinlerini yazılı şekilde bildirirlerse şirket unvanı olduğu gibi bırakılabilecek, şirketten ayrılan ortağın adı da yazılı izni alınmak şartıyla şirket unvanında kalabilecektir.

Her şube, kendi merkezinin ticaret unvanını, şube olduğunu belirterek kullanmak zorundadır. Bu unvana şube ile ilgili ekler yapılabilecektir. Merkezi yabancı ülkede bulunan bir işletmenin Türkiye'deki şubesinin ticaret unvanında, merkezin ve şubenin bulunduğu yerlerin ve şube olduğunun gösterilmesi ise şarttır.

Ticaret unvanının işletmeden ayrı olarak başkasına devri mümkün değildir.

Bir işletmenin devri, aksi açıkça kabul edilmiş olmadıkça, unvanın da devri sonucunu doğuracak, devir hâlinde devralan, unvanı aynen kullanma hakkına sahip olacaktır.

Usulen tescil ve ilan edilmiş olan ticaret unvanını kullanma hakkı sadece sahibine aittir.

Bütün mahkemeler, memurlar, ticaret ve sanayi odaları, noterler ve Türk Patent Enstitüsü görevlerini yaparlarken bir ticaret unvanının tescil edilmediğini, kanun hükümlerine aykırı olarak tescil edildiğini veya kullanıldığını öğrenirlerse durumu yetkili ticaret sicili müdürüne ve Cumhuriyet savcılığına bildirmek zorundadırlar.

Ticaret unvanı kullanmaya ilişkin olarak 6102 sayılı Yasada yer alan hükümlere riayet etmeyenlere 2 bin TL idari para cezası uygulanacaktır. Diğer taraftan;

- Ticaret unvanında kullanılması izne bağlı olan kelimeleri izin almaksızın kullananlar,
- Gerçek kişi olarak tek başına ticaret yapıyor olmasına rağmen ticaret unvanına bir şirketin var olduğu izlenimini uyandıracak şekilde ek koyanlar,
- 6102 sayılı TTK'nın 49. maddesine aykırı olarak ticaret unvanını devredenlerle devralan ve kullananlar üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılacaklardır.

Ticaret unvanının, ticari dürüstlüğe aykırı biçimde bir başkası tarafından kullanılması hâlinde hak sahibi, bunun tespitini, yasaklanmasını; haksız kullanılan ticaret unvanı tescil edilmişse kanuna uygun bir şekilde değiştirilmesini veya silinmesini, tecavüzün sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, gereğinde araçların ve ilgili malların imhasını ve zarar varsa, kusurun ağırlığına göre maddi ve manevi tazminat isteyebilecek, maddi tazminat olarak mahkeme, tecavüz sonucunda mütecavizin elde etmesi mümkün görülen menfaatinin karşılığına da hükmedebilecektir. Mahkeme, davayı kazanan tarafın istemi üzerine, giderleri

aleyhine hüküm verilen kimseye ait olmak üzere, kararın gazete ile yayımlanmasına da karar verebilecektir.

1.9.2- Tescil

Her tacir, ticari işletmenin açıldığı günden itibaren 15 gün içinde, ticari işletmesini ve seçtiği ticaret unvanını, işletme merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan ettirmek zorundadır.

Tacir, kullanacağı ticaret unvanını ve bunun altına atacağı imzayı notere onaylattırdıktan sonra sicil müdürlüğüne verecek; tacir tüzel kişi ise, unvanla birlikte onun adına imzaya yetkili kimselerin imzaları da notere onaylatılarak sicil müdürlüğüne verilecektir.

Merkezi Türkiye'de bulunan ticari işletmelerin şubeleri de buldukları yerin ticaret siciline tescil ve ilan olunacaktır.

Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça merkezin bağlı olduğu sicile geçirilen kayıtlar şubenin bağlı bulunduğu sicile de tescil olunacaktır. Ancak, bu hususta şubenin bulunduğu yer sicil müdürlüğünün ayrı bir inceleme zorunluluğu bulunmamaktadır.

Merkezleri Türkiye dışında bulunan ticari işletmelerin Türkiye'deki şubeleri, kendi ülkelerinin kanunlarının ticaret unvanına ilişkin hükümleri saklı kalmak şartıyla, yerli ticari işletmeler gibi tescil olunacaktır. Bu şubeler için yerleşim yeri Türkiye'de bulunan tam yetkili bir ticari mümessil atanacak; ticari işletmenin birden çok şubesi varsa, ilk şubenin tescilinden sonra açılacak şubeler yerli ticari işletmelerin şubeleri gibi tescil olunacaktır.

1.10- İşletme Adı

İşletme sahibi ile ilgili olmaksızın doğrudan doğruya işletmeyi tanıtmak ve benzer işletmelerden ayırt etmek için kullanılan adların da sahipleri tarafından tescil ettirilmesi gerekir.

Tescil edilen işletme adları için, ticaret unvanına ilişkin düzenlemeler esas alınacaktır.

1.11- Haksız Rekabet

1.11.1- Başlıca Haksız Rekabet Halleri

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununda haksız rekabetin önlenmesi ile ilgili hükümlerin yeni bir anlayış ve algı ile ele alındığı görülmektedir.

6762 sayılı Eski Ticaret Kanununda farklı olarak Yeni Kanunda haksız rekabetin tanımına yer verilmemiştir.

Haksız rekabete ilişkin hükümlere Yasada yer verilmesinin amacı, bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır. Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatici veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır.

Yeni Kanununun 55. maddesinde haksız rekabet halleri tadadi olarak sayılmıştır. Buna göre başlıca haksız rekabet hâlleri şunlardır:

a) Dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri ile diğer hukuka aykırı davranışlar ve özellikle;

-başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötülemek,

-kendisi, ticari işletmesi, işletme işaretleri, malları, iş ürünleri, faaliyetleri, fiyatları, stokları, satış kampanyalarının biçimi ve iş ilişkileri hakkında gerçek dışı veya yanıltıcı açıklamalarda bulunmak veya aynı yollarla üçüncü kişiyi rekabette öne geçirmek,

-paye, diploma veya ödül almadığı hâlde bunlara sahipmişçesine hareket ederek müstesna yeteneğe malik bulunduğu zannını uyandırmaya çalışmak veya buna elverişli doğru olmayan meslek adları ve sembolleri kullanmak,

-başkasının malları, iş ürünleri, faaliyetleri veya işleri ile karıştırılmaya yol açan önlemler almak,

-kendisini, mallarını, iş ürünlerini, faaliyetlerini, fiyatlarını, gerçeğe aykırı, yanıltıcı, rakibini gereksiz yere kötüleyici veya gereksiz yere onun tanınmışlığından yararlanacak şekilde; başkaları, malları, iş ürünleri veya fiyatlarıyla karşılaştırmak ya da üçüncü kişiyi benzer yollardan öne geçirmek,

-seçilmiş bazı malları, iş ürünlerini veya faaliyetleri birden çok kere tedarik fiyatının altında satışa sunmak, bu sunumları reklamlarında özellikle vurgulamak ve bu şekilde müşterilerini, kendisinin veya rakiplerinin yeteneği hakkında yanıltmak;

-müşteriyi ek edimlerle sunumun gerçek değeri hakkında yanıltmak,

-müşterinin karar verme özgürlüğünü özellikle saldırgan satış yöntemleri ile sınırlamak,

-malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerin özelliklerini, miktarını, kullanım amaçlarını, yararlarını veya tehlikelerini gizlemek ve bu şekilde müşteriyi yanıltmak,

-taksitle satım sözleşmelerine veya buna benzer hukuki işlemlere ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek, peşin veya toplam satış fiyatını veya taksitle satımdan kaynaklanan ek maliyeti Türk Lirası ve yıllık oranlar üzerinden belirtmemek,

-tüketici kredilerine ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek veya kredilerin net tutarlarına, toplam giderlerine, efektif yıllık faizlerine ilişkin açık beyanlarda bulunmamak,

-işletmesine ilişkin faaliyetleri çerçevesinde, taksitle satım veya tüketici kredisi sözleşmeleri sunan veya akdeden ve bu bağlamda sözleşmenin konusu, fiyatı, ödeme şartları, sözleşme süresi, müşterinin cayma veya fesih hakkına veya kalan borcu vadeden önce ödeme hakkına ilişkin eksik veya yanlış bilgiler içeren sözleşme formülleri kullanmak.

b) Sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yöneltmek; özellikle;

-müşterilerle kendisinin bizzat sözleşme yapabilmesi için, onları başkalarıyla yapmış oldukları sözleşmelere aykırı davranmaya yöneltmek,

-üçüncü kişilerin işçilerine, vekillerine ve diğer yardımcı kişilerine, hak etmedikleri ve onları işlerinin ifasında yükümlülüklerine aykırı davranmaya yöneltebilecek yararlar sağlayarak veya önererek, kendisine veya başkalarına çıkar sağlamaya çalışmak,

-işçileri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmeye yöneltmek,

-onunla kendisinin bu tür bir sözleşme yapabilmesi için, taksitle satış, peşin satış veya tüketici kredisi sözleşmesi yapmış olan alıcının veya kredi alan kişinin, bu sözleşmeden caymasına veya peşin satış sözleşmesi yapmış olan alıcının bu sözleşmeyi feshetmesine yöneltmek.

c) Başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma; özellikle;

-kendisine emanet edilmiş teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden yetkisiz yararlanmak,

-üçüncü kişilere ait teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden, bunların kendisine yetkisiz olarak tevdi edilmiş veya sağlanmış olduğunun bilinmesi gerektiği hâlde, yararlanmak,

-kendisinin uygun bir katkısı olmaksızın başkasına ait pazarlanmaya hazır çalışma ürünlerini teknik çoğaltma yöntemleriyle devralıp onlardan yararlanmak.

d) Üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek; özellikle, gizlice ve izinsiz olarak ele geçirdiği veya başkaca hukuka aykırı bir şekilde öğrendiği bilgileri ve üretenin iş sırlarını değerlendiren veya başkalarına bildiren dürüstlüğe aykırı davranmış olur.

e) İş şartlarına uymamak; özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymayanlar dürüstlüğe aykırı davranmış olur.

f) Dürüstlük kuralına aykırı işlem şartları kullanmak. Özellikle yanıltıcı bir şekilde diğer taraf aleyhine;

-doğrudan veya yorum yoluyla uygulanacak kanuni düzenlemeden önemli ölçüde ayrılan, veya

-sözleşmenin niteliğine önemli ölçüde aykırı haklar ve borçlar dağılımını öngören, önceden yazılmış genel işlem şartlarını kullananlar dürüstlüğe aykırı davranmış olur.

1.11.2- Haksız Rekabetin Sonuçları ve Açılabilir Davalar

Haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse;

a) Fiilin haksız olup olmadığının tespitini,

b) Haksız rekabetin men'ini,

c) Haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını,

d) Kusur varsa zarar ve ziyanın tazminini,

e) Borçlar Kanununda öngörülen şartların varlığında manevi tazminat verilmesini isteyebilecektir.

Ekonomik çıkarları zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek müşteriler de yukarıdaki davaları açabilecekler, ancak araçların ve malların imhasını isteyemeyeceklerdir.

Ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları, borsalar ve tüzüklerine göre üyelerinin ekonomik menfaatlerini korumaya yetkili bulunan diğer meslekî ve ekonomik birlikler ile tüzüklerine göre tüketicilerin ekonomik menfaatlerini koruyan sivil toplum kuruluşlarıyla kamusal nitelikteki kurumlar da tazmin ve tazminat davaları hariç diğer haksız rekabet davalarını açabileceklerdir.

Haksız rekabet fiillerinden birini kasten işleyenler, kendi icap ve tekliflerinin rakiplerinkine tercih edilmesi için kişisel durumu, ürünleri, iş ürünleri, ticari faaliyeti ve işleri hakkında kasten yanlış veya yanıltıcı bilgi verenler, çalışanları, vekilleri veya diğer yardımcı kimseleri, çalıştırmanın veya müvekkillerinin üretim veya ticaret sırlarını ele geçirmelerini sağlamak için aldatanlar, çalıştıranlar veya müvekkillerden, işçilerinin veya çalışanlarının ya da vekillerinin, işlerini gördükleri sırada cezayı gerektiren bir haksız rekabet fiilini işlediklerini öğrenip de bu fiili önlemeyenler veya gerçeğe aykırı beyanları düzeltmeyenler fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, şikâyet üzerine, söz konusu fiilleri dolayısıyla iki yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılacaklardır.

Tüzel kişilerin işlerini görmeleri sırasında bir haksız rekabet fiili işlenirse cezai müeyyide, tüzel kişi adına hareket eden veya etmesi gerekmiş olan organın üyeleri veya ortakları hakkında uygulanacak; haksız rekabet fiilinin bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine de karar verilebilecektir.

1.12- Ticari Defterler ve Envanter

1.12.1- Defter Tutma Yükümlülüğü

Yeni Türk Ticaret Kanununa göre her tacir, ticari defterleri tutmak ve defterlerinde, ticari işlemleriyle ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini ve her hesap dönemi içinde elde edilen neticeleri açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorundadır.

Defterler, işletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesi defterlerden izlenebilecek şekilde, üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulmalıdır.

Diğer taraftan tacir, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin, fotokopi, karbonlu kopya, mikrofiş, bilgisayar kaydı veya benzer şekildeki bir kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamakla yükümlüdür.

Fiziki ortamda tutulan yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defteri ile pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defteri gibi işletmenin muhasebesiyle ilgili olmayan defterlerin açılış onayları, kuruluş sırasında ve kullanılmaya başlanmadan önce noter tarafından yapılmalıdır.

Bu defterlerin izleyen faaliyet dönemlerindeki açılış onayları, defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna kadar notere yaptırılmalıdır.

Pay defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defteri yeterli yaprakları bulunmak kaydıyla izleyen faaliyet dönemlerinde de açılış onayı yaptırılmaksızın kullanılmaya devam edilebilecektir.

Yevmiye defteri ile yönetim kurulu karar defterinin kapanış onayı, izleyen faaliyet döneminin üçüncü ayının sonuna kadar notere yaptırılmalıdır.

Ticaret şirketlerinin ticaret siciline tescili sırasında defterlerin açılışı ticaret sicili müdürlükleri tarafından da onaylanabilecek; açılış onayının noter tarafından yapıldığı hâllerde noter, ticaret sicili tasdiknamesini aramak zorunda olacaktır.

Ticari defterlerin elektronik ortamda tutulması halinde bu defterlerin açılışlarında ve yevmiye defteri ile yönetim kurulu karar defterinin kapanışında noter onayı aranmayacaktır. Fiziki ortamda veya elektronik ortamda tutulan ticari defterlerin nasıl tutulacağı, defterlere kayıt zamanı, onay yenileme ile açılış ve kapanış onaylarının şekli ve esasları Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Maliye Bakanlığınca müştereken çıkarılacak tebliğle belirlenecektir.

Pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defteri gibi işletmenin muhasebesiyle ilgili olmayan defterler de ticari defter olarak kabul edilecektir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa tabi gerçek ve tüzel kişilerin, 04/01/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun defter tutma ve kayıt zamanıyla ilgili hükümleri ile aynı Kanunun 175. ve mükerrer 257. maddelerinde yer alan yetkiye istinaden yapılan düzenlemelere uymaları zorunludur.

Diğer taraftan Yeni TTK'nın defter tutma, envanter, mali tabloların düzenlenmesi, aktifleştirme, karşılıklar, hesaplar, değerlendirme, saklama ve ibraz hükümleri 213 sayılı Kanun ile diğer vergi kanunlarının aynı hususları düzenleyen hükümlerinin uygulanmasına, vergi kanunlarına uygun olarak vergi matrahının tespit edilmesine ve buna yönelik mali tabloların hazırlanmasına engel teşkil etmeyecektir.

1.12.2- Defterlerin Tutulması

Ticari defterlerin tutulmasında aşağıdaki ilkelere uyulması zorunludur:

- Defterler ve gerekli diğer kayıtlar Türkçe tutulur. Kısaltmalar, rakamlar, harfler ve semboller kullanıldığı takdirde bunların anlamları açıkça belirtilmelidir.

- Defterlere yazımlar ve diğer gerekli kayıtlar, eksiksiz, doğru, zamanında ve düzenli olarak yapılır.

- Bir yazım veya kayıt, önceki içeriği belirlenemeyecek şekilde çizilemez ve değiştirilemez. Kayıt sırasında mı yoksa daha sonra mı yapıldığı anlaşılmayan değiştirmeler yasaktır.

Öte yandan, defterler ve gerekli diğer kayıtlar, olgu ve işlemleri saptayan belgelerin dosyalanması şeklinde veya veri taşıyıcıları aracılığıyla tutulabilecektir. Defterlerin ve gerekli diğer kayıtların elektronik ortamda tutulması durumunda, bilgilerin saklanma süresince bunlara ulaşılmasının ve bu süre içinde bunların her zaman kolaylıkla okunmasının temin edilmiş olması ise şarttır.

1.12.3- Envanter

1.12.3.1- Envanter Çıkarma

Her tacirin, ticari işletmesinin açılışında, taşınmazlarını, alacaklarını, borçlarını, nakit parasının tutarını ve diğer varlıklarını eksiksiz ve doğru bir şekilde gösteren ve varlıkları ile borçlarının değerlerini teker teker belirten bir envanter çıkarması zorunludur.

Tacir açılıştan sonra her faaliyet döneminin sonunda da böyle bir envanter düzenleyecektir.

Faaliyet dönemi veya başka bir kanuni terimle hesap yılı 12 ayı geçemeyecek; envanter, düzenli bir işletme faaliyetinin akışına uygun düşen süre içinde çıkarılacaktır.

Mevcutlarının miktar, değer ve bileşim olarak sadece küçük değişikliklere uğramış olması şartıyla; maddi duran malvarlığına dahil varlıklarla, ham ve yardımcı maddeler ve işletme malzemeleri düzenli olarak ikame ediliyor ve toplam değerleri işletme için ikinci derecede önem taşıyorsa, değişmeyen miktar ve değerle envantere alınacaklardır.

Ancak, kural olarak üç yılda bir fiziksel sayım yapılması zorunludur.

Aynı türdeki stok malvarlığı kalemleri, diğer aynı nitelikteki veya yaklaşık aynı değerdeki taşınabilir malvarlığı unsurları ve borçlar ayrı ayrı gruplar halinde toplanabilecek ve ortalama ağırlıklı değer ile envantere konulabilecektir.

1.12.3.2- Envanteri Kolaylaştırıcı Yöntemler

Envanter çıkarılırken, malvarlığı mevcudu, sondaj yöntemine göre ve genel kabul gören matematiksel-istatistiksel yöntemler yardımı ile çeşit, miktar ve değer olarak belirlenecek ancak kullanılan yöntemin Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olması aranacaktır. Bu şekilde düzenlenen envanterin vardığı sonuçlar, fiziksel sayım yapılmış olsaydı elde edilecek olan envanterin sonuçlarına eş düşmelidir.

Bir faaliyet döneminin kapanış envanteri düzenlenmesinde Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun başka bir yöntemin uygulanması suretiyle, cins, miktar ve değer olarak malvarlığı mevcudunun güvenle tespiti sağlanabiliyorsa fiziki envanter aranmayacaktır.

Faaliyet döneminin kapanışında, fiziki sayım veya Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun başka bir yöntemin uygulanmasıyla malvarlığı kalemlerinin cins, miktar ve değerine göre faaliyet döneminin kapanışından önceki üç veya sonraki iki ay içinde bulunan bir gün itibarıyla düzenlenmiş özel bir envantere gösterilmişse, ayrıca bu özel envantere dayalı olarak ve Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun bir şekilde ileriye dönük tahmin yöntemiyle, faaliyet döneminin sonunda mevcut varlıkların o faaliyet döneminin sonu itibarıyla değerlemesi doğru yapılıyorsa, varlıklara ilişkin envantere yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

1.12.4- Açılış Bilançosu ve Yılsonu Finansal Tabloları

Tacir, ticari faaliyetinin başında ve her faaliyet döneminin sonunda, varlık ve borçlarının tutarlarının ilişkisini gösteren finansal tabloyu (sırasıyla açılış bilançosunu ve yıllık bilanço) çıkarmak zorundadır.

Açılış bilançosunda, yılsonu finansal tablolarının, yılsonu bilançosuna ilişkin hükümlerinin de uygulanması zorunludur.

Ayrıca tacirin gelir tablosunu da hazırlaması zorunludur. Bilanço ile gelir tablosu, yılsonu finansal tablolarını oluşturacaktır.

Yılsonu finansal tablolar;

- a) Türkiye Muhasebe Standartlarına uyularak düzenlenmeli,
- b) Açık ve anlaşılır olmalı,
- c) Düzenli bir işletme faaliyeti akışının gerekli kıldığı süre içinde çıkarılmalıdır.

Bu konudaki diğer kanunlarda yer alan istisnalar saklı kalmak üzere yıl sonu finansal tabloları Türkçe ve Türk Lirası ile düzenlenecek; finansal tablolar, tacir tarafından tarih atılarak imzalanacaktır.

Aksine kanuni hükümler ve Türkiye Muhasebe Standartları saklı kalmak kaydıyla; finansal tabloların, ticari işletmenin tüm varlıklarını, borçlarını, peşin ödenen giderler ile peşin tahsil edilen gelirleri, teknik terimle dönem ayırıcı hesapları, bütün gelir ve giderleri doğru şekilde değerlendirilmiş olarak göstermesi zorunlu olup; mülkiyeti saklı tutulması kaydıyla iktisap edilen ve işletmenin kendisinin veya üçüncü kişilerin borçları için rehnolunan ya da başka bir şekilde teminata verilen malvarlığı unsurları, teminat verenin bilançosunda gösterilecektir. Finansal kiralama ile ilgili hükümler saklı kalmak üzere, nakdi tevdilerin söz konusu olduğu hallerde, bunların da teminat alanın bilançosunda yer alması gerekmektedir.

Aktif kalemlerin pasif kalemlerle, giderlerin gelirlerle, taşınmazlara ilişkin hakların, bunlarla ilgili yüklerle mahsup edilmesi mümkün değildir.

Türkiye Muhasebe Standartlarında aksi öngörülmemişse bilançoda, duran ve dönen varlıklar, öz kaynaklar, borçlar ve dönem ayırıcı hesaplar ayrı kalemler olarak gösterilecek ve yeterli ayrıntıya inilerek şematize edilecektir.

Duran varlıklar içinde işletmeye devamlı surette tahsis edilmiş bulunan varlıkların yer alması gerekmektedir.

Türkiye Muhasebe Standartlarında aksi öngörülmemişse, işletmenin kuruluşu ve öz kaynak sağlanması amacıyla yapılan harcamalar için bilançoya aktif kalem konmaması gerekmektedir.

Türkiye Muhasebe Standartlarında aksi öngörülmüş durumlar hariç; bedelsiz olarak elde edilmiş, maddi olmayan duran varlıklar için bilançonun aktifine kalem konulamayacak, ve sigorta sözleşmelerinin yapılması için gerekli olan giderler aktifleştirilemeyecektir.

Gerçekleşmesi şüpheli yükümlülük ve askıdaki işlemlerden doğabilecek muhtemel kayıplar için Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen kurallara göre karşılık ayrılacaktır.

Bono düzenlenmesi ile poliçe ve çek düzenlenmesinden, devrinden, poliçenin kabulünden, kefaletlerden, avalden, garanti sözleşmelerinden, akreditif teyitlerinden, üçüncü kişilerin borçları için verilen teminatlardan, üçüncü kişiler lehine taahhütlerden doğan sorumluluklar ile Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen diğer sorumluluklar pasifte gösterilmemişlerse, bilançonun altında veya ekte Türkiye Muhasebe Standartlarına göre açıklanacaklar; rücutan doğan alacaklar ve borçlar ile ilgili sorumluluk ilişkileri de ekte belirtileceklerdir.

1.12.5- Genel Değerleme İlkeleri

6102 sayılı TTK' da belirtilen genel değerlendirme ilkeleri şunlardır:

a) Bir önceki dönemin kapanış bilançosundaki değerler ile faaliyet döneminin açılış bilançosundaki değerler birbirinin aynı olmalıdır.

b) Fiili veya hukuki duruma aykırı olmadıkça, değerlemelerde işletme faaliyetinin sürekliliğinden hareket edilmelidir.

c) Bilanço kapanış gününde, varlıklar ve borçlar teker teker değerlendirilmelidir.

d) Değerleme ihtiyatla yapılmalıdır; özellikle de bilanço gününe kadar doğmuş bulunan bütün muhtemel riskler ve zararlar, bunlar bilanço günü ile yılsonu finansal tablolarının düzenlenme tarihi arasında öğrenilmiş olsalar bile, dikkate alınmalı; kazançlar bilanço günü itibarıyla gerçekleşmişlerse hesaba katılmalıdır. Değerlemeye ilişkin olumlu ve olumsuz farkların dönem sonuçlarıyla ilişkilendirilmesinde Türkiye Muhasebe Standartlarındaki esaslara uyulmalıdır.

1.12.6- Saklama ve İbraz

Her tacir;

a) Ticari defterlerini, envanterleri, açılış bilançolarını, ara bilançolarını, finansal tablolarını, yıllık faaliyet raporlarını, topluluk finansal tablolarını ve yıllık faaliyet raporlarını ve bu belgelerin anlaşılabilirliğini kolaylaştıracak çalışma talimatları ile diğer organizasyon belgelerini,

b) Alınan ticari mektupları ,

c) Gönderilen ticari mektupların suretlerini,

d) Ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgeleri sınıflandırılmış bir şekilde saklamakla yükümlüdür.

Kayıtlar elektronik ortama alınıyor ise, bilgiler; bilgisayar yerine basılı olarak da saklanabilecektir.

Saklama süresi 10 yıldır. Söz konusu saklama süresi, ticari defterlere son kaydın yapıldığı, envanterin çıkarıldığı, ara bilançonun düzenlendiği, yılsonu finansal tablolarının hazırlandığı ve konsolide finansal tabloların hazırlandığı, ticari yazışmaların yapıldığı veya muhasebe belgelerinin oluştuğu takvim yılının bitişiyle başlar.

Bir tacirin saklamakla yükümlü olduğu defterler ve belgeler; yangın, su baskını veya yer sarsıntısı gibi bir afet veya hırsızlık sebebiyle ve kanuni saklama süresi içinde zıyaa uğrarsa tacir zıyayı öğrendiği tarihten itibaren 15 gün içinde ticari işletmesinin bulunduğu yer yetkili mahkemesinden kendisine bir belge verilmesini isteyebilir. Bu dava hasımsız açılır. Mahkeme gerekli gördüğü delillerin toplanmasını da emredebilir.

Gerçek kişi olan tacirin ölümü halinde mirasçıları ve ticareti terk etmesi hâlinde kendisi defter ve kâğıtları saklamakla yükümlüdür.

Mirasın resmî tasfiyesi halinde veya tüzel kişi sona ermişse defter ve kâğıtlar 10 yıl süreyle sulh mahkemesi tarafından saklanır.

Ticari uyuşmazlıklarda mahkeme, yabancı gerçek veya tüzel kişi bile olsalar, tarafların ticari defterlerinin ibrazına, resen veya taraflardan birinin istemi üzerine karar verebilecek; Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun, yargılamayı gerektiren davalarda hazırlık işlemlerine ilişkin hükümleriyle senetlerin ibrazı zorunluluğuna dair olan hükümleri ticari işlerde de uygulanacaktır.

² Ticari mektuplar, bir ticari işe ilişkin tüm yazışmalardır.

Bir hukuki uyuşmazlıkta ticari defterler ibraz edilmişse, defterlerin uyuşmazlıkla ilgili kısımları tarafların katılımı ile incelenecek; gerekli görülürse, defterlerin ilgili yapraklarından suret alınacaktır.

Malvarlığı hukukuna ilişkin olan, özellikle de mirasa, mal ortaklığına ve şirket tasfiyesine ilişkin uyuşmazlıklarda, mahkeme, ticari defterlerin teslimine ve bütün içeriklerinin incelenmesine karar verebilecektir.

1.12.7- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Konuya İlişkin Yetkisi

Gerçek ve tüzel kişiler münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan, Türkiye Muhasebe Standartlarına, kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara uymak ve bunları uygulamak zorundadır.

Bu düzenlemeler, uygulamada birliği sağlamak ve finansal tablolara milletlerarası pazarlarda geçerlilik kazandırmak amacıyla, uluslararası standartlara uyumlu olacak şekilde, yalnız Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından belirlenecek ve yayımlanacaktır.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, değişik işletme büyüklükleri, sektörler ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar için özel ve istisnai standartlar koymaya ve farklı düzenlemeler yapmaya yetkilidir. Bu standart ve düzenlemeler, Türkiye Muhasebe Standartlarının cüz'ü addolunacaktır.

Kanunlarla, belirli alanları düzenlemek ve denetlemek üzere kurulmuş bulunan kurum ve kurullar, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmak şartıyla, kendi alanları için geçerli olacak standartlar ile ilgili olarak ayrıntıya ilişkin sınırlı düzenlemeleri yapabileceklerdir.

1.13- Cari Hesap

1.13.1- Cari Hesap Sözleşmesinin Niteliği

İki kişinin herhangi bir hukuki sebep veya ilişkiden doğan alacaklarını teker teker ve ayrı ayrı istemekten karşılıklı olarak vazgeçip bunları kalem kalem alacak ve borç şekline çevirerek hesabın kesilmesinden sonra çıkacak artan tutarı isteyebileceklerine ilişkin sözleşme cari hesap sözleşmesi olarak adlandırılmaktadır.

Cari hesap sözleşmesinin geçerli olabilmesi için yazılı şekilde yapılması şarttır.

1.13.2- Cari Hesap Sözleşmesinin Hükümleri

Cari hesap sözleşmesinin hükümleri şunlardır:

a) Aksi kararlaştırılmadıkça, cari hesaba alacak veya borç kaydedilmesi, tarafların, alacağı veya borcu doğuran sözleşme veya işleme ilişkin dava ve savunma haklarını düşürmez. Sözleşme veya işlem iptal edilirse bunlardan kaynaklanan kalemler hesaptan çıkarılır.

b) Cari hesap sözleşmesinin yapılmasından önce doğmuş bulunan bir alacak, tarafların onayıyla cari hesaba kaydedilirse, aksi kararlaştırılmamışsa bu alacak yenilenmiş olmaz.

c) Bir ticari senedin cari hesaba kaydı, bedelinin alınmış olması hâlinde geçerli olmak şartıyla yapılmış sayılır.

d) Her hesap devresi sonunda alacak ve borcu oluşturan tutarlar birbirinden çıkarıldıktan sonra tanınan veya hükmen belirlenen bakiye, yeni hesap devresine ait bir kalem olmak üzere hesaba geçirilir; sözleşme sona ermiş veya artan tutar haczedilmiş ise onun ödenmesi gerekir.

e) Cari hesabın alacak sütununa yazılan tutarlar için, sözleşme veya ticari teamüller gereğince, kaydoldukları tarihten itibaren faiz işler.

1.13.3- Cari Hesap Açısından Ticari Senetlerin Durumu

Cari hesaba yazılan ancak bedeli alınamayan ticari senet sahibine geri verilerek, cari hesaptan kaydı silinir.

1.13.4- Cari Hesaba İlişkin Ücret ve Giderler

Taraflar arasında cari hesap sözleşmesinin bulunması, komisyon sözleşmesinden kaynaklanan ücretin ve her türlü giderin istenmesine engel oluşturmayacaktır.

1.13.5- Cari Hesap Dışında Kalan Alacaklar ve Bakiyenin Durumu

Takas edilemeyen alacaklarla, belirli bir amaca harcanmak veya ayrıca emre hazır tutulmak üzere teslim olunan para ve mallardan doğan alacaklar cari hesaba geçirilmesi mümkün değildir.

Cari hesapta, sözleşme veya ticari teamül uyarınca, belirli hesap devreleri sonunda devre hesabı kapatılır ve alacak ile borç kalemleri arasındaki fark belirlenir.

Hesap devresi hakkında sözleşme veya ticari teamül yoksa, her takvim yılının son günü taraflarca hesabın kapatılması günü olarak kabul edilmiş sayılır. Saptanan artan tutarı gösteren cetveli alan taraf, aldığı tarihten itibaren bir ay içinde, noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza içeren bir yazıyla itirazda bulunmamışsa, bakiyeyi kabul etmiş sayılır.

1.13.6- Cari Hesapta Faiz

Alacak ile borç kalemlerinin birbirinden çıkarılması sonucunda bulunan bakiyeye, belirlenip hesaba kaydedildiği tarihten itibaren faiz işletilir; bileşik faize yol açabilecek uygulama yapılamaz; bu hükme aykırı sözleşme öngörülemez.

Taraflar, üç aydan aşağı olmamak şartıyla, diledikleri andan başlamak üzere faizlerin ana paraya eklenmesini kararlaştırabilecekleri gibi hesap devreleri ile faiz ve komisyon miktarlarını da sözleşme ile belirleyebilirler.

1.13.7- Cari Hesapta Bütünlük

Cari hesaba geçirilen alacak ve borç kalemlerinin ayrılmaz bir bütün oluşturduğu kabul edilir. Cari hesabın kesilmesinden önce taraflardan hiçbiri, alacaklı veya borçlu sayılamaz. Tarafların hukuki durumunu ancak sözleşmenin sonundaki hesabın kesilmesi belirler.

1.13.8- Cari Hesabın Sona Ermesi

Cari hesap sözleşmesi;

- a) Kararlaştırılan sürenin sona ermesi,
- b) Bir süre kararlaştırılmadığı takdirde taraflardan birinin fesih ihbarında bulunması,
- c) Taraflardan birinin iflas etmesi hallerinde sona erer.

Sözleşme süreli olup da taraflardan biri bu süre içinde ölür veya kısıtlanırsa her iki taraf ve kanuni temsilcileriyle halefleri on gün önceden haber vermek şartıyla cari hesap sözleşmesini feshedebilir.

Taraflardan birinin alacaklısının ona ait artan tutarı haczettirdiği gün hesap kapatılarak artan tutar saptanır. Bu hâlde, borcundan dolayı haciz tebliğ edilen taraf, onbeş gün içinde haczi kaldırmazsa, diğer taraf sözleşmeyi feshedebilir; etmezse, hesaba geçirilen kalemlerin haciz tarihinden önce doğmuş bulunan hukuki bir ilişkiden kaynaklanması hali hariç haciz ettiren kimsenin durumu cari hesaba yeni kalemler geçirilmek suretiyle ağırlaştırılmaz.

1.13.9- Cari Hesapta Zamanaşımı

Cari hesabın tasfiyesine, kabul edilen veya mahkeme kararıyla saptanan artan tutara ya da faiz alacaklarına, hesap hata ve yanlışlarına, cari hesabın dışında tutulması gereken veya haksız olarak cari hesaba geçirilmiş olan kalemlere veya tekrarlanan kayıtlara ilişkin bulunan davalar, cari hesap sözleşmesinin sona ermesinden itibaren beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrarlar.

1.14- Acentelik

1.14.1- Acentenin Tanımı

Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya işletmenin çalışanı gibi işletmeye bağlı bir hukuki konuma sahip olmaksızın, bir sözleşmeye dayanarak, belirli bir yer veya bölge içinde sürekli olarak ticari bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmeyi veya bunları o tacir adına yapmayı meslek edinen kimseye acente adı verilir.

Taşıma, deniz ticareti, sigorta, turizm gibi alanlara ilişkin özel düzenlemeler saklı kalmak üzere; 6102 sayılı TTK' da hüküm bulunmayan hallerde, aracılık eden acentelere Türk Borçlar Kanununun simsarlık sözleşmesi hükümleri, sözleşme yapan acentelere komisyon hükümleri ve bunlarda da hüküm bulunmayan hâllerde vekâlet hükümleri uygulanacaktır.

1.14.2- Hakkında Acentelik Hükümleri Uygulanacak Olanlar

Özel kanunlardaki hükümler saklı olmak üzere, acentelik hükümleri şunlar hakkında da uygulanır:

a) Sözleşmeleri yerli veya yabancı bir tacir hesabına ve kendi adına yapmaya sürekli olarak yetkili bulunanlar,

b) Türkiye Cumhuriyeti içinde merkez veya şubesi bulunmayan yabancı tacirler ad ve hesabına ülke içinde işlemlerde bulunanlar.

1.14.3- Acentelikte İnhisar

Yazılı olarak aksi kararlaştırılmadıkça, müvekkil, aynı zamanda ve aynı yer veya bölge içinde aynı ticaret dalı ile ilgili olarak birden fazla acente atayamayacağı gibi, acente de aynı yer veya bölgede, birbirleriyle rekabette bulunan birden çok ticari işletme hesabına acentelik yapamaz.

1.14.4- Acentenin Yetkileri

1.14.4.1- Genel Yetkiler

Acente, aracılıkta bulunduğu veya yaptığı sözleşmelerle ilgili her türlü ihtar, ihbar ve protesto gibi hakkı koruyan beyanları müvekkili adına yapmaya ve bunları kabule yetkilidir. Bu sözleşmelerden doğacak uyuşmazlıklardan dolayı acente, müvekkili adına dava açabileceği gibi, kendisine karşı da aynı sıfatla dava açılabilir. Yabancı tacirler adına acentelik yapanlar hakkındaki sözleşmelerde yer alan aykırı şartlar ise geçersizdir.

Diğer taraftan, acentelerin ad ve hesabına hareket ettikleri kişilere karşı Türkiye'de açılacak olan davalar sonucunda alınan kararlar acentelere uygulanamaz.

1.14.4.2- Özel Yetkiler

Müvekkilinin özel ve yazılı izni veya vekaleti olmadan acente, bizzat teslim etmediği malların bedelini kabule ve bedelini bizzat ödemediği malları teslim almaya yetkili olmadığı gibi bu işlemlerden doğan alacağı yenileyemeyecek veya miktarını indiremeyecektir.

1.14.5- Acentelerin Sözleşme Yapma Yetkisi

Özel ve yazılı bir yetki almadan acente, müvekkili adına sözleşme yapmaya yetkili değildir.

Acentelere müvekkilleri adına sözleşme yapma yetkisi veren belgelerin, acente tarafından tescil ve ilan ettirilmesi ise zorunludur.

Acente, yetkisi olmaksızın veya yetki sınırlarını aşarak, müvekkili adına bir sözleşme yaparsa müvekkili bunu haber alır almaz icazet verebilir; vermediği takdirde acente sözleşmeden kendisi sorumlu olur.

1.14.6- Acentenin Borçları

Acente, sözleşme uyarınca kendisine bırakılan bölge ve ticaret dalı içinde, müvekkilinin işlerini görmekle ve menfaatlerini korumakla yükümlüdür.

Acente, kusursuz olduğunu ispat etmediği takdirde özellikle, müvekkili hesabına saklamakta olduğu malın veya eşyanın uğradığı hasarlardan sorumludur.

Acente, üçüncü kişilerin kabule yetkili olduğu beyanlarını, bölgesindeki piyasanın ve müşterilerin finansal durumunu, şartlarını, bunlarda meydana gelen değişiklikleri ve yapılan işlemlere ilişkin olarak müvekkilini ilgilendiren bütün hususları ona zamanında bildirmek zorundadır.

Acente, müvekkilin açık talimatı olmayan konularda, emir alıncaya kadar işlemi geciktirebilir. Ancak, işin acele nitelik taşıması nedeniyle durum müvekkilinden talimat almaya müsait olmazsa veya acente en yararlı şartlar çerçevesinde harekete yetkiliyse, basiretli bir tacir gibi kendi görüşüne göre işlemi yapar.

Acente, müvekkili hesabına teslim aldığı eşyanın taşınma sırasında hasara uğradığına dair belirtiler varsa, müvekkilinin taşıyıcıya karşı dava hakkını teminat altına almak üzere, hasarı belirletirmek ve gereken diğer önlemleri almak, eşyayı mümkün olduğu kadar korumak veya tamamen telef olması tehlikesi varsa, Türk Borçlar Kanununun 108. maddesi gereğince yetkili mahkemenin izniyle sattırmak ve gecikmeksizin durumu müvekkiline haber vermekle yükümlüdür. Aksi takdirde, ihmali yüzünden doğacak zararı tazmin eder.

Satılmak üzere acenteye gönderilen mallar çabuk bozulacak cinsten ise veya değerini düşürecek değişikliklere uğrayacak nitelikteyse ve müvekkilden talimat almaya zaman uygun değilse veya müvekkil izin vermede gecikirse, acente yetkili mahkemenin izniyle Türk Borçlar Kanununun 108. maddesi gereğince eşyayı sattırmaya yetkili ve müvekkilin menfaatleri bunu gerektiriyorsa zorunludur.

Acente, müvekkiline ait olan parayı göndermekle veya teslim etmekle yükümlü olup da bunu yapmazsa, yükümlülüğün doğduğu tarihten itibaren faiz ödemek ve gerekirse ayrıca tazminat vermek zorundadır.

1.14.7- Acentenin Hakları

Acentenin en önemli hakkı ücret isteme hakkıdır.

Acente, acentelik ilişkisinin devamı süresince kendi çabasıyla veya aynı nitelikteki işlemler için kazandırdığı üçüncü kişilerle kurulan işlemler için ücret isteyebilir.

Acenteye belli bir bölge veya müşteri çevresi bırakılmışsa, acente, acentelik ilişkisinin devamı süresince bu bölgedeki veya çevredeki müşterilerle kendi katkısı olmadan kurulan işlemler için de ücret isteyebilir.

Acentelik ilişkisinin bitmesinden sonra kurulan işlemler için acente;

a) İşleme aracılık etmişse veya işlemin yapılmasının kendi çabasına bağlanabileceği ölçüde işlemi hazırlamış ve işlem de acentelik ilişkisinin bitmesinden sonra uygun bir süre içinde kurulmuşsa,

b) Ücret istenebilecek bir işleme ilişkin olarak üçüncü kişinin icabı, acentelik ilişkisinin sona ermesinden önce acenteye veya müvekkile ulaşmışsa ücret isteyebilir. Bu ücretin, hâl ve şartlara göre paylaşılması hakkaniyet gereği ise, sonraki acente de uygun bir pay alır.

Acente, ayrıca, müvekkilinin talimatına uygun olarak tahsil ettiği paralar için de tahsil komisyonu isteyebilir.

Acente, kurulan işlem yerine getirildiği anda ve ölçüde ücrete hak kazanır. Taraflar bu kuralı acentelik sözleşmesiyle değiştirebilir; ancak müvekkil işlemi yerine getirince, acente, izleyen ayın son günü istenebilecek uygun bir avansa hak kazanır. Her hâlde acente, üçüncü kişi kurulan işlemi yerine getirdiği anda ve ölçüde ücrete hak kazanır.

Üçüncü kişinin işlemi yerine getirmeyeceği kesinleşirse, acentenin ücret hakkı düşer; ödenmiş tutarlar geri verilir.

Aracılık edilen sözleşmeyi müvekkilin kısmen veya tamamen yahut öngöröldüğü şekilde yerine getirmeyeceği kesinleşse bile, acente ücret isteyebilir. Müvekkile yüklenemeyen sebeplerle sözleşmenin yerine getirilemediği hâlde ve ölçüde acentenin ücret hakkı düşer.

Sözleşmede hüküm yoksa ücretin miktarı, acentenin bulunduğu yerdeki ticari teamüle, teamül de mevcut değilse hâlin gereğine göre o yerdeki asliye ticaret mahkemesince belirlenir.

Acentenin hak kazandığı ücretin, doğumu tarihinden itibaren en geç üç ay içinde ve her halde sözleşmenin sona erdiği tarihte ödenmesi gerekir.

Ücret istemi, muacceliyeti ve hesaplanması bakımından önemli olan bütün konular hakkında acente bilgi istediği takdirde müvekkil bu bilgileri vermek zorundadır. Ayrıca acente, ücrete bağlı işlemlere ilişkin defter kayıtlarının suretlerinin de kendisine gönderilmesini müvekkilinden isteyebilir. Müvekkil, defter suretini vermektan kaçınırsa ya da defterlerin doğruluğu ve tamlığı konusunda kuşku duymayı gerektiren haklı nedenler varsa, acente, ticari defter ve belgelerin ilgili kısımlarını ya kendisi inceler ya da bir uzmana inceletebilir. Müvekkil buna izin vermezse sorunu mahkeme duruma en uygun şekilde karara bağlar.

Acente işin gerektirdiği olağan giderlere katlanmakla mükelleftir. Acente, yükümlölüklerini yerine getirmek için yaptıklarından olağanüstü giderlerin ödenmesini isteyebilir.

Acente, müvekkilindeki bütün alacakları ödeninceye kadar, acentelik sözleşmesi dolayısıyla alıp da gerek kendi elinde gerek özel bir sebebe dayanarak zilyet olmakta devam eden bir üçüncü kişinin elinde bulunan taşınırlar ve kıymetli evrak ile herhangi bir eşyayı temsil eden senet aracılığıyla kullanabildiği mallar üzerinde hapis hakkına sahiptir.

Müvekkile ait mallar acente tarafından sözleşme veya kanun gereği satıldığı takdirde, acente bu malların bedelini ödemektan kaçınabilir.

1.14.8- Müvekkilin Borçları

Müvekkil, acenteye;

a) Mallarla ilgili belgeleri vermek,

b) Acentelik sözleşmesinin yerine getirilmesi için gerekli olan hususları ve özellikle iş hacminin acentenin normalde bekleyebileceğinden önemli surette düşük olabileceğini bildirmek,

c) Acentenin yaptığı işleri kabul edip etmediğini ya da yerine getirilmediğini uygun bir süre içinde bildirmek,

d) Acentenin istemeye hak kazandığı ücreti ödemek,

e) Ücret, avans ve olağanüstü giderler hakkında kanun hükümlerine uygun olarak faiz ödemek zorundadır.

1.14.9- Acentelik Sözleşmesinin Sona Ermesi

Belirsiz bir süre için yapılmış olan acentelik sözleşmesini, taraflardan her biri üç ay önceden ihbarda bulunmak şartıyla feshedebilir. Sözleşme belirli bir süre için yapılmış olsa bile haklı sebeplerden dolayı her zaman fesih olunabilir.

Belirli süre için yapılan bir acentelik sözleşmesinin, süre dolduktan sonra uygulanmaya devam edilmesi hâlinde, sözleşme belirsiz süreli hâle gelir.

Haklı bir sebep olmadan veya üç aylık ihbar süresine uymaksızın sözleşmeyi fesheden taraf, başlanmış işlerin tamamlanmaması sebebiyle diğer tarafın uğradığı zararı tazmin etmek zorundadır.

Müvekkilin veya acentenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi veya iflası sebebiyle acentelik sözleşmesi sona ererse, işlerin tamamlanması hâlinde acenteye verilmesi gereken ücret miktarına oranlanarak belirlenecek uygun bir tazminat acenteye ya da onun yerine geçenlere verilir.

Sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonra;

a) Müvekkil, acentenin bulduğu yeni müşteriler sayesinde, sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonra da önemli menfaatler elde ediyorsa,

b) Acente, sözleşme ilişkisinin sona ermesinin sonucu olarak, onun tarafından işletmeye kazandırılmış müşterilerle yapılmış veya kısa bir süre içinde yapılacak olan işler dolayısıyla sözleşme ilişkisi devam etmiş olsaydı elde edeceği ücret isteme hakkını kaybediyorsa ve

c) Somut olayın özellik ve şartları değerlendirildiğinde, ödenmesi hakkaniyete uygun düşüyorsa acente müvekkilden uygun bir tazminat isteyebilir.

Tazminat, acentenin son beş yıllık faaliyeti sonucu aldığı yıllık komisyon veya diğer ödemelerin ortalamasını aşamaz. Sözleşme ilişkisi daha kısa bir süre devam etmişse, faaliyetin devamı sırasındaki ortalama esas alınır.

Müvekkilin, feshi haklı gösterecek bir eylemi olmadan, acente sözleşmeyi feshetmişse veya acentenin kusuru sebebiyle sözleşme müvekkil tarafından haklı sebeplerle feshedilmişse, acente denkleştirme isteminde bulunamaz.

Denkleştirme isteminden önceden vazgeçilemez. Denkleştirme istem hakkının sözleşme ilişkisinin sona ermesinden itibaren bir yıl içinde ileri sürülmesi gerekir.

1.14.10- Rekabet Yasağı Anlaşması

Acentenin, işletmesine ilişkin faaliyetlerini, sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonrası için sınırlandıran anlaşmanın yazılı şekilde yapılması ve anlaşma hükümlerini içeren ve müvekkil tarafından imzalanmış bulunan bir belgenin acenteye verilmesi gerekir.

Anlaşma en çok, ilişkinin bitiminden itibaren iki yıllık süre için yapılabilir ve yalnızca acenteye bırakılmış olan bölgeye veya müşteri çevresine ve kurulmasına aracılık ettiği sözleşmelerin taalluk ettiği konulara ilişkin olabilir. Müvekkilin, rekabet sınırlaması dolayısıyla, acenteye uygun bir tazminat ödemesi şarttır.

Müvekkil, sözleşme ilişkisinin sona ermesine kadar, rekabet sınırlamasının uygulanmasından yazılı olarak vazgeçebilir. Bu hâlde müvekkil, vazgeçme beyanından itibaren altı ayın geçmesiyle tazminat ödeme borcundan kurtulur.

Taraflardan biri, diğer tarafın kusurlu davranışı nedeniyle haklı sebeplerle sözleşme ilişkisini feshederse, fesihten itibaren bir ay içinde rekabet sözleşmesiyle bağlı olmadığını diğer tarafa yazılı olarak bildirebilir.

2- TİCARET ŞİRKETLERİ

2.1- Genel Hükümler

2.1.1- Şahıs-Sermaye Şirketi Ayrımı

6762 sayılı Eski Ticaret Kanunu döneminde doktrin seviyesinde yer alan ve Kanunda bulunmayan şahıs şirketi-sermaye şirketi ayırımı yeni Yasa ile Kanun hükmü haline getirilmiştir.

Yasanın 124. maddesinde ticaret şirketlerinin; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibaret olduğu; Kanunun uygulamasında kollektif ile komandit şirketin şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin ise sermaye şirketi sayılacağı hükme bağlanmıştır.

2.1.2- "Ultra Vires" (Ana Faaliyet Konusu Dışında Faaliyette Bulunmama Yasağı)

Eski Kanunda geçerli olan "ultra vires" kuralı, yani şirketin ana sözleşmesinde yer alan faaliyet konusu dışında faaliyette bulunmama yasağı yeni Kanun ile kaldırılmıştır.

Eski Ticaret Kanununun 137. madde hükmü aşağıdaki gibi idi:

"Ticaret şirketleri hükmi şahsiyeti haiz olup şirket mukavelesinde yazılı işletme mevzuunun çevresi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilirler. Bu husustaki kanuni istisnalar mahfuzdur. "

Eski Kanun döneminde ultra vires ilkesinin kabulü sonucu, şirketin ehliyeti şirket sözleşmesindeki konu ile sınırlı olduğundan, bu sınır dışında yapılan işlemler şirketi bağlamamakta ve yoklukla malul sayılmakta idi.

6102 sayılı Kanunda ise, ticaret şirketlerinin hak ehliyetini artık diğer tüzel kişilerde olduğu gibi, işletme konusu değil 4721 sayılı Türk Medeni Kanunundaki belirlemeler oluşturmaktadır.

Yasanın 125. maddesine göre; ticaret şirketlerinin tüzel kişiliği haiz olup, ticaret şirketleri, Türk Medeni Kanununun 48. maddesi çerçevesinde bütün haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilirler.

Türk hukukuna Eski Ticaret Kanunu ile giren ve şirketler hukukuna hakim olan ultra vires kuralı, AET'nin 68/151 sayılı şirketlere ilişkin yönergesinde yer alan, üye ülkelerin ultra vires kuralını kanunlarından çıkarmalarını öngören düzenlemeye koşut olarak Yeni Yasa ile mevzuattan çıkarılmıştır.

Böylece, şirket temsilcilerinin, şirket adına yaptıkları işlemlerin şirketi bağlayacağına ilişkin olarak üçüncü kişilere güvence sağlanmakta ve ticari hayatta yapılan iş ve işlemler bir anlamda yasal teminat altına alınmaktadır.

6102 sayılı Ticaret Kanununun 371. maddesinde şirketi temsile yetkili olanların şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukuki işlemleri, şirket adına yapabileceği ve bunun için şirket unvanını kullanabileceği hüküm altına alınmış; Kanuna ve esas sözleşmeye aykırı işlemler dolayısıyla şirketin rücu hakkının saklı olduğu ayrıca belirtilmiştir.

Buna göre temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlayacaktır. Ancak söz konusu üçüncü kişi işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu biliyor veya durumun gereğinden bilebilecek durumda ise bu işlemin şirket açısından bağlayıcılığı bulunmayacaktır.

Yeni Kanun ile ultra vires kuralı kalktığı için, artık şirketin hak ehliyetinin sınırını işletme konusu çizmemektedir. Şirketin imza yetkilisine rücu edeceği veya edemeyeceği durumun sınırını, şirketin amacı ve işletme konusu belirleyecektir.

Esas sözleşmenin konu hükmüne aykırı işlemlerle bu sınırın aşılması halinde şirketin rücu hakkı vardır. Başka bir deyişle, şirketin amacı ve işletme konusu dışında yapılan işlemler de şirketi bağlayacak ve üçüncü kişiye karşı şirket sorumlu olacak ancak, sınırı aşan temsil yetkisini haiz kişiye karşı şirket rücu talebinde bulunabilecektir.

Diğer yandan şirket, yapılan işlemin, işletme konusunun dışında bulunduğunu üçüncü kişinin bildiğini veya halin icabından bilebilecek durumda bulunduğunu ispat ederse işlem şirketi bağlamayacaktır.

2.1.3- Sermaye Şirketlerine Sermaye Olarak Konulabilecek Değerler ve Sermaye Koymanın Sonuçları

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile aşağıdaki değerlerin sermaye şirketlerine sermaye olarak konması mümkündür:

- a) Para, alacak, kıymetli evrak ve sermaye şirketlerine ait paylar,
- b) Fikrî mülkiyet hakları,
- c) Taşınurlar ve her çeşit taşınmaz,
- d) Taşınır ve taşınmazların faydalanma ve kullanma hakları,
- e) Kişisel emek,
- f) Ticari itibar,
- g) Ticari işletmeler,
- h) Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler,
- i) Maden ruhsatnameleri ve bunun gibi ekonomik değeri olan diğer haklar,
- j) Devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değer.

Buna göre Yeni Kanun ile ticaret şirketlerine sermaye koyma borcu kapsamında konulabilecek unsurlar genişletilmiş; sermaye koyma borcu kapsamında konulabilecek değerlere, "*Haklı olarak kullanılan devredilebilir elektronik ortamlar, alanlar, adlar ve işaretler gibi değerler*" ile "*Devrolunabilen ve nakden değerlendirilebilen her türlü değerler*" eklenmiştir.

Yeni Ticaret Kanunu ile şirkete sermaye olarak konulan taşınmazların, şirket adına tescillerinin ihmal edilmesi veya kasten yapılmamasının engellenmesi amacıyla bildirimlerin ticaret sicili müdürlüğünce resen yapılması zorunluluğu getirilmiştir.

Buna göre; şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede bilirkişi tarafından belirlenen değerleriyle yer alan taşınmazlar tapuya şerh verildiği, fikrî mülkiyet hakları ile diğer değerler, varsa özel sicillerine kaydedildikleri ve taşınırlar güvenilir bir kişiye tevdi edildikleri takdirde aynı sermaye kabul olunacak, özel sicile yapılan kayıtlar iyi niyeti kaldıracaktır. (md. 128)

Sermaye olarak taşınmaz mülkiyeti veya taşınmaz üzerinde var olan veya kurulacak olan aynı bir hakkın konulması borcunu içeren şirket sözleşmesi hükümleri, resmî şekil aranmaksızın geçerli kabul edilecek, mülkiyet ve diğer aynı hakların tapu siciline tescili istemi ile diğer sicillere yapılacak tescillerle ilgili bildirimler, ticaret sicili müdürü tarafından, ilgili sicile re'sen ve hemen yapılacaktır.

Diğer taraftan ortaklarca sermaye koyma borcunun zamanında yerine getirilmemesi bazı müeyyidelere bağlanmıştır. Buna göre zamanında ifa edilmeyen sermaye para ise, aksine şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede hüküm yoksa, şirketin tescili anından itibaren temerrüt faizi de ödenir.

Sermaye olarak şirkete alacaklarını devretmiş olan bir ortak, alacaklar şirketçe tahsil edilmiş olmadıkça sermaye koyma borcundan kurtulmaz.

Alacak, vadesi gelmemiş ise aksi kararlaştırılmış olmadıkça, vade gününden, muaccel ise şirket sözleşmesi veya esas sözleşme tarihinden itibaren bir ay içinde şirketçe tahsil edilmelidir. Her ne sebeple olursa olsun, bu süre içinde tahsil edilemediği takdirde, gecikmeden dolayı şirketin tazminat hakkına hâlel gelmemek şartıyla, ortak, sürenin bitiminden itibaren geçecek günlerin temerrüt faizini de öder.

Sermaye olarak konulan ayınlara, bilirkişi tarafından biçilecek değerler, ilgililerce kabul edilmiş sayılır. Şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa, sermaye olarak konan ayınlara mülkiyeti şirkete ait ve haklar şirkete devredilmiş olur. Hizmet karşılığı olarak verilecek ücretin kısmen veya tamamen kâra iştirak suretiyle ifası kararlaştırıldığı takdirde bu kayıt çalışanlara ortak sıfatını vermez.

Kanunlarda aksine hüküm yoksa, şirket sözleşmesiyle ortakların, koydukları sermayeler için faiz ve şirketteki hizmetleri sebebiyle kendilerine ücret verilmesi kabul olunabilir.

³ Bu noktada ödenen faizlerin vergi kanunları karşısındaki durumunun ayrıca değerlendirilmesi zorunludur.

2.1.4- Kurumsal Yönetim İlkeleri

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile "*Kurumsal Yönetim İlkeleri*" kavramı mevzuatımıza girmiştir.

On beş yıldan beri, özellikle pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde, pay sahipleri başta olmak üzere, tüm ilgililerin menfaatlerini ideal düzeyde korumaya yönelmiş yeni bir kurallar sistemi kendisini kabul ettirmeye çalışmaktadır.

Bu kurallar organların doğru kararı doğru zamanda alabilme yeteneklerini artırmayı hedeflemekte, onun için şirketleri yeni bir ortaksal yapıya kavuşturucu önerilere ağırlık vermektedir.

Anılan kuralların temelleri şeffaflık, iyi ve hesabı verilebilir bir yönetim ve etkili bir iç ve dış denetimdir. Söz konusu ilkeler kurumsal yönetim ilkeleri olarak adlandırılmıştır. Uluslararası alanda "*corporate governance*" terimi ile anılan bu ilkeler, esasında hisse senetleri borsada işlem gören anonim şirketler için öngörülmüştür. Ancak diğer anonim şirketlere ve tüm işletmelere hatta yönetim ve denetimin olduğu her kuruma ve kuruluşa, nihayet Devlete de tavsiye edilecek bir kapsam ve yaygınlık kazanmıştır.

Hukuk ve işletme politikalarını ve öğretilerini doğrudan etkileyen bu dinamik İngiltere'de 1992 yılında *Cadbury Raporu* ile harekete geçmiştir. Başlangıçta, 1990' lı yılların ekonomik durgunluğunun ve iz bırakan krizlerinin çökerttiği borsada, yani borsa ticaretinde yatırımcıyı tutmaya yönelik olan çaba, daha sonra, anonim şirketin işleyişini, yönetimini, denetimini, pay sahiplerini ve diğer ilgilileri koruyucu sistemleri kuran geniş kapsamlı bir yapılandırmaya dönüşmüştür.

Kurumsal yönetim dört taşıyıcı kolon üzerine oturur:

- Şeffaflık,
- Âdillik,
- Hesap verilebilirlik
- Sorumluluk.

Şeffaflık, şirketi "*camdan cep*" olarak görme anlayışını aşan bir kavram, yeni bir anlayış, şirketi bütün kurumları ile kavrayan bir yaklaşımdır. Bu fenomen artık bilgi toplumu ile tanımlanmaktadır. Şeffaflık, pay sahiplerinin ve sermaye piyasasında rol sahibi tüm aktörlerin, tam bilgilendirilmesini ve aydınlatılmasını hedeflemektedir. Bu sebeple, maddî ve şekli kamuyu aydınlatmayı kapsar. Menfaat sahipleri, ilgililer, sermaye piyasası aktörleri, alacaklılar ve pay sahipleri yönünden önemli olan tüm ilişkilerin, raporların, planların, projelerin açıklanmasını içerir. Şeffaflığın anonim şirketler hukukundaki yeni aracı, internet,

elektronik ortamda aktarmalar ve açılması zorunlu bulunan web siteleridir. Her sermaye şirketinin bir web sitesi olması, bu sitenin şeffaflık sağlayıcı bir mekanizma olarak çalışması gerekir.

Adillik, bir anlamda geniş kapsamlı eşit işlem ilkesi ile örtüşür. Eşit işlem sadece pay sahiplerine değil, daha geniş bir çevreye, açıkçası çalışanlara, alacaklılara, müşterilere, yani şirketle menfaat ilgileri bulunanlara, hatta kamuya yönelmiştir. İlkedeki bu toplumsal açılım gün geçtikçe daha öne çıkmaktadır. Adilliğin yöneldiği bu yol yeni değildir. Adillik, şeffaflık temelinde iyi yönetim ve denetimle, menfaatlerin ideal noktada uyuşturulması gerektiği şeklinde özetlenebilir. Söz konusu anlayış 1920'lerin "*işletmenin kendisi için var olduğu*" teorisini akla getirmektedir.

Hesap verilebilirlik yönetimin, şeffaflığına, doğruluğuna, kararların açıklanabilirliğine, kararların bir haklı sebebi, adil temeli olduğuna ve profesyonel niteliğine gönderme yapmaktadır.

Sorumluluk ise, görevden kaynaklanan yükümlülüklerle tam bağlılık, bunları gereği gibi bilinçle, hesap verilebilirlik bağlamında yerine getirme anlamındadır.

Kurumsal yönetim ilkelerinin tartışmaya açtığı öneriler şunlardır:

(a) Yönetim organının, daha dar ifade ile yönetim kurulunun üyeleri kendi içinde iki kısma ayrılmalıdır. Birinci grupta, yürütme yani karar alıp yürütme yetkisini haiz yönetim kurulu üyeleri (executive üyeler), ikinci grupta ise, bu yetkileri haiz olmayıp, birinci gruba giren üyeleri gözetim ve denetim altında tutan (non-executive) üyeler bulunmalıdır. Bu iki sınıf üyenin yetkileri, şirket bilgi ve belgelerine ulaşabilme hakları ve şirketi bağlayıcı karar alabilme konuları farklı olduğu için hukukî, cezaî ve malî sorumlulukları da farklı olmalıdır.

(b) Risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesi yanında, denetim komitesi ve atamalar komitesi kurulmalı ve bu komiteler yürütme yetkisini haiz olmayan üyelere bağlı çalışmalıdır.

(c) Yönetim kurulunun görevlerinin hesap verilebilirlik bağlamında ve şirketin aczi halinde güçlendirilmesi gerekir.

(d) Pay sahipliği haklarının, özellikle yapısal değişikliklerde ve önemli kararlarda etkinlikleri artırılmalıdır.

(e) Yönetim kurulu üyelerinin ücret ve diğer malî hakları denetim altına alınmalıdır.

(f) Finansal tablolar uzman, bağımsız ve tarafsız denetçilerce, uluslararası standartlara göre denetlenmelidir. Bu öneriler sadece ulusal kurumsal yönetim kodekslerinde yer almamakta, kanunlara da etki yapmaktadır.

Yeni Ticaret Kanununun 1529. maddesi hükmüne göre; halka açık anonim şirketlerde kurumsal yönetim ilkeleri, yönetim kurulunun buna ilişkin açıklamasının esasları ve şirketlerin bu yönden derecelendirme kural ve sonuçları Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenecek, Sermaye Piyasası Kurulunun uygun görüşü alınmak şartıyla, diğer kamu kurum ve kuruluşları, sadece kendi alanları için geçerli olabilecek kurumsal yönetim ilkeleriyle ilgili, ayrıntıya ilişkin sınırlı düzenlemeler yapabilecektir.

"Kurumsal Yönetim İlkeleri" kavramının tanımı Yeni Ticaret Kanununda yapılmamakla birlikte, örnek teşkil etmesi açısından, halihazırda bankalara özgü olarak hazırlanan *"Bankaların Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik"*te, "kurumsal yönetim"; *Banka üst yönetiminin bankayı, belirlenmiş hedefler, Kanun, Kanuna istinaden çıkarılan düzenlemeler ile ilgili diğer mevzuat, ana sözleşme ve banka içi düzenlemeler ile bankacılık etik kuralları doğrultusunda, tüm menfaat ve pay sahipleri ile tasarruhsahiplerinin hak ve menfaatlerini koruyacak biçimde yönetimi olarak* tanımlanmıştır.

Kurumsal yönetim ilkelerine yönelik olarak Yeni Kanundaki temel hüküm madde 1529 olmakla birlikte, Yeni Kanunda yer alan ve kurumsal yönetimle ilgisi olan diğer hükümler aşağıdaki gibidir:

-SPK' ya tanınan, kurumsal yönetim ilkelerini derecelendirme kural ve sonuçlarını belirleme yetkisi (md. 1529),

-Yönetim kurulunun şirketi bu açıdan değerlendiren açıklaması (md. 375),

-Tehlikelerin erken teşhisi komitesi (md. 378),

-Denetçiye verilen ikaz görevi (md. 398),

-Yönetimin, yönetim kurulu tarafından bir teşkilat yönetmeliği ile devri (md. 367),

-Murahhaslar (md. 370),

-Bağımsız ve ulusal standartlara göre yapılması gereken denetim (md. 397),

-Kurucu menfaatleri (md. 348),

-Kurucular beyanı (md. 349),

-Kuruluş denetçisi raporu (md. 351),

-Eşit işlem ilkesi (md. 357),

-Pay sahiplerinin şirkete borçlanmalarının yasaklanması (md. 358)

-Yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmaları zorunluluğunun kaldırılması (md. 359),

-Azlığı yönetim kurulunda temsil hakkı (md. 360),

-Yönetim kurulu üyelerinin görevleri sırasında şirkete kusurlarıyla verecekleri zararın sigorta ettirilmesi (md. 361),

-Borca batıklıkta nesnellik ve önlemler (md. 376 ve 377),

-Bağımsızlık, tarafsızlık, uluslararası standartta denetim, denetçinin müşterisine denetimden başka hizmet verememesi, danışmanlık yapamaması; aynı müşteriye aynı denetçi takımı ile denetim hizmeti sunulmaması, yönetim kurulunun yıllık raporunun denetim kapsamında olması, riskin teşhisi ve iç denetim düzeninin standartlara uyup uymadığının denetimi (md. 400),

-Genel kurul düzeyinde devredilemez yetkilerin belirlenmesi (md. 408),

-Genel kurul iç yönetmeliği (md. 419),

-Organ temsilcisi, bağımsız temsilci, kurumsal temsilci (md. 428),

-Oyda imtiyazın sınırlandırılması (md. 479),

-Web sitesi kurma zorunluluğu (md. 1524).

2.1.5- Yeni Ticaret Kanununda Yer Alan "Şirketler Topluluğu" Kavramı

Yeni Ticaret Kanunu ile "*şirketler topluluğu*" kavramı getirilmiştir. Tüm ticaret şirketlerini kapsayacak şekilde getirilen bu yeni düzenleme ile hakim şirket ve bağlı şirket arasındaki ilişkiler belli kurallara bağlanmaktadır.

-Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak;

1. Oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya

2. Şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya

3. Kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa,

-Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir.

Bu şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye'de ise, bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır.

Diğer yandan bir ticaret şirketinin başka bir ticaret şirketinin paylarının çoğunluğuna veya onu yönetebilecek kararları alabilecek miktarda paylarına sahip bulunması, birinci şirketin hâkimiyetinin varlığına karinedir.

Bir hâkim şirketin, bir veya birkaç bağlı şirket aracılığıyla bir diğer şirkete hâkim olması ise dolaylı hâkimiyettir.

Hâkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketler, onunla birlikte şirketler topluluğunu oluşturur. Hâkim şirketler ana, bağlı şirketler yavru şirket konumundadır.

Şirketler topluluğuna ilişkin hükümlerin uygulanmasında "yönetim kurulu" terimi limited şirketlerde müdürleri, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile şahıs şirketlerinde yöneticileri, diğer tüzel kişilerde yönetim organını ve gerçek kişilerde gerçek kişinin kendisini ifade edecektir.

2.1.6- Ticari İşletmeler Arasındaki Mal ve Hizmet Teminine İlişkin Sözleşmelerde Temerrüde İlişkin Hükümler

Yeni Ticaret Kanununa göre aksine bir hüküm bulunmadığı takdirde, ticari hükümlerle yasaklanmış işlemler ve şartlar batıldır. Ancak, sözleşme uyarınca yerine getirilmesi gereken edimler için kanunun veya yetkili makamların koymuş olduğu en yüksek sınırı aşan sözleşmeler en yüksek sınır üzerinden yapılmış sayılacak; sınırı aşan edimler hata ile yerine getirilmiş olmasa bile geri alınacaktır. (md.1530)

Ticari işletmeler arasında mal ve hizmet tedariki amacıyla yapılan işlemlerde, alacaklı, kanundan veya sözleşmeden doğan tedarik borcunu yerine getirmiş olmasına rağmen, borçlu, gecikmeden sorumlu tutulamayacağı hâller hariç, sözleşmede öngörülmüş bulunan tarihte veya belirtilen ödeme süresinde borcunu ödemezse, ihtara gerek olmaksızın temerrüde düşecektir. Ancak, kefil ve kefillere, taahhüt veya ödemenin yapılmadığı veya yerine getirilmediği ihbar edilmeden temerrüt faizi yürütülemeyecektir.

Mütemerrit borçlunun alacaklısı sözleşmede öngörülen tarihten ya da ödeme süresinin sonunu takip eden günden itibaren, şart edilmemiş olsa bile faize hak kazanacaktır

Sözleşmede ödeme günü veya süresi belirtilmemişse veya belirtilen Kanuna aykırı ise, borçlu aşağıdaki sürelerin sonunda ihtara gerek kalmaksızın mütemerrit sayılacak ve alacaklı faize hak kazanacaktır:

a) Faturanın veya eş değer ödeme talebinin borçlu tarafından alınmasını takip eden otuz günlük sürenin sonunda.

b) Faturanın veya eş değer ödeme talebinin alınma tarihi belirsizse mal veya hizmetin teslim alınmasını takip eden otuz günlük sürenin sonunda.

c) Borçlu faturayı veya eş değer ödeme talebini mal veya hizmetin tesliminden önce almışsa, mal veya hizmetin teslim tarihini takip eden otuz günlük sürenin sonunda.

d) Kanunda veya sözleşmede, mal veya hizmetin kabul veya gözden geçirme usulünün öngörüldüğü hâllerde, borçlu, faturayı veya eş değer ödeme talebini, kabul veya gözden geçirmenin gerçekleştiği tarihte veya bu tarihten daha önce almışsa, bu tarihten sonraki otuz günlük sürenin sonunda; şu kadar ki, kabul veya gözden geçirme için sözleşmede öngörülen süre, mal veya hizmetin alınmasından itibaren otuz günü aşıyor ve bu durum alacaklının aleyhine ağır bir haksızlık oluşturuyorsa, kabul veya gözden geçirme süresi mal veya hizmetin alınmasından itibaren otuz gün olarak kabul edilir.

Sözleşmede öngörülen ödeme süresi, faturanın veya eş değer ödeme talebinin veya mal veya hizmetin alındığı veya mal veya hizmetin gözden geçirme ve kabul usulünün tamamlandığı tarihten itibaren en fazla altmış gün olabilecektir. Ancak, alacaklı aleyhine ağır bir haksız durum yaratmamak koşuluyla ve açıkça anlaşmak suretiyle taraflar daha uzun bir süre öngörebileceklerdir. Ancak alacaklının küçük yahut orta ölçekli işletme (KOBİ) veya tarımsal ya da hayvansal üretici olduğu veya borçlunun büyük ölçekli işletme sıfatını taşıdığı hâllerde, ödeme süresi, altmış günü aşamayacaktır.

Gecikme faizi ödenmeyeceğini veya ağır derecede haksız sayılabilecek kadar az faiz ödeneceğini, alacaklının geç ödeme dolayısıyla uğrayacağı zarardan borçlunun sorumlu olmayacağını veya sınırlı bir şekilde sorumlu tutulabileceğini öngören sözleşme hükümleri geçeriz kabul edilecektir.

Bu hükümler uyarınca alacaklıya yapılan geç ödemelere ilişkin temerrüt faiz oranının sözleşmede öngörülmediği veya ilgili hükümlerin geçersiz olduğu hâllerde uygulanacak faiz oranını ve alacağın tahsili masrafları için talep edilebilecek asgari giderim tutarını Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası her yıl ocak ayında ilan edecek, faiz oranı, 04/12/1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanunda öngörülen ticari işlere uygulanacak gecikme faizi oranından en az yüzde sekiz fazla olmalıdır.

2.2- Şirketlerin Birleşmesi, Bölünmesi ve Tür Değişirmesi

2.2.1- 6102 sayılı TTK' ya Göre Şirketlerin Birleşmesi:

2.2.1.1- Kapsam:

Yeni Ticaret Kanunu ile ticaret şirketlerinin birleşmeleri ayrıntılı düzenlemelere bağlanmış olup, birleşebilecek şirketlerinin kapsamı 6762 sayılı Eski Ticaret Kanununa kıyasla genişletilmiştir.⁴

2.2.1.2- Tanımlamalar:

6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu kapsamında gerçekleştirilecek şirket birleşme⁵, bölünme ve tür değiştirmeleri uygulamasında⁶; "şirket", ticaret şirketlerini; "ortak", anonim şirketlerin pay sahiplerini, limited şirketler ile şahıs şirketlerinin ve kooperatiflerin ortaklarını; "ortaklık payı", şahıs şirketlerindeki ortaklık payını, anonim şirketteki payı, limited şirketteki esas sermaye payını, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketteki ortaklık payını; "genel kurul", anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerle kooperatiflerdeki genel kurulu, şahıs şirketlerindeki ortaklar kurulunu ve gereğinde ortakların tümünü; "yönetim organı", anonim şirketler ve kooperatiflerde yönetim kurulunu, limited şirketlerde müdürü veya müdürleri, şahıs şirketleriyle sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde yöneticiyi; "şirket sözleşmesi", anonim şirketlerde esas sözleşmeyi, şahıs şirketleriyle limited şirketlerde şirket sözleşmesini ve kooperatifte ana sözleşmeyi ifade etmektedir.

2.2.1.3- Birleşme Türleri:

Yasanın 136. maddesine göre, şirketler;

⁴ Yasanın 134 ila 194. maddeleri arasında yer alan düzenlemeler, İsviçre'nin 30/10/2003 tarihli, "Birleşme, Bölünme, Tür Değişirme ve Malvarlığı Devrine İlişkin Federal Kanunundan" yararlanılarak kaleme alınmıştır. Söz konusu düzenlemenin örnek alınmasının nedeni Kanun gerekçesinde; *İsviçre şirketler hukukunun; Alman ve Fransız hukuklarına nazaran (örneksenmesi, kaynak kanun olarak tercih edilmesi yönüyle) Türk şirketler hukukuna çok daha yakın olması, AET'nin şirketlere ilişkin birleşmeler hakkındaki 78/855 sayılı Üçüncü Yönerge ve bölünmelere dair 82/891 sayılı Altıncı Yönergesinden esinlenme ötesinde yararlanılarak hazırlanmış olması, ayrıca şirketlere ilişkin 77/91 sayılı İkinci Yönergenin koruyucu hükümleri ile sermayenin korunmasına dair kurallar ve 8/10/2001 tarihli Avrupa Şirketi Statüsüne İlişkin Tüzük ile bağlantısının da sağlanmış olması* olarak sayılmıştır.

⁵ Avrupa Ekonomik Topluluğunun birleşmelere ilişkin 78/855 ve bölünmeler hakkındaki 82/891 sayılı yönergeleri, Avrupa Birliği ülkelerinde birleşmelerin, bölünmelerin ve tür değiştirmelerin ayrıntılı bir tarzda düzenlenmesine yol açmıştır. AB üyesi ülkeler dışında, İsviçre de bu dinamikten etkilenmiştir. Bazı ülkeler, yeniden yapılandırılmaları ve tür değiştirmelerini, şirketleri aşan bir genişlikte ele almışlardır. Almanya ve İsviçre, yapısal ve türsel değişiklik hükümlerinin kapsamına, ticari işletmeyi, derneği, vakıfları, bazı kamu tüzel kişilerini de sokmuştur. İsviçre ayrıca, malvarlığı devirlerini de, yeniden yapılandırma konsepti içinde değerlendirmiş ve buna ilişkin hükümlere "Birleşme Kanununda" yer vermiştir.

⁶ Yeni TTK' da birleşme, bölünme ve tür değiştirme işlemleri dört yapısal değişiklik; *şekillenme serbestisi, ortakların korunması, ortaklığın (üyeliğin) sürekliliği ve ortaklar ile intifa senedi sahipleri gibi diğer hak sahiplerinin korunması temelleri*, üzerine inşa edilmiştir.

- a) Bir şirketin diğerini devralması, teknik terimle "devralma şeklinde birleşme" veya
- b) Yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri, teknik terimle "yeni kuruluş şeklinde birleşme",
- yoluyla birleşebileceklerdir.

Birleşme uygulamasında; bünyesine diğer şirketi kabul eden şirket "devralan", katılan şirket "devrolunan" diye adlandırılacaktır.

Birleşme, devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranına göre devralan şirketin paylarının, devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden iktisap edilmesiyle gerçekleşecek; birleşme sözleşmesi ayrılma akçesini de öngörebilecektir.

Birleşmeyle, devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün hâlinde devralacak ve birleşmeyle devrolunan şirket sona ererken, ticaret sicilinden de silinecektir.

Yeni düzenlemeye göre sermaye şirketleri; sermaye şirketleriyle, kooperatiflerle ve devralan şirket olmaları şartıyla, kollektif ve komandit şirketlerle birleşebileceklerdir. Şahıs şirketleri ise; şahıs şirketleriyle, devrolunan şirket olmaları şartıyla sermaye şirketleriyle, devrolunan şirket olmaları şartıyla kooperatiflerle birleşebileceklerdir. Son olarak kooperatifler; kooperatiflerle, sermaye şirketleriyle ve devralan şirket olmaları şartıyla şahıs şirketleriyle birleşebileceklerdir.

Tasfiye halindeki bir şirketin birleşmeye katılması ancak, malvarlığının dağıtılmasına başlanmamışsa ve devrolunan şirket olması şartıyla mümkündür.

Yasanın 139. maddesine göre, sermayesiyle kanuni yedek akçeleri toplamının yarısı zararlarla kaybolan veya borca batık durumda bulunan bir şirket, kaybolan sermayeyi veya gerekiyorsa borca batıklık durumunu karşılayabilecek tutarda serbestçe tasarruf edilebilen öz varlığa sahip bulunan bir şirket ile birleşebilecektir.

2.2.1.4- Denkleştirme ve Ayrılma Akçesi:

Devrolunan şirketin ortaklarının, mevcut ortaklık paylarını ve haklarını karşılayacak değerde, devralan şirketin payları ve hakları üzerinde istemde bulunma hakları vardır. Bu

⁷ Kanun düzenlemesinde şirket borçlarından kişisel olarak sorumlu olan ortakların, şirket borçlarından sorumlu tutulmayan ortaklara dönüşmeleri uygun görülüş, tersi ise reddedilmiştir. Çünkü, şirket borçlarından ortakların kişisel olarak sorumlu oldukları bir şahıs şirketinin anonim şirkete iltihak etmesiyle, sermaye şirketinin ortaklarının şirket borçlarından sorumlu tutulmayacakları bir konuma gelmeleri, şahıs şirketinin alacaklılarının korunmasını gerektirir, fakat anonim şirket pay sahiplerinin kollektif şirket ortağı sıfatıyla sınırsız sorumlu olmaları halinde alacaklıların korunmasına gerek yoktur.

⁸ "Serbestçe tasarruf edilebilir öz varlık" tanımından, sermaye + belli bir harcanma amacına bağlanmamış yedek akçelerin anlaşılması gerekmektedir.

istem hakkı, birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarının değeri, oy haklarının dağılımı ve önem taşıyan diğer hususlar dikkate alınarak hesaplanacaktır. Ortaklık paylarının değişim oranları belirlenirken, devrolunan şirketin ortaklarına tahsis olunan ortaklık paylarının gerçek değerlerinin onda birini aşmaması şartıyla, bir denkleştirme⁹ ödenmesi öngörülebilecektir. Devrolunan şirketin oydan yoksun paylarına sahip ortaklarına aynı değerde, oydan yoksun veya oy hakkını haiz paylar verilebilecektir. Devrolunan şirkette mevcut bulunan paylara bağlı imtiyaz hakları karşılığında, devralan şirkette eş değerde haklar veya uygun bir karşılık verilecektir. Devralan şirket, devrolunan şirketin intifa senedi sahiplerine, eş değerli haklar tanımak veya intifa senetlerini, birleşme sözleşmesinin yapıldığı tarihteki gerçek değeriyle satın almak zorundadır.

Yasanın "*ayrılma akçesi*"¹⁰ başlıklı 141. maddesine göre; birleşmeye katılan şirketler, birleşme sözleşmesinde, ortaklara, devralan şirkette, pay ve ortaklık haklarının iktisabı ile iktisap olunacak şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir ayrılma akçesi arasında seçim yapma hakkı tanıyabilirler. Birleşmeye katılan şirketler birleşme sözleşmesinde, sadece ayrılma akçesinin verilmesini de öngörebilirler.

2.2.1.5- Sermaye Artırımı:

Devralma yoluyla birleşmede, devralan şirket, sermayesini, devrolunan şirketin ortaklarının haklarının korunabilmesi için gerekli olan düzeyde, artırmak zorundadır. Yeni kuruluş yolu ile birleşmelerde; 6102 sayılı Kanun ile 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun, aynı sermaye konulmasına dair düzenlemeleri ve asgari ortak sayısına ilişkin hükümleri dışındaki maddeleri yeni şirketin kuruluşuna uygulanacaktır.

2.2.1.6- Ara Bilanço:

Birleşme sözleşmesinin imzalandığı tarih ile bilanço günü arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarılmasından sonra, birleşmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmişse, birleşmeye katılan şirketler bir ara bilanço çıkarmak zorundadır. Ara bilançooya yıllık bilançooya ilişkin hüküm ve ilkeler uygulanacak ancak ara bilanço için fiziki envanter çıkarılmayacağı gibi son bilançoda kabul edilen değerlemeler, sadece ticari defterdeki hareketler ölçüsünde değiştirilecek; amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikler de dikkate alınacaktır.

⁹ Denkleştirme akçesi birleşmenin kavramsal bir ögesi olmayıp, birleşmenin uygulanmasını kolaylaştıran bir araçtır. Meselâ, devrolunan şirketin ortaklarına devralan şirkette beherinin itibarı değeri on Türk Lirası ve bir kuruluş değerinde pay verilecekse, devralan şirkette bu değerde veya katları değerinde pay bulmak çok zordur. Oysa bir kuruluş (yani bir kuruluşlar toplamı) nakit olarak ortaklara ödenirse birleşmenin uygulanması kolaylaşır.

¹⁰ Ayrılma akçesinin nakit olması şart değildir. Karşılık olarak başka bir şirketin payı/pay senedi veya bir diğer menkul değeri, mesela değiştirilebilir tahvil, verilebilir. Böylece, üç köşeli birleşmelere de kanunen olanak tanınmış olmaktadır.

2.2.1.7- Birleşme Sözleşmesi:

Yasanın 145. maddesi hükmüne göre, birleşme sözleşmesi yazılı şekilde yapılacak, sözleşme, birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organlarıncı imzalanacak ve genel kurulları tarafından onaylanacaktır.

Birleşme sözleşmesinin aşağıdaki unsurları içermesi zorunludur:

-Birleşmeye katılan şirketlerin ticaret unvanları, hukuki türleri, merkezleri; yeni kuruluş yolu ile birleşme hâlinde, yeni şirketin türü, ticaret unvanı ve merkezi,

-Şirket paylarının değişim oranı, öngörölmüşse denkleştirme tutarı; devrolunan şirketin ortaklarının, devralan şirketteki paylarına ve haklarına ilişkin açıklamaları,

-Devralan şirketin, imtiyazlı ve oydan yoksun payların sahipleriyle intifa senedi sahiplerine tanıdığı hakları,

-Şirket paylarının değiştirilmesinin şekli,

-Birleşmeyle iktisap edilen payların, devralan veya yeni kurulan şirketin bilanço kârına hak kazandığı tarihi ve bu isteme ilişkin bütün özellikleri,

-Gereğinde ayrılma akçesini,

-Devrolunan şirketin işlem ve eylemlerinin devralan şirketin hesabına yapılmış sayılacağı tarihi,

-Yönetim organlarına ve yönetici ortaklara tanınan özel yararları,

-Gereğinde sınırsız sorumlu ortakların isimlerini.

2.2.1.8- Birleşme Raporu:

Birleşmeye katılan şirketlerin yönetim organları, ayrı ayrı veya birlikte, birleşme hakkında bir rapor hazırlayacaklar, raporda; birleşmenin amacı ve sonuçları, birleşme sözleşmesi, şirket paylarının değişim oranı ve öngörölmüşse denkleştirme akçesi; devrolunan şirketlerin ortaklarına devralan şirket nezdinde tanınan ortaklık hakları, gereğinde ayrılma akçesinin tutarı ve şirket pay ve ortaklık hakları yerine ayrılma akçesi verilmesinin sebepleri, değişim oranının belirlenmesi yönünden payların değerlemesine ilişkin özellikler, gereğinde devralan şirket tarafından yapılacak artırımın miktarı, öngörölmüşse, devrolunan şirketin ortaklarına, birleşme dolayısıyla yüklenecek olan, ek ödeme ve diğer kişisel edim yükümlölükleri ile kişisel sorumluluklar hakkında bilgi, değişik türdeki şirketlerin birleşmelerinde, yeni tür dolayısıyla ortaklara düşen yükümlölükler, birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin işçileri üzerindeki etkileri ile mümkünse bir sosyal planın içeriği,

birleşmenin, birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkileri, gerekiyorsa, ilgili makamlardan alınan onaylar hukuki ve ekonomik yönden açıklanacak ve gerekçeleri belirtilecektir. Yeni kuruluş yoluyla birleşmede birleşme raporuna yeni şirketin sözleşmesinin de eklenmesi şarttır.

2.2.1.9- Birleşme Sözleşmesinin Genel Kurulca Kabulü:

Birleşme sözleşmesi yönetim organınca, genel kurula sunulacaktır.

Birleşme sözleşmesinin genel kurulda:

-Anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, esas veya çıkarılmış sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi şartıyla, genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte üçüyle,

-Bir kooperatif tarafından devralınacak sermaye şirketlerinde, sermayenin çoğunluğunu temsil etmesi şartıyla, genel kurulda mevcut bulunan oyların dörtte üçüyle,

-Limited şirketlerde, sermayenin en az dörtte üçünü temsil eden paylara sahip bulunmaları şartıyla, tüm ortakların dörtte üçünün oylarıyla,¹¹

-Kooperatiflerde, verilen oyların üçte ikisinin çoğunluğuyla; ana sözleşmede ek ödeme ve başka edim yükümlülükleri ya da sınırsız sorumluluk kabul edilmiş veya bunlar mevcut olup da genişletilmişse kooperatife kayıtlı tüm ortakların dörtte üçünün kararıyla onaylanması gerekmektedir.

Kollektif ve komandit şirketlerde birleşme sözleşmesinin oybirliğiyle onaylanması gerekmektedir. Ancak, şirket sözleşmesinde birleşme sözleşmesinin bütün ortakların dörtte üçünün kararıyla onaylanması da öngörülebilecektir.

2.2.1.10- Tescil ve İlan:

Yasanın 152. maddesine göre; birleşmeye katılan şirketler tarafından birleşme kararı alınır alınmaz, yönetim organları, birleşmenin tescili için ticaret siciline başvurmak zorundadır.¹² Devrolunan şirket, birleşmenin ticaret siciline tescili ile infisah edecektir.

¹¹ Bir limited şirket tarafından devralınan anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkette, devralma ile ek yükümlülük ve kişisel edim yükümlülükleri de öngörülüyorsa veya bunlar mevcut olup da genişletiliyorsa, bütün ortakların oybirliğine gerek vardır. Diğer yandan birleşme sözleşmesinde devrolunan şirketin işletme konusunda değişiklik öngörülümüşse, birleşme sözleşmesinin ayrıca, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi için gerekli nisapla onaylanmış olması zorunludur.

¹² İlgili madde gerekçesine göre; "Birleşme kararı" ile kastedilen, birleşme sözleşmesinin genel kurul tarafından onaylanması sonucunda elde edilen karardır. Amaç, şirketler bakımından birleşme kararı hazır olunca başvurunun hemen gerçekleştirilmesini sağlamaktır.

153. madde hükmüne göre ise birleşme, birleşmenin ticaret siciline tescili ile geçerlilik kazanacak, tescil anında, devrolunan şirketin bütün aktif ve pasifi kendiliğinden devralan şirkete geçecektir. Devrolunan şirketin ortakları devralan şirketin ortağı olacak; ancak bu sonuç, devralan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar ile devrolunan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar için doğmayacaktır. Birleşme kararı, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunacaktır.

2.2.1.11- Alacakların Teminat Altına Alınması:

Yasanın "*alacakların teminat altına alınması*" başlıklı 157. maddesi hükmüne göre; birleşmeye katılan şirketlerin alacaklıları birleşmenin hukuken geçerlilik kazanmasından itibaren üç ay içinde istemde bulunurlarsa, devralan şirket bunların alacaklarını teminat altına alacak; diğer alacaklıların zarara uğramayacaklarının anlaşılması hâlinde, yükümlü şirket teminat göstermek yerine borcu ödeyebilecektir.

Devrolunan şirketin borçlarından birleşmeden önce sorumlu olan ortakların sorumlulukları birleşmeden sonra da devam edecek; devrolunan şirketin borçlarından doğan, ortakların kişisel sorumluluğuna ilişkin istemler, birleşme kararının ilanı tarihinden itibaren üç yıl geçince zamanaşımına uğrayacak, kamuya arz edilmiş olan tahvil ve diğer borç senetlerinde sorumluluk itfa tarihine kadar devam edecek, iş ilişkileri hakkında ise 6102 sayılı Yasanın 178. maddesi hükmü uygulanacaktır.

2.2.2- 6102 sayılı TTK'ya Göre Şirketlerin Bölünmesi¹³:

2.2.2.1- Bölünme Kavramı:

Bölünme Türkiye'de maddî hukuk yönünden ilk defa 6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile düzenlenmiştir. Gerçi vergi hukuku ile ilgili kurallar, daha önce Kurumlar Vergisi Kanununda 4684 sayılı Kanunla¹⁴ yapılan değişiklikle öngörülmuş ve bir uygulama

¹³ Soğuk savaş sonrası dönemde dünya ticaretinde çok uluslu şirketlerin öneminin giderek artması, bu şirketlerin her ayağının bir başka ülkede olması, ülkelerin rekabet şartlarında ciddi değişiklikler yaratmıştır. Gerek bilgi anlamında gerekse mal ve hizmet temini anlamında diğer şirketlere göre avantajlı konumda bulunan çok uluslu şirketler, sahip oldukları potansiyelleri ile ölçek ekonomilerinden maksimum seviyede yararlanabilmektedir. Rekabet ortamının bu derece yoğun olduğu bir dünyada, verimlilik de çok önemli bir hal almakta ve şirketler gerek satın alma gerekse devir ve birleşmeler yoluyla işletme ölçeklerini büyüterek ayakta kalmaya çalışmaktadır. Ülkeler de, bu tür işlemlerden vergi almayarak şirketleri teşvik etmektedir. Verimliliği artırmanın diğer bir yolu olarak ise işletmeler, küçülme yoluyla verimsiz, hantal işletmeleri tasfiye etmektedir.

¹⁴ Söz konusu Kanunun gerekçesinde şu ifadeler yer verilmiştir: "*Ülkemizin uzun süredir içinde bulunduğu ekonomik ortamın şirketleri kısa vadeli kararlar almaya zorlaması, bunun sorunlara stratejik bir yaklaşımla uzun vadeli bakılması ve çözümler üretilmesine imkân vermemesi, zamanında doğru ve yerinde verilmiş kararlarla kurulan şirketlerin enflasyon süresince verimliliklerini kaybetmeleri ve optimum ölçeklerden uzaklaşarak verimsiz bir yapıya dönüşmesi, yine zaman içinde ortaklık kuran kişiler ve grupların müşterek olarak yürüttükleri faaliyetlerin gereklilikleri ve yeterlilikleri konusunda ortaklar ve gruplar arasında görüş ve anlayış farklılıklarının ortaya çıkması, mevzuattaki yetersizliklerin şirketlerin yeniden yapılanmasını*

başlamıştır. Söz konusu uygulama birtakım değişiklikler ile 5520 sayılı Yasa ile de sürdürülmüştür. Ancak bu düzenlemenin bölünmenin maddi hukuk cephesini içermediği, bölünmenin maddi hukuk yönünden dogmatik düzeninin ülkemizde mevcut bulunmadığı şüphesizdir. Maliye Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, ortaklaşa yayınladıkları "*Anonim ve Limited Şirketlerin Kısmi Bölünme İşlemlerinin Usul ve Esaslarının Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ*" ile Kurumlar Vergisi Kanunundaki hükümlere dayanarak sadece kısmi bölünmenin maddi hukuk cephesini düzenlemişlerdir. Bu tebliğ sınırları içinde kalan ve tebliğ hukukunun şartlarına özgülünen bu düzenleme ile uygulamada bölünmenin işlerliğini sağlama amacı güdülmüştür. Ancak, 4684 sayılı Kanun, Maliye Bakanlığınca 6102 sayılı Kanunun tasarısı incelenerek hazırlanmış olmasına ve söz konusu Kanunun terimlerini kullanmasına rağmen, sistemi tam olarak aktaramamıştır. 4684 sayılı Kanun, öğretilde iki basamaklı "*demerger*" diye anılan ve aynı sermaye konulmasına dayanan bir rejimi kabul etmiştir.¹⁵

Bölünme, sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin malvarlıklarının tamamen veya kısmen kendilerinden ayırarak tasfiyesiz olarak ve kısmi külli halefiyet¹⁶ yoluyla başka sermaye şirketlerine veya kooperatiflere devretmeleri ve bunun karşılığında bölünen şirketin ortaklarının devralan şirketlerde ortak konumunu elde etmeleridir.

2.2.2.2- Bölünmenin Nedeni:

Bölünme, çok büyüyen ve çekirdek işletme konusundan uzaklaşan şirketlerin ana konularına dönebilmelerine olanak sağlayan bir yoldur. Mesela buzdolabı, çamaşır ve bulaşık

zorlaştırması gibi hususlar dikkate alınarak ekonominin bir bütün olarak etkinlik ve verimlilik artışı ve rekabet avantajı sağlayabilmesi için şirketlerin bölünerek yeniden yapılanmasına imkân sağlayacak düzenlemelere gidilmesi bir gereklilik arz etmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi vergi kanunları ile vergisiz devir işlemine olanak verilmiş ve bu düzenlemeyle ölçek ekonomisi yaratmak amaçlanmaktadır. Oysa ölçek ekonomisi yaratmanın, işletmelerin verimli büyüklükte örgütlenmelerini sağlamanın yolu her zaman birleşme ile sağlanamaz. Ölçek ekonomisine sahip olmayan küçük işletmeler birleştirilerek, büyük, hantal ve verimsiz işletmeler ise bölünerek ölçek ekonomisine sahip işletmeler yaratılabilir. O halde devir işlemlerinde olduğu gibi bölünme işlemlerinin de vergisiz olarak yapılmasına olanak sağlanması bir gerekliliktir. Ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik koşullarda bu gereklilik bir kat daha fazladır ve bu ihtiyacın karşılanması ertelenemez durumdadır. Tasarı ile aynı şirket bünyesinde yürütülen birden çok hizmet veya üretim faaliyetinin ayrıştırılarak, işletmelerin mevcut hantal yapılarından kurtarılması, anlayış veya görüş farklılığı olan ortakların ortaklıklarını ayrıştırması, yeni oluşturulacak üretim ve hizmet işletmelerinin belli alanlarda yoğunlaşarak uzmanlaşması ve ölçek ekonomisinden yararlanarak verimli ve kârlı kuruluşlar haline getirilebilmesi için birçok gelişmiş ülke mevzuatında da yer alan bölünme müessesesinin vergi mevzuatımıza da kazandırılması amaçlanmaktadır. "

¹⁵ Esasen bölünmeye ilişkin düzenlemeler Avrupa Birliği müktesebatına uyum sağlamak amacıyla ulusal mevzuatımıza entegre edilmiştir. 23/07/1990 tarih ve 90/434/AET sayılı Avrupa Toplulukları Konseyi Direktifine göre; bir ya da birden fazla çalışma dalının, devralan şirketin sermaye paylarının devreden şirkete verilmesi karşılığında devri, aktif devri olarak tanımlanmıştır. 19/10/2009 tarih ve 2009/133/EC sayılı Avrupa Konseyi Direktifiyle konu ile ilgili kapsamlı düzenlemeye gidilmiş, kısmi bölünme kavramına da özel yer verilmiştir. Buna göre; kısmi bölünme, bir şirketin varlığı sona ermeden ve çalışma alanlarından en az birini bünyesinde bırakarak, bir ya da birden fazla çalışma alanını mevcut ya da yeni kurulacak bir şirkete devretmesi ve karşılığında devralan şirketin iştirak hisselerini iktisap etmesidir.

¹⁶ Bölünmede kısmi külli halefiyet yeni vurgulanan bir ilkedir. Ayrıca; ayrılma akçesi, denkleştirme, alacaklıların korunması, birleşmeye, bölünmeye ve tür değiştirmeye katılanların özel sorumlulukları ile iş ilişkilerinin geçmesi yeni bir anlayışla ele alınmıştır.

makinesi gibi beyaz ev aletleri üreten bir anonim şirketin, zamanla televizyon, radyo, müzik dolabı gibi kahverengi ürünler, büro mobilyası, daha sonra da plastik üretimine girdiği varsayılırsa, bu şirket beyaz eşya, kahverengi eşya, büro mobilyası ve plastik üretimi için ayrı ayrı şirketleri bölünme yolu ile kurabilir. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde fabrikaları olan bir şirket her fabrikayı bağımsız bir şirkete dönüştürmeyi düşünebilir. Bölünme; aile ortaklıklarında, mirasta paylaşımında, iki veya üç gruplu ortaklıklarda sorunları çözmek amacıyla da kullanılabilir. Nihayet bölünme, holding sistemine geçişte de bir araç olarak kullanılabilir.

2.2.2.3- Bölünme Türleri:

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununun 159. maddesine göre, bir şirket tam veya kısmi olarak bölünebilecektir. Tam bölünmede, şirketin tüm malvarlığı bölümlere ayrılacak ve diğer şirketlere devrolunacaktır. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap edecekler, tam bölünüp devrolunan şirket sona erecek ve unvanı ticaret sicilinden silinecektir. Kısmi bölünmede, bir şirketin malvarlığının bir veya birden fazla bölümü diğer şirketlere devrolunacak, bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap edecekler veya bölünen şirket, devredilen malvarlığı bölümlerinin karşılığında devralan şirketlerdeki payları ve hakları elde ederek yavru şirketini oluşturacaktır.

2.2.2.4- Kimler Bölünebilir:

6102 sayılı Ticaret Kanunu geçerli bölünme olarak sadece, sermaye şirketleri ve kooperatiflerin sermaye şirketlerine ve kooperatiflere bölünebileceğini tanımaktadır.¹⁷

Tam ve kısmi bölünmede şirket payları ve hakları birleşme hükümleri kapsamında korunacaktır.

Devreden şirketin ortaklarına;

-bölünmeye katılan tüm şirketlerde, mevcut payları oranında şirket payları veya

-bölünmeye katılan bazı veya tüm şirketlerde, mevcut paylarının oranına göre değişik oranda şirket payları tahsis edilebilecektir.

Birinci durumdaki bölünme "*oranların korunduğu*", ikinci durumdaki bölünme ise "*oranların korunmadığı bölünme*"dir.

¹⁷ İlgili madde gerekçesine göre; bir anonim şirket, bir limited şirkete ve kooperatife bölünebilecektir. Bunun gibi, bir kooperatif şirketin de bir anonim şirkete ve/veya limited şirkete bölünmesine engel yoktur. Buna karşılık bir anonim şirket şahıs şirketlerine bölünemeyecek bunun tersi de mümkün olmayacaktır.

2.2.2.5- Sermaye Artırımı:

Devralan şirket sermayesini, devreden şirketin ortaklarının haklarını koruyacak miktarda artıracak; bölünmede, aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmayacak, bölünme sebebiyle, kayıtlı sermaye sisteminde, müsait olmasa bile, tavan değiştirilmeden sermaye artırılabilir.

Bölünme çerçevesinde yeni bir şirketin kurulmasında Yeni Ticaret Kanununun kuruluşu ilişkin hükümleri uygulanacak, sermaye şirketlerinin kurulmasında, kurucuların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler ise uygulanmayacaktır.

2.2.2.6- Ara Bilanço:

6102 sayılı Yasanın 165. maddesi hükmüne göre bilanço günüyle, bölünme sözleşmesinin imzası veya bölünme planının düzenlenmesi tarihi arasında, altı aydan fazla bir zaman bulunduğu veya son bilançonun çıkarılmasından itibaren, bölünmeye katılan şirketlerin malvarlıklarında önemli değişiklikler meydana gelmiş olduğu takdirde, bir ara bilanço çıkarılacak, ara bilançoya yıllık bilançoya ilişkin hüküm ve standartlar uygulanacaktır. Ara bilanço için fiziki envanter çıkarılması gerekli olmamakla birlikte; son bilançoda kabul edilmiş bulunan değerlemeler, sadece ticari defterlerdeki hareketler ölçüsünde değiştirilecek, amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınacaktır.

2.2.2.7- Bölünme Sözleşmesi ve Bölünme Planı:

Bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini var olan şirketlere devredecekse, bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organları tarafından bir bölünme sözleşmesi yapılacak; bir şirket, bölünme yoluyla, malvarlığının bölümlerini yeni kurulacak şirketlere devredecekse, yönetim organı bir bölünme planı düzenleyecektir. Hem bölünme sözleşmesinin hem de bölünme planının yazılı şekilde yapılması ve bunların genel kurul tarafından onaylanması şarttır.

Bölünme sözleşmesinin ve bölünme planının asgari olarak aşağıdaki unsurları kavraması gerekmektedir:

-Bölünmeye katılan şirketlerin ticaret unvanlarını, merkezlerini ve türlerini,

-Aktif ve pasif malvarlığı konularının devir amacıyla bölümlere ayrılmasını ve tahsisini; açık tanımlamayla, bu bölümlere ilişkin envanteri; taşınmazları, kıymetli evrakı ve maddi olmayan malvarlığını teker teker gösteren listeyi,

-Payların değişim oranını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını ve devreden şirketin ortaklarının, devralan şirketteki ortaklık haklarına ilişkin açıklamaları,

-Devralan şirketin; intifa senedi, oydan yoksun pay ve özel hak sahiplerine tahsis ettiği hakları,

-Şirket paylarının değişim tarzlarını,

-Şirket paylarının bilanço kârına hangi tarihten itibaren hak kazanacaklarını ve bu istem hakkının özelliklerini,

-Devreden şirketin işlemlerinin hangi tarihten itibaren devralan şirketin hesabına yapılmış kabul edildiğini,

-Yönetim organlarının üyelerine, müdürlere, yönetim hakkına sahip kişilere ve denetçilere tanınan özel menfaatleri,

-Bölünme sonucu devralan şirketlere geçen iş ilişkilerinin listesini.

2.2.2.8- Tahsisi Yapılmayan Mal Varlığının Durumu:

168. madde hükmüne göre bölünme sözleşmesinde veya bölünme planında tahsisi yapılmayan malvarlığı konuları üzerinde;

-Tam bölünmede, devralan tüm şirketlerin, bölünme sözleşmesi veya planına göre kendilerine geçen net aktif malvarlığının oranına göre, devralan tüm şirketlere paylı mülkiyet hakkı düşer.

-Kısmi bölünmede söz konusu malvarlığı, devreden şirkette kalır.

2.2.2.9- Bölünme Raporu:

Yasanın 169. maddesi hükmüne göre ise bölünmeye katılan şirketlerin yönetim organlarının, bölünme hakkında ayrı ya da ortak rapor hazırlamaları gerekmekte olup, söz konusu rapor:

-Bölünmenin amacını ve sonuçlarını,

-Bölünme sözleşmesini veya bölünme planını,

-Payların değişim oranlarını ve gereğinde ödenecek denkleştirme tutarını, özellikle devreden şirketin ortaklarının devralan şirketteki haklarına ilişkin açıklamaları,

-Değişim oranının saptanmasında, payların değerlemesine ilişkin özellikleri,

-Gereğinde, bölünme dolayısıyla ortaklar için doğacak olan ek ödeme yükümlülüklerini, diğer kişisel edim yükümlülüklerini ve sınırsız sorumluluğu,

-Bölünmeye katılan şirketlerin türlerinin farklı olması hâlinde, ortakların yeni tür sebebiyle söz konusu olan yükümlülüklerini,

-Bölünmenin işçiler üzerindeki etkileri ile içeriğini; varsa sosyal planın içeriğini,

-Bölünmenin, bölünmeye katılan şirketlerin alacaklıları üzerindeki etkilerini hukuki ve ekonomik yönleri ile açıklamak ve gerekçelerini göstermek zorundadır.

2.2.2.10- Diğer Düzenlemeler:

Bölünme onaylanınca, yönetim organı bölünmenin tescilini isteyecek, kısmi bölünme sebebiyle devreden şirketin sermayesinin azaltılması gerekiyorsa buna ilişkin esas sözleşme değişikliği de tescil ettirilecek, tam bölünme halinde devreden şirket ticaret siciline tescil ile birlikte infisah edecek, bölünme ticaret siciline tescille geçerlilik kazanacak, tescil ile tescil anında envanterde yer alan bütün aktifler ve pasifler devralan şirketlere geçecektir.

Bölünmeye ilişkin diğer hususlara, birleşmeye ilişkin yasal düzenlemeler kıyas

18

yoluyla uygulanacaktır.

2.2.3- 6102 sayılı TTK' ya Göre Şirketlerin Tür Değiştirilmesi:

2.2.3.1- Tür Değiştirme:

Ticaret şirketlerinin tür değiştirmelerine ilişkin, 6762 sayılı Eski Ticaret Kanununun 152. maddesi, her tip ticaret şirketinin her tip ticaret şirketine dönüştürülmesine imkan vermekte iken, 6102 sayılı Kanun ile hangi şirketlerin hangi tür şirketlere dönüşebileceği sayma yöntemi ile belirlenmiştir.

6762 sayılı Kanunda olduğu gibi, 6102 sayılı Kanun ile de biçim değiştirici tip değişikliği sistemi kabul edilmiştir.

2.2.3.2- Geçerli Tür Değiştirmeler:

6102 sayılı Yasanın 180. maddesinde bir şirketin hukuki şeklini değiştirebileceği, yeni türe dönüştürülen şirketin eskisinin devamı kabul edileceği hüküm altına alınmıştır.

Yasanın 181. maddesinde geçerli tür değiştirmeler sayma yöntemi ile belirleme altına alınmıştır. Buna göre;

-bir sermaye şirketi; başka türde bir sermaye şirketine veya bir kooperatife,

¹⁸ Bölünme sözleşmesi veya bölünme planıyla kendisine borç tahsis edilen şirket, bu suretle birinci derecede sorumlu bulunan şirket, alacaklıların alacaklarını ifa etmezse, bölünmeye katılan diğer şirketler, ikinci derecede sorumlu şirketler, müteselsilen sorumlu olurlar.

-bir kollektif şirket; bir sermaye şirketine, bir kooperatife, bir komandit şirkete,¹⁹

-bir komandit şirket; bir sermaye şirketine, bir kooperatife, bir kollektif şirkete,²⁰

-bir kooperatif; bir sermaye şirketine dönüşebilecektir.²¹

2.2.3.3- Hakların Korunması:

Tür değiştirmede ortakların şirket payları ve hakları korunacak; oydan yoksun paylar için sahiplerine eşit değerde paylar veya oy hakkını haiz paylar verilecek, imtiyazlı payların karşılığında aynı değerde paylar verilecek veya uygun bir tazminat ödenecek, intifa senetleri karşılığında aynı değerde haklar verilecek veya tür değiştirme planının düzenlendiği tarihte gerçek değer ödenecektir.

2.2.3.4- Ara Bilanço:

Yasanın 184. maddesine göre; tür değiştirmede, yeni türün kuruluşuna ilişkin hükümler uygulanacak; ancak, sermaye şirketlerinde ortakların asgari sayısına ve aynı sermaye konulmasına ilişkin hükümler uygulanmayacaktır.

Bilanço günüyle tür değiştirme raporunun düzenlendiği tarih arasında altı aydan fazla zaman geçmişse veya son bilançonun çıkarıldığı tarihten itibaren şirketin malvarlığında önemli değişiklikler meydana gelmişse ara bilanço çıkarılacak; ara bilançoya yıllık bilançoya ilişkin hüküm ve standartlar uygulanacaktır.

Ara bilanço için fiziki envanter çıkarılması gerekli olmamakla birlikte; son bilançoda kabul edilmiş bulunan değerlemeler, sadece ticari defterlerdeki hareketler ölçüsünde değiştirilecek, amortismanlar, değer düzeltmeleri ve karşılıklar ile ticari defterlerden anlaşılmayan işletme için önemli değer değişiklikleri de dikkate alınacaktır.

2.2.3.5- Tür Değiştirme Planı:

Yönetim organı bir tür değiştirme planı düzenlemek zorundadır. Plan yazılı şekle ve genel kurulun onayına tabidir. Tür değiştirme planının:

-Şirketin tür değiştirmeden önceki ve sonraki ticaret unvanını, merkezini ve yeni türe ilişkin ibareyi,

-Yeni türün şirket sözleşmesini,

¹⁹ Bir kollektif şirket bir komandit şirkete; kollektif şirkete bir komanditerin girmesi veya bir ortağın komanditer olması halinde dönüşebilir.

²⁰ Bir komandit şirket kollektif şirkete; tüm komanditerlerin şirketten çıkması veya tüm komanditerlerin komandite olması suretiyle dönüşebilir.

²¹ Dönüşebilecek türler ilgili maddede sınırlı sayıda belirtilmiştir, kıyas yapılamaz.

-Ortakların tür değiştirmeden sonra sahip olacakları payların sayısını, cinsini ve tutarını veya tür değiştirmeden sonra ortakların paylarına ilişkin açıklamaları içermesi gerekmektedir.

2.2.3.6- Tür Değiştirme Raporu:

Ayrıca yönetim organı tür değiştirme hakkında yazılı bir rapor hazırlayacak ve raporda:

- Tür değiştirmenin amacı ve sonuçları,
- Yeni türe ilişkin kuruluş hükümlerinin yerine getirilmiş bulunduğu,
- Yeni şirket sözleşmesi,
- Tür değiştirmeden sonra ortakların sahip olacakları paylara dair değişim oranı,
- Varsa ortaklar ile ilgili olarak tür değiştirmeden kaynaklanan ek ödeme ile diğer kişisel edim yükümlülükleri ve kişisel sorumluluklar,
- Ortaklar için yeni tür dolayısıyla doğan yükümlülükler hukuki ve ekonomik yönden açıklanacak ve gerekçeleri gösterilecektir.

2.2.3.7- Tür Değiştirmede Genel Kurul Kararı:

Yasanın 189. maddesine göre, yönetim organı tür değiştirme planını genel kurula sunacak, tür değiştirme kararı aşağıdaki nisaplarla alınacaktır;

-anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, esas veya çıkarılmış sermayenin üçte ikisini karşılaması şartıyla, genel kurulda mevcut oyların üçte ikisiyle; limited şirkete dönüştürme hâlinde, ek ödeme veya kişisel edim yükümlülüğü doğacaksa tüm ortakların onayıyla,

-bir sermaye şirketinin bir kooperatife dönüşmesi hâlinde tüm ortakların onayıyla,

-limited şirketlerde, sermayenin en az dörtte üçüne sahip bulunmaları şartıyla, ortakların dörtte üçünün kararıyla,

-kooperatiflerde; ortakların en az üçte ikisinin temsil edilmeleri şartı ile, genel kurulda mevcut oyların çoğunluğuyla, ek ödeme, diğer kişisel edim yükümlülükleri veya kişisel sorumluluk getiriliyorsa veya bu yükümlülükler veya sorumluluklar genişletiliyorsa, kooperatifte kayıtlı ortaklarının üçte ikisinin olumlu oyuyla,

-kollektif ve komandit şirketlerde tür değiştirme planı bütün ortakların oybirliğiyle onanacaktır.²²

2.2.3.8- Diğer Düzenlemeler:

Yönetim organı tür değiştirmeyi ve yeni şirketin sözleşmesini tescil ettirecek, tür değiştirme tescil ile hukuki geçerlilik kazanacak, tür değiştirme kararı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilecektir.

Tür değiştirmeye ilişkin diğer hususlara, birleşmeye ilişkin yasal düzenlemeler kıyas yoluyla uygulanacaktır.

2.2.4- Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirmeye İlişkin Ortak Düzenlemeler:

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununun 191 ila 194. maddeleri arasında; birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin ortak yasal düzenlemelere yer verilmiştir:

Buna göre:

-Birleşmede, bölünmede ve tür değiştirmede ortaklık paylarının ve ortaklık haklarının gereğince korunmamış veya ayrılma karşılığının uygun belirlenmemiş olması halinde, her ortak, birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde, söz konusu işlemlere katılan şirketlerden birinin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden, uygun bir denkleştirme akçesinin saptanmasını isteyebilecektir. Davacı ile aynı hukuki durumda bulunmaları halinde, mahkeme kararı, birleşmeye, bölünmeye veya tür değiştirmeye katılan şirketlerin tüm ortakları hakkında da hüküm doğuracaktır. Davanın giderleri devralan şirkete ait olacak, özel durumların haklı göstermesi hâlinde, mahkeme giderleri kısmen veya tamamen davacıya yükletilebilecektir. Ortaklık paylarının veya ortaklık haklarının korunmasını inceleme davası; birleşme, bölünme veya tür değiştirme kararının geçerliliğini etkilemeyecektir.

-Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin yasal hükümlerin ihlali halinde, birleşme, bölünme ve tür değiştirme kararına olumlu oy vermemiş ve bunu tutanağa geçirmiş bulunan birleşmeye, bölünmeye veya tür değiştirmeye katılan şirketlerin ortakları; bu kararın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren iki ay içinde iptal davası açabileceklerdir. Kararın bir yönetim organı tarafından verilmesi halinde de bu dava açılabilir. Birleşme, bölünme ve tür değiştirmeye ilişkin işlemlerde herhangi bir eksikliğin varlığı halinde, mahkeme taraflara bunun giderilmesi için süre verecek, hukuki sakatlık, verilen süre içinde giderilemiyorsa veya giderilememişse mahkeme, kararı iptal edecek ve gerekli önlemleri alacaktır.

²² Ancak, şirket sözleşmesinde ortakların tümünün üçte ikisinin olumlu oyuyla bu kararın alınabileceği öngörülebilir.

-Birleşme, bölünme veya tür değiştirme işlemlerine herhangi bir şekilde katılmış bulunan bütün kişiler şirketlere, ortaklara ve alacaklılara karşı kusurları ile verdikleri zararlardan sorumlu olacaklardır.

-Bir ticari işletme, bir ticaret şirketiyle, onun tarafından devralınmak suretiyle birleşebilecek, bu halde devralan ticaret şirketinin türüne göre ilgili hükümler kıyas yoluyla uygulanacaktır. Bir ticaret şirketinin bir ticari işletmeye dönüştürülebilmesi için, söz konusu ticaret şirketinin paylarının tümü, ticari işletmeyi işletecek kişi veya kişiler tarafından devralınmalı ve ticari işletme bu kişi veya kişiler adına ticaret siciline tescil ve ilan edilmelidir.

2.3- Ticaret Şirketleri

2.3.1- Kollektif Şirketler

2.3.1.1- Şirketin Niteliği ve Kuruluşu

Kollektif şirket ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla, gerçek kişiler arasında kurulan ve ortaklarından hiçbirinin sorumluluğu şirket alacaklılarına karşı sınırlanmamış olan şirkettir.

Kollektif şirket sözleşmesi yazılı şekle tabidir; ayrıca, sözleşmedeki imzaların noterce onaylanması şarttır.

Kollektif şirket sözleşmesine aşağıdaki kayıtların yazılması zorunludur:

- a) Ortakların ad ve soyadlarıyla yerleşim yerleri ve vatandaşlıkları.
- b) Şirketin kollektif olduğu.
- c) Şirketin ticaret unvanı ve merkezi.
- d) Esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde şirketin işletme konusu.
- e) Her ortağın sermaye olarak koymayı taahhüt ettiği para miktarı; para niteliğinde olmayan sermayenin değeri ve bu değerin ne suretle biçilmiş olduğu; sermaye olarak kişisel emek konulmuşsa bu emeğin niteliği, kapsamı ve değeri.
- f) Şirketi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları, bunların yalnız başına mı, yoksa birlikte mi imza koymaya yetkili oldukları.

Diğer taraftan ortakların, emredici hükümlere aykırı olmamak şartıyla, şirket sözleşmesine diledikleri kayıtları koyabilmeleri mümkündür.

Öte yandan, sözleşmesi kanuni şekilde yapılmamış veya sözleşmeye konması zorunlu olan kayıtlardan biri veya bazıları eksik yahut geçersiz olan bir kolektif şirket, adi şirket hükmünde olup, hakkında, Türk Borçlar Kanununun adi şirketlere ilişkin hükümleri uygulanacaktır.

Kollektif şirketi kuranların, şirket sözleşmesinin noterlikçe onaylı bir suretini onay tarihinden itibaren 15 gün içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret siciline vererek şirketin tescilini istemeleri zorunludur.

2.3.1.2- Ortaklar Arasındaki İlişkiler

Ortakların birbirleriyle olan ilişkilerinin düzenlenmesinde sözleşme serbestisi geçerlidir.

2.3.1.3- Şirketin Yönetimi

Kollektif şirketlerde, ortaklardan her biri, ayrı ayrı şirketi yönetme hakkını ve görevini haizdir. Ancak, şirket sözleşmesiyle veya ortakların çoğunluğunun kararıyla yönetim işleri ortaklardan birine, birkaçına veya tümüne verilebilir.

Yönetim işleri şirket sözleşmesiyle bir ortağa verilmiş ise, onun yönetim hak ve görevi diğer ortaklar tarafından sınırlandırılmayacağı gibi kendisi görevden de alınamaz. Ancak, haklı sebeplerin varlığında, ortaklardan birinin istemi üzerine, mahkeme kararı ile yönetim hak ve görevi sınırlandırılabilir veya geri alınabilir. Görevin yerine getirilmesinde basiretsizlik, ağır ihmal veya yönetimde iktidarsızlık gibi hâller, haklı sebep sayılır.

Yönetim işleri, şirket sözleşmesi yapıldıktan sonra alınan bir kararla bir ortağa verilmişse o ortak, ortakların çoğunluğunun kararıyla görevden alınabilir. Çoğunluk elde edilemediği takdirde, yönetim işlerine bakan ortağın şirket sözleşmesini ihlal ettiği veya olayda haklı sebep bulunduğu iddiasıyla, her ortak ilgili yönetici ortağın görevden alınması için mahkemeye başvurabilir.

2.3.1.4- Yönetim İşlerinde Yalnız Başına veya Birlikte Hareket

Şirket işlerinin yönetimi, ortakların tümüne veya birkaçına verilmiş ise, bunların her biri yalnız başına yönetim hak ve görevini haizdir. Bununla beraber, şirketi yönetmekle yükümlü olan ortaklardan bazısı, yapılacak bir işin, şirketin menfaatlerine uygun olmadığını ileri sürerlerse, yönetim hak ve görevini haiz diğer ortaklar, çoğunluk kararıyla o işi yapabilirler.

Şirket sözleşmesinde şirket işlerinin yönetimi kendilerine verilmiş ortakların birlikte hareket etmeleri yazılı ise, ortakların, gecikmesinde tehlike görülen hâller istisna olmak üzere,

her işte anlaşmaları gerekir. Anlaşamadıkları takdirde durum ortaklar kuruluna götürülür ve bu kurulca verilecek karara göre hareket edilir.

2.3.1.5- Yönetimin Kapsamı

Kollektif şirketlerde şirketin yönetimi kapsamındaki hususlar, şirketin amacını ve konusunu elde etmek için yapılması gereken olağan işlem ve işler ile sınırlıdır. Şirketi yönetenler, şirket menfaatine uygun gördükleri işlerde, olağan işlem ve işlerle sınırlı olmak şartıyla, sulh, feragat ve kabul ile tahkime de yetkilidirler.

Ancak; bağıшта bulunmak, kefil olmak, üçüncü kişi lehine garanti vermek, ticari mümessil tayin etmek ve şirket konusuna girmiyorsa taşınmazları satmak, satın almak, teminat göstermek, şirketin özüne ilişkin üretim araçlarını elden çıkarmak, rehnetmek veya ticari işletme rehni kurmak gibi olağan iş ve işlemler dışında kalan hususlarda ortakların oybirliği şarttır.

2.3.1.6- Denetim

Bir ortak yönetim hakkını ve görevini haiz olmasa da şirket işlerinin gidişi hakkında bizzat bilgi edinmek, şirketin belgelerini ve defterlerini incelemek, bunlara göre kendisi için şirketin finansal durumunu gösterecek bir hesap tablosu düzenlemek hakkını haizdir. Buna aykırı olarak düzenlenen sözleşmeler ise geçersizdir.

2.3.1.7- Oy Hakkı ve Kararlar

Kollektif şirketlerde her ortak bir oy hakkını haizdir. Buna aykırı sözleşmeler ise geçersizdir.

Şirket sözleşmesinin her ne şekilde olursa olsun değiştirilmesine ilişkin kararlar oybirliğiyle, diğer kararlar ise, kanunda veya şirket sözleşmesinde aksine hüküm yoksa, ortakların çoğunluğunun oylarıyla verilir.

"Oybirliği" şirketteki ortakların tümünün, "çoğunluk" şirketteki ortakların salt çoğunluğunun olumlu oylarıyla alınması gereken kararları ifade etmektedir.

2.3.1.8- Rekabet Yasağı

Kollektif şirketlerde bir ortak, ortağı olduğu şirketin yaptığı ticari işler türünden bir işi, diğer ortakların izni olmaksızın kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi aynı tür ticari işlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak olarak giremez.

Bu yasağa aykırı hareket edilmesi halinde; şirket, bu ortaktan tazminat istemekte veya tazminat yerine bu ortağın kendi adına yaptığı işleri şirket adına yapılmış saymakta, üçüncü

kişilerin hesabına yapmış olduğu işlerden doğan menfaatlerin şirkete bırakılmasını istemekte serbesttir.

2.3.1.9- Tüzel Kişiliğin Kazanılması

Kollektif şirket ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır. Aksine sözleşme ise üçüncü kişilere karşı geçersizdir.

2.3.1.10- Temsil

Şirketi temsile yetkili olan kimse, şirketin işletme konusuna giren her türlü işi ve hukuki işlemleri şirket adına yapmak ve şirketin unvanını kullanmak yetkisine sahiptir. Bu yetkiyi sınırlayan bir şartın, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesi mümkün değildir.

Ancak, şirket sözleşmesinin tescil ve ilanı gerekli hükümlerine göre şirketin bağlanabilmesi için birlikte imza şart kılınmışsa, bu şart, üçüncü kişilere karşı da geçerlidir.

Şirketi temsil yetkisini haiz olan kimseler tarafından, açık veya zımni olarak şirket adına yapılmış olan işlemlerden dolayı, şirket alacaklı ve borçlu olacaktır.

Bir ortağın şirkete ait görevlerini yerine getirirken işlediği haksız fiillerden de şirket doğrudan doğruya sorumludur.

2.3.1.11- Ortakların Kişisel Sorumluluğu

Kollektif şirkette ortaklar, şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı müteselsilen ve bütün malvarlığı ile sorumludur.

Şirkete yeni giren kişi, girme tarihinden evvel doğmuş olsa bile, şirketin borçlarından ve taahhütlerinden diğer ortaklarla birlikte müteselsilen ve bütün malvarlığı ile sorumludur.

Söz konusu hükümlere aykırı olarak sözleşmeye konan şartlar, üçüncü kişiler hakkında geçerli olmayacaktır.

Şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı birinci derecede şirket sorumludur. Ancak, şirkete karşı yapılan icra takibi semeresiz kalmış veya şirket herhangi bir sebeple sona ermiş ise, yalnız ortak veya ortakla birlikte şirket aleyhine dava açılabilir ve takip yapılabilir.

2.3.1.12- İflas

Şirketin iflası hâlinde, şirket alacaklıları alacaklarını almadıkça, ortakların kişisel alacaklıları şirket mallarına başvuramazlar.

Öte yandan, şirketin iflası, ortakların iflasını gerektirmez. Ancak, depo kararına rağmen para yatırılmadığı takdirde alacaklı, depo kararının ortaklara veya içlerinden

bazılarına da tebliğini ve gereğini yerine getirmedikleri takdirde şirketle birlikte iflaslarına karar verilmesini mahkemeden isteyebilir. Bu hakkını kullanmamış olan alacaklının, şirket masasından alacağını tamamen alamaması hâlinde ortakları iflas yoluyla da ayrıca takip hakkı saklıdır.

Şirkete borçlu olan kimsenin bu borcunu ortaklardan birinden olan alacağı ile takas etmesi ise mümkün değildir. Aynı şekilde, bir ortak da kişisel alacaklısına olan borcunu şirketin aynı kişideki bir alacağı ile takas edemez.

2.3.1.13- Sona Erme

Kollektif şirketler, Türk Borçlar Kanununun 639 ve 640. maddelerinde öngörülen ve aşağıda yazılı sebeplerden birinin gerçekleşmesiyle sona ererler:

a) Konkordato ile sonuçlanmış olsa bile şirketin iflası.

b) Şirket sermayesinin tamamının veya üçte ikisinin kaybedilmesine rağmen, sermayenin tamamlanmasına veya geri kalan sermaye ile yetinmeye karar verilmemiş olması.

c) Şirketin diğer bir şirket ile birleşmesi.

d) 6102 sayılı TTK' da öngörülen süre içinde veya sonra tescil ve ilan yapılmamışsa, aradan ne kadar süre geçmiş olursa olsun, ortaklardan herhangi birinin istemi üzerine ve bu ortağın noter aracılığıyla diğer ortaklara uygun bir süreyi içeren ihtar göndermiş olması şartıyla mahkemece feshe karar verilmesi.

e) 6102 sayılı TTK'nın 254. maddesi düzenlemesi saklı kalmak üzere ortaklardan birinin iflası.

Şirketin sona ermesi hâlinde ortaklar sona ermeyi tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür. İflas sebebiyle şirketin infisahı hâlinde bu yükümlülük iflas memuruna aittir.

Şirketin feshi bir ortağın ölümünden ileri gelmişse tescil ve ilan dilekçesi, ölen ortağın mirasçılarıyla birlikte diğer tüm ortaklar; mirasçıların katılması mümkün bulunmayan veya güç olan hâllerde, sağ kalan ortaklar tarafından verilir.

2.3.2- Komandit Şirketler

Ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla kurulan, şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya birkaçının sorumluluğu sınırlandırılmamış ve diğer ortak veya ortakların sorumluluğu belirli bir sermaye ile sınırlandırılmış olan şirkete komandit şirket adı verilmektedir.

Sorumluluğu sınırlı olmayan ortaklara komandite, sorumluluğu sınırlı olanlara komanditer denir.

Komandite ortakların gerçek kişi olmaları gerekirken; tüzel kişiler ancak komanditer ortak olabilirler.

Özel bir düzenleme olmadıkça komandit şirketlere Türk Ticaret Kanununun kolektif şirketlere ilişkin hükümleri uygulanacaktır.

2.3.2.1- Sözleşme

Şirketin komandit olup olmadığı sözleşme hükümlerine göre belirlenir. Ortaklar tarafından şirkete verilen ad ve nitelik o şirketin türünün belirlenmesinde yalnız başına yeterli olmaz.

Bir şirketin komandit olduğu açıkça saptanamıyorsa o şirket kolektif sayılır.

2.3.2.2- Komanditerlerin Sermaye Koyma Borcu

Bir komandit şirket sözleşmesine, kolektif şirket sözleşmesinde gösterilmesi gereken kayıtlardan başka komanditerlerin adları ve her birinin koydukları veya koymayı taahhüt ettikleri sermayenin cins ve miktarları yazılarak tescil ve ilan ettirilir.

Bir komanditer ortağın, kişisel emeğini ve ticari itibarını sermaye olarak koyması mümkün değildir.

2.3.2.3- Ortaklar Arasındaki İlişkiler

Komandit şirkette ortakların birbirleriyle olan ilişkileri şirket sözleşmesi ile düzenlenecek; şirket sözleşmesinde hüküm bulunmayan durumlarda, kolektif şirketlere ilişkin hükümler uygulanacaktır.

2.3.2.4- Komanditerlerin Hukuki Durumu

İster komandite ister komanditer olsun her ortağın bir oy hakkı vardır. Bu kurala aykırı düzenlemeler ise geçersizdir.

Öte yandan, şirket, komanditeler tarafından yönetilir.

Komanditerler, şirket işlerini görmeye görevli ve yetkili olmadıkları gibi, yönetim hakkını haiz kişilerin yetkileri içinde yaptıkları işlere itiraz da edemezler. Ancak, olağanüstü iş ve işlemlerde, şirket sözleşmesinin değiştirilmesi, tür değiştirme, birleşme ve bölünme gibi yapısal değişikliklerde; şirkete ortak alınması, çıkarılması ve payın devri türünden temel işlemlerde komanditerler de oy hakkını haizdirler.

2.3.2.5- Denetleme

Her komanditer, iş yılı sonunda ve iş saatleri içinde, şirketin envanterleriyle bilançosunun içeriğini, diğer finansal tablolarını, bunların doğruluğunu ve geçerliliğini incelemeye yetkilidir.

2.3.2.6- Rekabet Yasası

Kollektif ortakların, şirket konusunu oluşturan işlemlerin aynısını yapamayacaklarına ilişkin düzenleme komanditerler hakkında uygulanmaz. Ancak, komanditer, şirketin işletme konusunun kapsamına giren işlerle uğraşacak bir ticari işletme açar veya böyle bir işletme açan bir kişiyle ortak olur ya da bu nitelikte bir şirkete girerse, komandit şirketin belgelerini ve defterlerini incelemek hakkını kaybeder.

2.3.2.7- Kâr ve Zarar

Komanditer ortak, iş yılı sonunda gerçekleşen kâr payını ve şirket sözleşmesinde kararlaştırılmış olan faizleri nakden alır. Ancak, koyduğu sermaye herhangi bir sebeple azalmış ise noksanı tamamlanıncaya kadar kâr ve faizi isteyemez.

2.3.2.8- Ortaklık Payı Devri

Komanditer, şirketteki payını başkasına devredebilir. Ancak, devre diğer ortaklar onay vermemişlerse Türk Borçlar Kanununun 632. maddesi hükmü uygulanır.

Ölen bir komanditerin yerine ise mirasçıları geçer.

2.3.2.9- Şirketin Temsili

Komandit şirketler, kural olarak, komandite ortaklar tarafından temsil edilir. Kollektif şirketin temsil yetkisinin kapsamı ve sınırlandırılmasına ilişkin hükümleri komandit şirkete de uygulanır.

Komanditer ortaklar, ortak sıfatıyla şirketi temsile yetkili olamazlar. Ancak, şirket sözleşmesinde aksine hüküm bulunmamak şartıyla, komanditer ortak ticari mümessil, ticari vekil veya seyyar tacir memuru olarak atanabilir.

2.3.2.10- Komanditer Ortağın Sorumluluğu

Bir komanditerin sorumluluğu koyduğu veya taahhüt ettiği sermaye miktarını aşamaz. Ancak adı şirketin unvanında bulunan komanditer, üçüncü kişilere karşı komandite bir ortak gibi sorumlu sayılır.

Ticari mümessil, ticari vekil veya seyyar tacir memuru olarak hareket ettiğini açıkça bildirmeksizin, şirket adına işlemlerde bulunan komanditer ortak, bu işlemler nedeniyle iyi niyetli üçüncü kişilere karşı komandite ortak gibi sorumlu olur.

Diğer taraftan komanditer ortak, koymayı taahhüt ettiği sermaye tutarınca, kendisinin şirkete girmesinden önce doğan borçlardan da sorumludur.

Komanditerin, şirket yönetimine karışması sonucunu doğurmayacak şekilde öğüt vermesi, görüş açıklaması, olağanüstü iş ve işlemler ile şirketin iş ve işlemleri üzerinde haiz olduğu denetleme haklarını kullanması, kanunda yazılı hâllerde yönetim işlerini gören kimselerin atanmalarına, görevden alınmalarına katılması, şirket içinde ikinci derecedeki hizmetlerde ve görevlerde çalıştırılması, komanditer sıfatıyla sorumluluğunu etkilemez.

2.3.2.11- Komanditelerin Sorumluluğu

Şirketin varlığı şirket alacaklılarına yetmeyecek olursa, bu alacaklılar geri kalan alacaklarından dolayı komanditelerin kişisel mallarına başvurabilirler.

Ortakların kişisel mallarına başvurulması hâlinde şirket alacaklılarının, ortakların kişisel alacaklılarına karşı rüçhan hakkı yoktur.

2.3.2.12- Sona Erme

Kollektif şirketlerin sona ermesine, tasfiyesine ve ortakların şirketten çıkma ve çıkarılmasına ilişkin hükümler komandit şirketlere de uygulanır.

Ancak, şirket sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadıkça komanditerin ölümü veya kısıtlanması şirketin sona ermesi sonucunu doğurmayacaktır.

2.3.3- Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketler

2.3.3.1- Tanım

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket, sermayesi paylara bölünen ve ortaklarından bir veya birkaçı şirket alacaklılarına karşı bir kollektif şirket ortağı, diğerleri bir anonim şirket pay sahibi gibi sorumlu olan şirkettir. Sermaye, paylara bölünmeksizin sermayesi sadece birden çok komanditerin sermayeye katılma oranlarını göstermek amacıyla kısımlara ayrılmış bulunuyorsa komandit şirket hükümleri uygulanır.

2.3.3.2- Uygulanacak Hükümler

Komanditelerin birbirleriyle, komanditerlerin tümüyle ve üçüncü kişilerle hukuki ilişkileri, özellikle şirketin yönetimine ve temsiline ilişkin görev ve yetkileri, şirketten

ayrılmaları, komandit şirketlerdeki hükümlere tabidir. Bunun dışındaki hususlarda, Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça anonim şirket hükümleri uygulanır.

2.3.3.3- Kuruluş

Esas sözleşmenin yazılı şekilde düzenlenmesi, kurucularla komandite ortakların tümü tarafından imzalanması; imzaların noterce onaylanması gerekmektedir.

Esas sözleşmeyi imzalayanlarla şirkete paradan başka sermaye koyanların tümü kurucu sayılır.

Kurucular beş kişiden az olamaz.

Kuruculardan en az birinin komandite olması şarttır. Kurucu sıfatını haiz olan komanditerlerin sahip oldukları payların her birinin tutarının esas sözleşmeye yazılması gerekmektedir.

Sermaye paylata bölünmüş komandit şirketlerin kuruluşuna, anonim şirketlerin kuruluşuna ilişkin hükümler uygulanır.

Anonim şirketlerin; yönetim kurulunun görevleriyle sorumluluklarına ilişkin hükümleri, yönetici olan komandite ortaklar hakkında da geçerlidir.

Şirketi yönetmek ve temsil etmekle görevli olan komandite ortaklar, kolektif şirketin yönetimine ve temsiline görevli ortaklar için kanunda belirlenen hâllerde ve öngörülen şartlar uyarınca görevden alınabilirler. Görevden alma kararının tescili ile, görevden alınan ortağın şirketin bu tarihten sonra doğacak borçlarından dolayı kişisel sorumlulukları sona erer.

2.3.4- Limited Şirketler

2.3.4.1- Tanım ve Kuruluş

Limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulacak, esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşacaktır.

Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilecektir.

Limited şirket ortaklarının sayısı elliyi aşamayacaktır. 6102 sayılı Yasanın ilk halinde limited şirketlerde müdürlerden en az birinin yerleşim yerinin Türkiye olması zorunlu tutulmuş iken 6335 sayılı Yasa ile bu zorunluluk kaldırılmıştır.

Ortak sayısı bire düşerse durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde müdürlere yazıyla bildirilecek, müdürler, bildirim alınması tarihinden başlayarak yedinci günün sonuna kadar, şirketin tek ortaklı olduğunu, bu ortağın adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını tescil ve ilan ettirecekler, aksi hâlde doğacak zarardan sorumlu olacaklardır.

Şirket, tek ortağının kendisinin olacağı bir şirkete dönüşeceği sonucunu doğuracak şekilde esas sermaye payını iktisap edemeyecektir.

Limited şirket sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması ve kurucuların imzalarının noterce onaylanması şarttır.

Şirket sözleşmesinde aşağıdaki kayıtların açıkça yer alması gereklidir:

- a) Şirketin ticaret unvanı ve merkezinin bulunduğu yer
- b) Esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde, şirketin işletme konusu
- c) Esas sermayenin itibarî tutarı, esas sermaye paylarının sayısı, itibarî değerleri, varsa imtiyazlar, esas sermaye paylarının grupları
- d) Müdürlerin adları, soyadları, unvanları, vatandaşlıkları
- e) Şirket tarafından yapılacak ilanların şekli

2.3.4.2- Esas Sermayeyi Temsil Eden Payların Nama Yazılı Olarak Düzenlenmesi

Yeni Yasa ile limited şirkette esas sermayeyi temsil eden payların ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenmesi öngörülmüştür.

Buna göre; esas sermaye pay senetleri ispat aracı şeklinde veya nama yazılı olarak düzenlenecektir. Ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin, ağırlaştırılmış veya bütün ortakları kapsayacak biçimde düzenlenmiş rekabet yasağının ve şirket sözleşmesinde öngörülmüş önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım haklarının, bu senetlerde açıkça belirtilmesi gereklidir.

Madde gerekçesinde uygulamanın bir yenilik getirmekte olduğu, esas sermaye payının ispat aracı olan bir senede veya nama yazılı senede bağlanabilmesine olanak tanıdığı, esas sermaye payını içeren nama yazılı senet çıkarılmasının, paya devir ve dolayısıyla dolaşım kolaylığı sağlamadığı, limited şirket esas sermaye payını ne anonim şirket payına dönüştürdüğü ne de yaklaştırdığı ifade edilmiştir. Mezkur düzenlemenin sadece ispatı ve

gereğinde (limited şirkete ilişkin hükümler çerçevesinde) payın devrinde bazı kolaylıklar sağlayabileceği, nama yazılı senede yazılması zorunlu olan hususların bu senedin şirket sözleşmesine bağlılığını açıkça gösterdiği belirtilmiştir.

2.3.4.3- Bir Ortağın Birden Fazla Paya Sahip Olması

6102 sayılı Ticaret Kanunu ile limited şirkette her ortağın yalnız bir paya sahip olması anlayışı terk edilerek, bir ortağın birden fazla pay sahibi olabilmesi imkanı tanınmıştır.

Yasanın 583. maddesine göre; şirket sözleşmesinde esas sermaye paylarının itibarî değerleri en az yirmibeş Türk Lirası olarak belirlenebilecek, şirketin durumunun iyileştirilmesi amacıyla bu değer altına inilebilecektir.

Esas sermaye paylarının itibari değerleri farklı olabilecek ancak, esas sermaye paylarının değerlerinin yirmibeş Türk Lirası veya bunun katları olması mecbur olacaktır.

Bir ortak birden fazla esas sermaye payına sahip olabilmesi mümkündür.

Esas sermaye payları itibari değerden veya bu değeri aşan bir bedelden çıkarılabilecektir.

Esas sermaye payının bedeli şirket sözleşmesinde öngörüldüğü şekilde, nakit veya ayın olarak veya bir alacağın takası yoluyla yahut sermaye artırımında olduğu gibi, serbestçe kullanılacak öz kaynakların esas sermayeye dönüştürülmesi yoluyla ödenebilecektir.

Müessesenin getiriliş amacı ise madde gerekçesinde aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

"Limited şirkette, "itibari değer", anonim şirketteki itibari değerden hem teorik hem de dogmatik düzen yönünden farklıdır. Anonim şirkette itibari değer, gerçek anlamda paylara bölünmüşlüğü gereği olarak sermayenin serbestçe devredilebilen, hak kaynağı işlevini haiz, bağımsız bir birimini oluştururken; limited şirkette pay bir taraftan konulan sermayeyi gösteren ve bazı hesabi işlemlere temel oluşturan diğer paylarla eşit olması zorunlu bulunmayan esas sermayenin bir parçasını oluşturur. Anonim şirkette sermaye paylara bölünmüştür, limited şirkette ise esas sermaye payı, bazı hakların belirlenebilmesi ve kullanılabilmesi amacıyla hesabi olarak bölünür. Payın hesaben bölünmesi, payın verdiği oy hakkının hesaplanmasına ve temettünün belirlenmesine ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin uygulanmasına hizmet eder. Diğer yandan, "bir ortak=bir pay" kuralının belirli bir yararı bulunmamakta, aksine, payın kısmi devrinde bölünme gibi güçlüklerle yol açmaktadır."

2.3.4.4- Limited Şirket Kuruluşunda Sermayenin Ödenmesi

Limited şirketin esas sermayesi en az 10 bin Türk Lirasıdır. 6102 sayılı ilk halinde sermayenin defaten ödenmesi zorunlu tutulduysa da 6335 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle

ile sermayenin dörtdte birinin kuruluş anında ödenmesi zorunlu tutulmuş, kalan kısmın ise 24 ay içinde ödenmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır.

2.3.4.5- Limited Şirketlerde Yönetim

Yeni Kanun ile limited şirkette yönetim hakkının tüm ortaklara tanınması ilkesi yerine, seçilmiş kişiler tarafından yönetim ilkesi benimsenmiştir.

İlgili madde düzenlemesine göre atanmaları ve görevden alınmaları genel kurulun devredilemez yetkileri arasında yer almaktadır.

Şirketin yönetimi ve temsili şirket sözleşmesi ile düzenlenecektir. Şirketin sözleşmesi ile yönetimi ve temsili, müdür sıfatını taşıyan bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara ya da üçüncü kişilere verilebilecektir. En azından bir ortağın, şirketi yönetim hakkının ve temsil yetkisinin bulunması gerekmektedir.

Şirketin müdürlerinden biri bir tüzel kişi olduğu takdirde, bu kişi bu görevi tüzel kişi adına yerine getirecek bir gerçek kişiyi belirleyecektir.

Müdürler, kanunla veya şirket sözleşmesi ile genel kurula bırakılmamış bulunan yönetime ilişkin tüm konularda karar almaya ve bu kararları yürütmeye yetkilidirler.

Eski Ticaret Kanununun 540. maddesinde ise, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortakların hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idareye ve şirketi temsile mezun ve mecbur oldukları, şirket sözleşmesi veya genel kurul kararı ile şirketin idare ve temsiline ortaklardan bir veya birkaçına bırakılabileceği hükmü yer almaktaydı.

2.3.4.6- Limited Şirketlerde Yönetim ve Temsil Hakkı

Limited şirketin yönetimi ve temsili şirket sözleşmesi ile düzenlenir. Şirketin sözleşmesi ile yönetimi ve temsili, müdür sıfatını taşıyan bir veya birden fazla ortağa veya tüm ortaklara ya da üçüncü kişilere verilebilir. En azından bir ortağın, şirketi yönetim hakkının ve temsil yetkisinin bulunması şarttır.

Şirketin müdürlerinden biri bir tüzel kişi olduğu takdirde, bu kişi bu görevi tüzel kişi adına yerine getirecek bir gerçek kişiyi belirler.

Müdürler, kanunla veya şirket sözleşmesi ile genel kurula bırakılmamış bulunan yönetime ilişkin tüm konularda karar almaya ve bu kararları yürütmeye yetkilidirler.

Şirketin birden fazla müdürünün bulunması hâlinde, bunlardan biri, şirketin ortağı olup olmadığına bakılmaksızın, genel kurul tarafından müdürler kurulu başkanı olarak atanır.

Başkan olan müdür veya tek müdürün bulunması hâlinde bu kişi, genel kurulun toplantıya çağırılması ve genel kurul toplantılarının yürütülmesi konularında olduğu gibi, genel kurul başka yönde bir karar almadığı ya da şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme öngörülmediği takdirde, tüm açıklamaları ve ilanları yapmaya da yetkilidir.

Birden fazla müdürün varlığı hâlinde, bunlar çoğunlukla karar alırlar. Eşitlik hâlinde başkanın oyu üstün sayılır. Şirket sözleşmesi, müdürlerin karar almaları konusunda değişik bir düzenleme öngörebilir.

Müdürler, kanunların ve şirket sözleşmesinin genel kurula görev ve yetki vermediği bütün konularda görevli ve yetkilidir.

Müdürler, aşağıdaki görevlerini ve yetkilerini devredemez ve bunlardan vazgeçemezler:

- a) Şirketin üst düzeyde yönetilmesi ve yönetimi ve gerekli talimatların verilmesi
- b) Kanun ve şirket sözleşmesi çerçevesinde şirket yönetim örgütünün belirlenmesi
- c) Şirketin yönetimi için gerekli olduğu takdirde, muhasebenin, finansal denetimin ve finansal planlamanın oluşturulması
- d) Şirket yönetiminin bazı bölümleri kendilerine devredilmiş bulunan kişilerin, kanunlara, şirket sözleşmesine, iç tüzüklere ve talimatlara uygun hareket edip etmediklerinin gözetimi
- e) Küçük limited şirketler hariç, risklerin erken teşhisi ve yönetimi komitesinin kurulması
- f) Şirket finansal tablolarının, yıllık faaliyet raporunun ve gerekli olduğu takdirde topluluk finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun düzenlenmesi
- g) Genel kurul toplantısının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi
- h) Şirketin borca batık olması hâlinde durumun mahkemeye bildirilmesi

2.3.4.7- Ortaklıktan Çıkarma

Eski Ticaret Kanununda, limited şirket esas sermayesinin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak ekseriyeti tarafından muvafakat edilmek şartıyla şirketin, haklı sebeplerden dolayı bir ortağın şirketten çıkarılmasını mahkemeden isteyebileceği hükmedilmişti.

Limited şirketten çıkarılmaya ilişkin olarak ihdas edilen Yeni Ticaret Kanununun 640. maddesinde ise, bir ortağın şirketten çıkarılabileceği sebeplerin şirket sözleşmesinde

belirtilmiş olması öngörülmektedir. Kanun gerekçesinde de belirtildiği üzere, bu sayede bir taraftan şirkete, kendisi yönünden önemli olan sebeplerin varlığında, ilgili ortağı şirketten çıkarma hakkı tanınmış diğer taraftan da ortaklar açısından hukuk güvenliği sağlanmıştır. Ortaklar hangi hallerde şirketten çıkarılacaklarını bilerek hareket edebileceklerdir. Anılan maddenin ikinci fıkrası ile, ortağa çıkarmaya karşı dava açma hakkı tanınarak bir güvence verilmiştir. Üçüncü fıkrada ise, şirkete haklı sebeplerin varlığında ortağı şirketten çıkarma davası açma hakkı tanıyarak denge sağlanmıştır.

Buna göre; şirket sözleşmesinde, bir ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılabileceği sebepler öngörülebilecektir.

Çıkarma kararına karşı ortak, kararın noter aracılığıyla kendisine bildirilmesinden itibaren üç ay içinde iptal davası açabilecektir.

Şirketin istemi üzerine ortağın mahkeme kararıyla haklı sebebe dayanılarak şirketten çıkarılması hali ise saklıdır.

Limited şirketten çıkma davası açmış bir ortağın, yargılama süresince ortaklık haklarını kullanması ve borçlarını yerine getirmekle yükümlü olmasının konumuna uygun düşmeyeceği gerekçesiyle, istem üzerine mahkemelerce, dava süresince ortaklıktan doğan hak ve borçların dondurulmasına veya diğer önlemlere karar verebileceği hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan, şirket devamlılığının sağlanması amacıyla, haklı sebeplerin varlığını ileri sürerek ortağın, şirketten çıkma halinin söz konusu olduğu durumlarda, çıkma talebine alternatif olarak şirketin feshini talep etme hakkı kaldırılmıştır.

Şirket sözleşmesi, ortaklara şirketten çıkma hakkını tanıyabilecek, bu hakkın kullanılmasını belirli şartlara bağlayabilecektir.

Her ortak, haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilecek, mahkeme istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilecektir.

Ortaklardan biri şirket sözleşmesindeki hükme dayanarak çıkma istediği veya haklı sebeplerden dolayı çıkma davası açtığı takdirde, müdür veya müdürler gecikmeksizin diğer ortakları bundan haberdar edeceklerdir.

Diğer ortaklardan her biri, haberin kendisine ulaştığı tarihten itibaren bir ay içinde:

a) Şirket sözleşmesinde öngörülen haklı sebep kendisi yönünden de geçerliyse, kendisinin de çıkmaya katılacağını müdürlere bildirmek,

b) Açacağı bir dava ile haklı sebepler dolayısıyla çıkma davasına katılmak

hakkına sahiptir.

Çıkan tüm ortaklar, esas sermaye payları ile orantılı olarak, eşit işleme tabi tutulacaklar, şirket sözleşmesindeki hüküm sebebiyle veya haklı bir sebebin varlığı dolayısıyla bir ortağın şirketten çıkarılması hâlinde bu hüküm uygulanmayacaktır.

2.3.4.8- Ayrılma Akçesi

Eski Ticaret Kanunu limited şirketlerde ayrılan ortağın ayrılma payını açıkça düzenlememiş olup, yeni Ticaret Kanununun 641. maddesi ile konu hakkındaki boşluk doldurulmuş olmaktadır.

Ayrılma durumu, çıkma ve çıkarılma ile doğal çıkma hali olan ölümü de kapsamaktadır. Ayrıca, Yeni Kanunun 642. maddesinde, eski Kanun ile düzenlenmemiş olan ayrılma akçesinin ne zaman muaccel olacağına ilişkin hükümler yer almaktadır.

Yeni Ticaret Kanununun gerekçesinde konu hakkında, *"ayrılan ortağa yapılacak ödemenin zamanlama yönünden şirkete ve alacaklılara zarar vermemesi, menfaatler dengesinin hakça kurulması"* ifadelerine yer verilmek suretiyle, limited şirketin devamı da güvence altına alınmak istenilmiştir.

Buna göre; ortak şirketten ayrıldığı takdirde, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini istem hakkını haizdir.

Şirket sözleşmesinde öngörülen ayrılma hakkı dolayısıyla, şirket sözleşmeleri ayrılma akçesini farklı bir şekilde düzenleyebileceklerdir.

Ayrılma akçesi;

- a) Şirket kullanılabilir bir öz kaynak üzerinde tasarruf ediyorsa,
- b) Ayrılan kişinin esas sermaye payları devredilebiliyorsa,
- c) Esas sermaye, ilgili hükümlere göre azaltılmışsa

ayrılma ile muaccel olacaktır.

Ayrılan ortağın ayrılma akçesinin ödenmeyen kısmı, şirkete karşı, bütün alacaklılardan sonra gelen bir alacak oluşturacak, bu husus yıllık raporda kullanılabilir öz kaynak tutarının tespiti ile muaccel hâle gelecektir.

2.3.4.9- Limited Şirketlerde Sona Erme

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununun 636. maddesine göre limited şirket aşağıdaki hâllerde sona erer:

- a) Şirket sözleşmesinde öngörülen sona erme sebeplerinden birinin gerçekleşmesiyle
- b) Genel kurul kararı ile
- c) İflasın açılması ile
- d) Kanunda öngörülen diğer sona erme hâllerinde

Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, ortaklardan veya şirket alacaklılarından birinin şirketin feshini istemesi üzerine şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, müdürleri dinleyerek şirketin, durumunu Kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler, buna rağmen durum düzeltilmezse, şirketin feshine karar verir.

Haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkemeden şirketin feshini isteyebilir. Mahkeme, istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir.

Fesih davası açıldığında mahkeme taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir.

Sona erme, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse müdür, birden fazla müdürün bulunması hâlinde en az iki müdür, bunu ticaret siciline tescil ve ilan ettirir.

2.3.5- Anonim Şirketler

Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir. Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur. Anonim şirketlerin, kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konular için kurulabilmeleri mümkündür.

6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu ile tek kişi ile anonim şirket kurabilme imkanı getirilmiştir.

Konu ile ilgili olarak Kanunun Genel Gereğesinde aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir:

"AET'nin 89/667 sayılı, şirketlere ilişkin 12. Yönergesinin tanıdığı olanaktan yararlanılarak, tek pay sahibi bulunan anonim şirketin kurulmasına ve çalışmasına olanak tanınmıştır. Böylece AB üyesi devletlerin hukukları ile tam uyum sağlanmıştır. Yönerge, üye devletlere tek ortaklı limited şirket veya sorumluluğu sınırlandırılmış ticarî işletme kurmak seçeneklerini sunmakta, tek pay sahipli anonim şirketi de üyelerin tercihine bırakmaktadır.

Tasarı, Almanya, Finlandiya, Hollanda, İspanya, İsveç örneklerini izleyerek tek ortaklı limited şirket yanında, anonim şirkete de yer vermiştir. "

Buna göre özel kanunlara tabi anonim şirketler hariç olmak üzere anonim şirketin kurulabilmesi için pay sahibi olan bir veya daha fazla kurucunun varlığı yeterlidir. (md. 338)

Diğer yandan birden fazla kişi ya da kurum tarafından kurulmuş olan anonim şirketlerde ilerleyen dönemlerde pay sahibi sayısı bire düşerse, durum, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde yönetim kuruluna yazılı olarak bildirilecek, yönetim kurulu bildirimini aldığı tarihten itibaren yedi gün içinde, şirketin tek pay sahipli bir anonim şirket olduğunu tescil ve ilan ettirecektir.

Ayrıca, hem şirketin tek pay sahipli olarak kurulması hem de payların tek kişide toplanması halinde tek pay sahibinin adı, yerleşim yeri ve vatandaşlığı da tescil ve ilan edilecek, aksi halde doğacak zarardan, bildirimde bulunmayan pay sahibi ve tescil ve ilanı yaptırmayan yönetim kurulu sorumlu olacaktır.

Diğer yandan şirketin tek pay sahibi olacak şekilde kendi payını iktisap etmesi ya da ettirmesi mümkün değildir.

Yasanın 371. maddesine göre tek pay sahipli anonim şirketlerde, bu pay sahibi ile şirket arasındaki sözleşmenin geçerli olması sözleşmenin yazılı şekilde yapılması gereklidir. Söz konusu şart piyasa şartlarına göre günlük, önemsiz ve sıradan işlemlere ilişkin sözleşmelerde uygulanmayacaktır.

2.3.5.1- Kuruluş İçin Gerekli Olan Belgeler

6102 sayılı Ticaret Kanununun 336. maddesinde anonim şirketler için kuruluş belgeleri açıkça düzenlenmiştir.

Buna göre:

-Esas sözleşme,

-Kurucular beyanı,

-Değerleme raporları,

-Ayın ve işletme devralınmasına ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere, kurulmakta olan şirketle, kurucular ve diğer kişilerle yapılan ve kuruluşla ilgili olan sözleşmeler,

Söz konusu belgelerin sicil dosyasına konulması ve birer nüshalarının şirket tarafından beş yıl süreyle saklanması zorunludur.

2.3.5.2- Kuruluş İçin Gerekli Sermayenin Ödenmesi

Yeni Yasa ile anonim şirketlerde kuruluşa ilişkin olarak kurucuların sermayenin tamamını ödemeyi şartsız taahhüt etmeleri öngörülmüş ayrıca pay bedellerinin belli bir sürede ödenmesi ile kuruluşun belli bir sürede tamamlanması şartı getirilmiştir.

Yeni Ticaret Kanununa göre şirket, kurucuların, kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi, şartsız taahhüt ettikleri, imzalarının noterce onaylandığı esas sözleşmede, anonim şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulmuş kabul edilecektir.

Nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az %25'inin tescilden önce, gerisinin de şirketin tescilini izleyen 24 ay içinde, payların çıkarma primlerinin tamamının ise tescilden önce ödenmesi gerekmektedir. (md. 344)

Şirket, noter onayı tarihinden itibaren, üç ay içinde tüzel kişilik kazanamadığı takdirde, bu hususu doğrulayan bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, bedeller banka tarafından sahiplerine geri ödenecektir. (md. 345)

6102 sayılı Yasanın ilk halinde anonim şirket kuruluşunda esas sermayenin tamamının taahhüt edilmiş olduğunun noterce onaylanması hükmü getirilmiştir. "*Taahhüdün Onaylanması*" başlıklı 341. madde düzenlemesi 6335 sayılı Yasa ile yapılan değişiklik sonucu kaldırılmıştır.

2.3.5.3- Şarta Bağlı Sermaye

Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirketlerde şarta bağlı sermaye kavramı getirilmiştir.

Yasanın 463. maddesine göre genel kurul, yeni çıkarılan tahviller veya benzeri borçlanma araçları nedeniyle, şirketten veya topluluk şirketlerinden alacaklı olanlara veya çalışanlara, esas sözleşmede değiştirme veya alım haklarını kullanmak yoluyla yeni payları edinmek hakkı sağlamak suretiyle sermayenin şarta bağlı artırılmasına karar verebilir.

Sermaye, değiştirme veya alım hakkı kullanıldığı ve sermaye borcu takas veya ödeme yoluyla yerine getirildiği anda ve ölçüde kendiliğinden artacaktır.

Bu yöntem ile şirket çalışanlarının ve şirketten alacaklı olanların şirkete ortak olmalarının yolu açıldığı gibi şirket açısından da yeni bir finansman aracı ortaya çıkmıştır.

2.3.5.4- Tedrici Kuruluş

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirkette tedrici kuruluş kaldırılmış olup, halka arz yeni Kanun ile yasal düzenlemeye kavuşturulmuştur.

Kanunun genel gerekçesinde aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır:

"Basit ve güvenli kuruluş anlayışı Avrupa 'da tedrici kuruluşun kaldırılması sonucunu doğurmuştur. Çünkü, bu tür kuruluş hantal ve karışıktır. Nitekim Almanya, Avusturya, Belçika, Fransa, Hollanda ve İsviçre başta olmak üzere hemen hemen tüm Avrupa ülkelerinde tedrici kuruluş artık mevcut değildir. Halka açık kuruluş, ani kuruluşun halka açılma ile tamamlanması düşüncesine dayanan yeni yöntemlerle sağlanabilmektedir. "

Yasanın 346. maddesinde göre; esas sözleşmede taahhüt edilmiş olup da taahhüt sahiplerince, şirketin tescilinden itibaren en geç iki ay içinde halka arz edileceği esas sözleşmede belirtilmiş ve ayrıca garanti edilmiş bulunan nakdi payların karşılıkları satıştan elde edilen gelirden ödenecektir.

Pay senetlerinin halka arz edilmesi sermaye piyasası mevzuatına göre yapılacak, satış süresinin sonunda, payların itibari değerlerinin, varsa çıkarma priminin karşılığı şirkete, giderler düştükten sonra kalan tutar ise, pay senetlerini halka arz eden pay sahiplerine ödenecektir.

Halka arz edilip de süresinde satılmayan payların bedellerinin tamamı, süresinde halka arz edilmeyen payların bedellerinin ise, yüzde yirmi beşi iki aylık süreyi izleyen üç gün içinde ödenecektir.

Halka arz edilmek üzere pay taahhüdünde bulunulduğu takdirde, halka arz, kurucular, yönetim kurulu veya yetkili herhangi bir organ tarafından onaylanmış kabul edilecektir.

Söz konusu hükmün getiriliş gerekçesi olarak madde gerekçesinde aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir;

"Tedrici kuruluşun kaldırılmış olması sistemimizde bir boşluk yaratmayacaktır. Çünkü, 6762 sayılı Kanunun yarım yüzyılı aşan uygulanma süreci içinde, bu kuruluşa hemen hiç başvurulmamıştır. 346. madde, tedrici kuruluşun karşılayamadığı halka açık kurulumu gereksinimine cevap vermek amacıyla öngörülmüştür. "Halka önerilme ile" halka arz kastedilmiştir. Terimler özdeştir. Hükmün mekanizması kısaca şöyle açıklanabilir: Halka arz edilmesi düşünülen nakit karşılığı paylar bir, birkaç veya tüm kurucular tarafından taahhüt edilir, ancak bu payların 344. maddeye göre ödenmesi gereken peşin tutarı bankaya yatırılmaz. Çünkü, bu payların bedellerinin tamamı, halka satış süresinin sonunda, halktan elde edilecek satış hasılatından ödenecektir. Bu payların halka arz edilecekleri esas sözleşmede öngörülür. Bu, hem söz konusu payların sahiplerinin hem de şirket organlarının taahhüdüdür. Bu taahhüt kuruluşun bir parçasını oluşturur. Taahhüdün muhatabı sermaye piyasası yatırımcıdır. Bu kişisel temelde belirli olmayan kitlenin dava hakkına sahip olup olmadığı öğretiyi faaliyetini gerektirir. Ancak, dava hakkı yönetim kurulundadır. Yönetim kurulunun ihmali sorumluluğa neden olabilir. Hükmü Kanunun 350. maddesi tamamlar. Söz

konusu payların şirketin tescilinden itibaren iki ay içinde pay senedine bağlanıp halka arz edilmeleri şarttır. Aksi halde, ödenmesi gereken asgari bedel mezkûr payları taahhüt etmiş olanlarca ödenir."

2.3.5.5- Aynı Sermaye Olarak Konulabilecek Unsurlar

Yeni Yasada anonim şirket kuruluşunda aynı sermaye olarak konulabilecek unsurlar genişletilerek ayrı bir maddede sayılmıştır. Eski Ticaret Kanununun 285. maddesinin ikinci fıkrasında anonim şirket kuruluşunda aynı sermaye olarak konulabilecek unsurlar; *"sermaye olarak paradan başka iktisadi bir değer veya menkul mal konulması taahhüdü"* ile *"gayrimenkul üzerindeki mülkiyet veya sair aynı hakların sermaye olarak konulması taahhüdü"* şeklinde ifade edilmiş iken, yeni Ticaret Kanunu ile konu hakkında ayrı bir madde ihdas edilmiştir.

Buna göre; üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dâhil, malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak konulabilecek, hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamayacaktır.

Böylece, daha önce düzenlenmemiş olan ve sermayenin korunması ilkesine ters düşen, üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz veya tedbir bulunan ayınlara anonim şirkete aynı sermaye olarak konulması engellenmiştir.

Ayrıca, elektronik ortamlarda madde kapsamına dahil edilerek kapsam genişletilmiştir.

Konulan aynı sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işletme ve ayınlara, şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişilerce değer biçilecek, değerlendirme raporunda, uygulanan değerlendirme yönteminin somut olayın özellikleri bakımından herkes için en adil ve uygun seçim olduğu; sermaye olarak konulan alacakların gerçekliğinin, geçerliğinin belirlendiği, tahsil edilebilirlikleri ile tam değerleri; aynı olarak konulan her varlık karşılığında tahsis edilmesi gereken pay miktarı ile Türk Lirası karşılığı, tatmin edici gerekçelerle ve hesap verme ilkesinin icaplarına göre açıklanacaktır. Bu rapora kurucular ve menfaat sahipleri itiraz edebilecek, mahkemenin onayladığı bilirkişi kararı ise kesin olacaktır.

Böylece, Eski Ticaret Kanununun konuya ilişkin 303. maddesinden farklı olarak, mahkemece atanan bilirkişilerin raporlarında, seçtikleri değerlendirme yönteminin somut olay bakımında hem en adil hem de en uygun yöntem olduğunu açıklama zorunluluğu getirilmiştir. Bahse konu rapora itiraz hakkı, açıkça düzenlenmiş olup, mahkemenin onayladığı bilirkişi raporlarının kesin olacağı da belirtilmiştir.

2.3.5.6- Kayıtlı Sermaye Sistemi

Kuşkusuz 6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununun halka açık olmayan sermaye şirketleri için getirdiği en önemli yeniliklerden biri de söz konusu şirketler için kayıtlı sermaye sisteminin uygulanmasını mümkün kılmasıdır.

Buna göre halka açık olmayan bir anonim şirkette, ilk veya değiştirilmiş esas sözleşme ile, esas sözleşmede belirlenen kayıtlı sermaye tavanına kadar sermayeyi artırma yetkisi, yönetim kuruluna tanındığı takdirde, bu kurul, sermaye artırımını, 6102 sayılı Kanundaki hükümler çerçevesinde ve esas sözleşmede öngörülen yetki sınırları içinde gerçekleştirebilecektir. Bu yetki söz konusu kurula en çok beş yıl için tanınabilecektir. (md. 460)

Sermayenin artırılabilmesi için, yönetim kurulu, esas sözleşmenin sermayeye ilişkin hükümlerini, sermayenin artırılmasına ilişkin kararını, imtiyazlı paylara ve rüçhan haklarına ilişkin sınırlamaları, prime dair kayıtları ve bunun uygulanması hakkındaki kuralları, esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde ilan edecek ve internet sitesinde yayımlayacaktır.

Yönetim kurulu, bu kararında; artırılan sermayenin tutarını, çıkarılacak yeni payların itibari değerlerini, sayılarını, cinslerini, primli ve imtiyazlı olup olmadıklarını, rüçhan hakkının sınırlandırılıp sınırlandırılmadığını, kullanılma şartları ile süresini belirtecek ve bu hususlarla kamuyu aydınlatma ilkesi uyarınca gerekli olan diğer konularda bilgi verecektir.

Yönetim kurulunun, imtiyazlı veya itibari değerinin üzerinde pay çıkarabilmesi ve pay sahiplerinin yeni pay alma haklarını sınırlandırabilmesi için esas sözleşmeyle yetkilendirilmiş olması şarttır.

Yönetim kurulu kararları aleyhine, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri Kanunda öngörülen sebeplerin varlığı hâlinde kararın ilanı tarihinden itibaren bir ay içinde iptal davası açabileceklerdir.

Halka açık anonim şirketler için ise Sermaye Piyasası Kanununun ilgili hükümleri caridir.

2.3.5.7- Esas Sözleşme

6102 sayılı Ticaret Kanununa göre esas sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve bütün kurucuların imzalarının noterce onaylanması şarttır. (md. 339)

Buna göre esas sözleşmeye aşağıdaki hususların yazılması zorunludur:

- a) Şirketin ticaret unvanı ve merkezinin bulunacağı yer,
- b) Esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde şirketin işletme konusu,

c) Şirketin sermayesi ile her payın itibarî değeri, bunların ödenmesinin şekil ve şartları,

d) Pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olacakları; belirli paylara tanınan imtiyazlar; devir sınırlamaları,

e) Paradan başka sermaye olarak konan haklar ve ayınlar; bunların değerleri; bunlara karşılık verilecek payların miktarı, bir işletme ve ayın devir alınması söz konusu olduğu takdirde, bunların bedeli ve şirketin kurulması için kurucular tarafından şirket hesabına satın alınan malların ve hakların bedelleriyle, şirketin kurulmasında hizmetleri görülenlere verilmesi gereken ücret, ödenek veya ödülün tutarı,

f) Kurucularla yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere şirket kârından sağlanacak menfaatler,

g) Yönetim kurulu üyelerinin sayıları, bunlardan şirket adına imza koymaya yetkili olanlar,

h) Genel kurulların toplantıya nasıl çağrılacakları; oy hakları,

ı) Şirket bir süre ile sınırlandırılmışsa, bu süre,

i) Şirkete ait ilanların nasıl yapılacağı,

j) Pay sahiplerinin taahhüt ettiği sermaye paylarının türleri ve miktarları,

k) Şirketin hesap dönemi.

Diğer yandan anonim şirketin ilk yönetim kurulu üyelerinin de esas sözleşme ile atanması gerekmektedir.

2.3.5.8- İmtiyazlı Paylar

Yeni Ticaret Kanununun 478. maddesiyle ilk esas sözleşme ile veya esas sözleşme değiştirilerek bazı paylara imtiyaz tanınabileceği; imtiyaz; kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi hakların da, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkı olarak kabul edileceği belirtilmiştir.

Anonim Şirketlerde esas sözleşmede öngörülme şartı ile, belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleriyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınabilecek, bu amaçla, yönetim kurulu üyelerinin, belirli bir grup oluşturan pay sahipleri, belirli pay grupları ve azlık arasından seçileceği esas sözleşmede öngörülebileceği gibi, esas sözleşmede yönetim kurulu üyeliği için aday önerme hakkı da tanınabilecektir.

Genel kurul tarafından yönetim kurulu üyeliğine önerilen adayın veya hakkın tanındığı gruba ve azlığa mensup adayın haklı bir sebep bulunmadığı takdirde üye seçilmesi zorunludur. Bu şekilde tanınacak temsil edilme hakkı, halka açık anonim şirketlerde yönetim kurulu üye sayısının yarısını aşamayacaktır. Bağımsız yönetim kurulu üyelerine ilişkin düzenlemeler ise saklıdır.

2.3.5.9- Anonim Şirketin Kendi Paylarını İktisabı

Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirketlerin kendi paylarını iktisap etmesi ve rehin olarak kabul etmesi hususlarında önemli değişikliklere gidilmiştir. Eski Yasanın 329. maddesi ile, belli istisnalar dışında genel olarak bahse konu işlemler yasaklanmış iken, yeni Ticaret Kanunu ile şirket paylarının onda birini aşmamak kaydıyla ve belli şartlarla anılan işlemlere izin verilmiştir.

Buna göre; bir şirket kendi paylarını, esas veya çıkarılmış sermayesinin onda birini aşan veya bir işlem sonunda aşacak olan miktarda, ivazlı olarak iktisap ve rehin olarak kabul edemeyecektir. Bu hüküm, bir üçüncü kişinin kendi adına, ancak şirket hesabına iktisap ya da rehin olarak kabul ettiği paylar için de geçerli olacaktır.

Payların iktisap veya rehin olarak kabul edilebilmesi için, genel kurulun yönetim kurulunu yetkilendirmesi şarttır. En çok beş yıl için geçerli olacak bu yetkide, iktisap veya rehin olarak kabul edilecek payların itibarî değer sayıları belirtilerek toplam itibarî değerleriyle söz konusu edilecek paylara ödenebilecek bedelin alt ve üst sınırı gösterilecek, her izin talebinde yönetim kurulu kanuni şartların gerçekleştiğini belirtecektir.

Paylarının iktisap edilmesi amacıyla, şirketin başka bir kişiyle yaptığı, konusu avans, ödünç veya teminat verilmesi olan hukuki işlemler batıl kabul edilecektir. Bu butlan hükmü, kredi ve finans kurumlarının işletme konuları içine giren işlemlere ve şirketin veya onun bağlı şirketlerinin çalışanlarına, şirketin paylarını iktisap edebilmeleri için, avans, ödünç ve teminat verilmesine ilişkin hukuki işlemlere uygulanmayacaktır. Ancak, bu istisnai işlemler, şirketin, kanuna ve esas sözleşmesine göre ayırmak zorunda bulunduğu yedek akçeleri azaltıyor veya yedek akçelerin harcanmalarına ilişkin kuralları ihlal ediyor ve şirketin Kanuna göre ayırması öngörülen yedek akçeyi ayırmasına imkân bırakmıyorsa, geçersiz kabul edilecektir.

Bir şirket, yakın ve ciddi bir kayıptan kaçınmak için gerekli olduğu takdirde, kendi paylarını, genel kurulun yetkilendirmeye ilişkin kararı olmadan da iktisap edebilecektir.

Payların bu yolla iktisabı hâlinde yönetim kurulu ilk genel kurula;

a) İktisabın sebep ve amacı,

b) İktisap edilen payların sayıları, itibarî değerlerinin toplamı ve sermayenin ne kadarını temsil ettiği,

c) Bedeli ve ödeme şartları

hakkında yazılı bilgi verecektir.

Diğer yandan bir şirket, 379. madde hükümleri ile bağlı olmaksızın;

a) Esas veya çıkarılmış sermayesinin azaltılmasına ilişkin hükümleri uyguluyorsa,

b) Külli halefiyet kuralının gereğiyle,

c) Bir kanuni satın alma yükümünden doğuyorsa,

d) Bedellerinin tümü ödenmiş olmak şartıyla ve cebrî icradan, bir şirket alacağının tahsili amacına yönelikse,

e) Şirket, menkul kıymetler şirketiye

kendi paylarını iktisap edebilecektir.

Son olarak bir şirket, bedellerinin tamamı ödenmiş olmak şartıyla, kendi paylarını ivazsız iktisap edebilir.

2.3.5.10- Oyda İmtiyaz Hakkı

Oyda imtiyaz, eşit itibari değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilerek tanınabilecektir. Bir paya en çok onbeş oy hakkı tanınabilecektir. Bu sınırlama, kurumlaşmanın gerektirdiği veya haklı bir sebebin ispatlandığı durumlarda uygulanmayacaktır. Bu iki halde, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinin, kurumlaşma projesini veya haklı sebebi inceleyip, bunlara bağlı olarak, sınırlamadan istisna edilme kararını vermesi gerekir. Projede yapılacak her değişiklik mahkeme kararına bağlıdır. Kurumsallaşmanın gerçekleşmeyeceğinin anlaşıldığı veya haklı sebebin ortadan kalktığı hallerde istisna etme kararı mahkeme tarafından geri alınabilir.

Oyda imtiyaz hakkının aşağıdaki kararlarda kullanılması mümkün değildir:

a) Esas sözleşme değişikliği.

b) İşlem denetçilerinin seçimi.

c) İbra ve sorumluluk davası açılması.

Buna göre bir paya tanınan en çok onbeş oy hakkı sınırlaması iki halde ve ancak mahkeme kararıyla ve mahkeme kararında öngörülen hükümler çerçevesinde kalkacaktır. Yeni Ticaret Kanunu Türk anonim şirketlerinin yapılanmalarını ve çalışma düzenlerini aile şirketi modelinden çıkarmayı ve kurumlaştırmayı bir hukuk politikası olarak benimsemiştir.

Kurumlaştırma politikası, şirketlerin ömürlerinin, kurucuların veya onların altsoylarının ömürleri ile sınırlı olduğu inancını (anlayışını) değiştirmeye ve şirketlere devamlılık sağlamaya yöneliktir. Kurucu vefat edince şirket dağılmamalıdır. Kurumlaşma profesyonel yönetimi şart kılar. Profesyonel yönetim ise, şirketteki oy gücünden bağımsız yönetimdir. Profesyonel yönetimin gerçekleştirilmesinde oyda imtiyazlı paylar rol oynayabilir. Profesyonellere bırakılan küçük oranlı ancak oyda imtiyazlı paylar, mirasçıların oy güçlerinin eseri olmayabilir. Zaten, her ülkenin sisteminden çıkarmak yolunda olduğu, kurumsal yönetim ilkelerine pek uymayan oyda imtiyazlı payların Ticaret Kanununda bırakılmasında kurumsallaşma düşüncesi rol oynamıştır.

Yeni Yasanın oyda imtiyazlı paylara olanak tanınmasının temelinde ne güç ne de hakimiyet oluşturulmasına yardımcı olmak düşüncesi vardır. Kabul gören yaklaşım, akılcı, çağdaş, kurumsal yönetim ilkelerine dayalı amaca uygun, iyi, dağınık olmayan ve profesyonel yönetimdir. Baskı aracı olan, hakimiyeti güvence altına alma düşüncesine yönelik, kanunî sınırı aşan oyda imtiyaz Kanuna aykırıdır.

2.3.5.11- Sermayeleri, Yeni Kanuna Göre Belirlenen Asgari Sermaye Tutarından Düşük Olan Şirketlerin Durumu

Yeni Ticaret Kanunu ile amaçlananlardan biri de şirketlerin sermaye yapısının güçlendirilmesi ve daha az dış finansman ihtiyacı ile iktisadi faaliyetlerinin devamıdır.

Bu amaçla yeni limited ve anonim şirketi kuruluşu için gerekli olan asgari sermaye tutarları yükseltilmiş, mevcut şirketlerden sermayesi belirlenen tutarların altında kalanlara ise sermayelerini belirlenen tutarlara yükseltmeleri için Kanunun Resmi Gazetede yayımı tarihten itibaren 3 yıl süre verilmiştir.

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununun Resmi Gazetede yayımlandığı tarih olan 14 Şubat 2011 tarihi itibarıyla tüzel kişiliği haiz olan ancak öz sermayeleri yukarıda belirttiğimiz tutardan düşük olan limited ve anonim şirketlerin ise Türk Ticaret Kanununun yayımı tarihinden itibaren üç yıl içinde yani 14 Şubat 2014 tarihine kadar asgari sermayelerini belirlenen tutarlara yükseltmeleri zorunludur.

Şirketler, sermayelerini kanunda öngörülen tutarlara çıkarmamaları halinde münfesihi sayılacak; sermayenin Türk Ticaret Kanununda öngörülen tutara yükseltilmesi için yapılacak genel kurullarda ise toplantı nisabı aranmayacaktır.

2.3.5.12- Pay Devri

Yeni Ticaret Kanunu ile Eski Ticaret Kanunuyla ayrıntılı şekil şartlarına bağlanmış olan pay devirleri kolaylaştırılmış, ayrıca devir onayının sessiz kalınarak sürüncemede bırakılmasını engellemek amacıyla başvurudan itibaren üç aylık zımni kabul süresi öngörülmüştür.

Buna göre; esas sermaye payının devri ve devir borcunu doğuran işlemler yazılı şekilde yapılacak ve tarafların imzaları noterce onanacaktır. Ayrıca devir sözleşmesinde, ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri; rekabet yasağı ağırlaştırılmış veya tüm ortakları kapsayacak biçimde genişletilmiş ise, bu husus, önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım hakları ile sözleşme cezasına ilişkin koşullar da belirtilecektir.

Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemişse, esas sermaye payının devri için, ortaklar genel kurulunun onayı şarttır. Devir bu onayla geçerli olur.

Şirket sözleşmesinde başka türlü düzenlenmemişse, ortaklar genel kurulu sebep göstermeksizin onayı reddedebilir.

Şirket sözleşmesiyle sermaye payının devri yasaklanabilir.

Şirket sözleşmesi devri yasaklamış veya genel kurul onay vermeyi reddetmişse, ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkı saklı kalacaktır.

Şirket sözleşmesinde ek ödeme veya yan edim yükümlülükleri öngörüldüğü takdirde, devralanın ödeme gücü şüpheli görüldüğü için ondan istenen teminat verilmemişse, genel kurul şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile onayı reddedebilir.

Başvurudan itibaren üç ay içinde genel kurul reddetmediği takdirde onayı vermiş sayılır.

Eski Ticaret Kanununun 520. maddesinde, bir payın devrinin, şirket hakkında ancak şirkete bildirilmek ve pay defterine kaydedilmek şartıyla hüküm ifade edeceği, devir hususunun pay defterine kaydedilebilmesi için ise, ortaklardan en az dörtte üçünün devre muvafakat etmesi ve bunların esas sermayesinin en az dörtte üçüne sahip olması şartı aranmaktaydı.

2.3.5.13- Eşit İşleme Tabi Tutulma Şartı

Yeni Yasanın eşit işlem ilkesi başlıklı 357. maddesine göre pay sahipleri eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulacaktır.

Yeni Ticaret Kanunu, Yargıtay'ın yerleşik kararıyla kabul edilen, AET'nin ticaret şirketlerine ilişkin, sermayeyi konu alan, 77/91 sayılı İkinci Yönergesinin 42. maddesinde öngörülmüş bulunan evrensel nitelikteki eşit işlem ilkesini kanuni bir üst-kural haline getirmiştir.

Bu hüküm, bir taraftan organların öznel ve keyfi karar ve uygulamalarına bir üst hukuk kuralı ile kanunî bir barikat çekmekte, diğer taraftan da esas sözleşmelerdeki hükümlerin adil ve menfaatler dengesine uygun bir şekilde yorumlanmasını sağlamaktadır. İmtiyazlara ilişkin maddelerin bu ilke yönünden değerlendirilmesi aşırılıkları önleyebilir.

İlkenin bağıllık yükümüne de yeni anlamlar kazandıracığı şüphesizdir. Eşit işlem ilkesi ancak şartların eşit olması halinde uygulanabilir.

Pay sahipleri eşit işlem ilkesinden oyları ile ve somut olaya özgü olarak vazgeçebilirler. Ancak ilke bütünü ile ve her hal için kaldırılamaz. Eşit işlem ilkesi bazı durumlarda mutlaklıdır.

Eşit işlem ilkesine aykırılığın hukuki sonucu, somut olayın şartlarına bağlı olmak şartı ile iptaldir; iptal söz konusu tek sonuç değildir.

Kurumsal yönetim kurallarından hareketle, bir kısım yabancı yazarlar eşit işlem ilkesine pay sahiplerini aşan ve tüm şirket ilgililerini (stakeholder) kapsayan bir boyut kazandırmak istemektedir. Bu durum tartışmaya açıktır.

2.3.5.14- Anonim Şirketlerde Sicilin Olumlu Etkisi

Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirketin tescil ve ilan ile birlikte esas sözleşmede yer alan hususlardan hangilerinin üçüncü kişiler hakkında da hukuki sonuç doğuracağı yani sicilin olumlu etkisinin hangi kayıtlar için geçerli olacağı açıkça belirlenmiştir.

İlgili madde hükmüne göre; şirket esas sözleşmesinin tamamı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının izniyle kurulacak olan anonim şirketlerde izin alınmasını, diğer şirketlerde şirketin kuruluşunu izleyen otuz gün içinde şirketin merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunacaktır.

Tescil ve ilan olunan esas sözleşmeye, aşağıda sayılanlar hususların derç edilmesi zaruridir:

- a) Esas sözleşmenin tarihi,
- b) Şirketin ticaret unvanı ve merkezi,
- c) Şirketin, varsa süresi,
- d) Şirketin sermayesi, ödenmesinin şekil ve şartları ile payların itibarî değerleri, varsa imtiyazlar,
- e) Pay senetlerinin türleri, hamiline veya nama yazılı oldukları,
- f) Şirketin nasıl temsil olunacağı,
- g) Yönetim kurulu üyeleriyle şirketi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları, unvanları, yerleşme yerleri ve vatandaşlıkları,

h) Şirketin yapacağı ilanların şekli; esas sözleşmede buna ilişkin hüküm bulunduğu takdirde, yönetim kurulu kararlarının pay sahiplerine nasıl bildirileceği.

Ticaret sicili kayıtları nerede bulunurlarsa bulunsunlar, üçüncü kişiler hakkında, tescilin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edildiği; ilanın tamamı aynı nüshada yayımlanmamış ise, son kısmının yayımlandığı günü izleyen iş gününden itibaren hukuki sonuçlarını doğuracaktır. Bu günler, tescilin ilanı tarihinden itibaren işlemeye başlayacak olan süreler için de başlangıç olacaktır.

Bir hususun tescil ile beraber derhâl üçüncü kişiler hakkında sonuç doğuracağına veya sürelerin derhâl işleyeceğine ilişkin özel hükümler ise saklıdır.

Üçüncü kişilerin, kendilerine karşı sonuç doğurmaya başlayan sicil kayıtlarını bilmediklerine ilişkin iddiaları dinlenmeyecektir.

Tescili zorunlu olduğu hâlde tescil edilmemiş veya tescil edilip de ilanı zorunlu iken ilan olunmamış bir husus, ancak bunu bildikleri veya bilmeleri gerektiği ispat edildiği takdirde, üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilecektir.

Buna göre şirket esas sözleşmesinin tamamı tescil olunacak, ancak, esas sözleşmenin tümünün tescil edilmiş olması, maddelerin tümü için tescilin olumlu etki yaratması sonucunu doğurmayacaktır.

Başka bir ifade ile, esas sözleşmenin her hükmü üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyecek, yani üçüncü kişiler (esas sözleşme tescil ve ilân edildi diye) bu sözleşmedeki her hükmü biliyor sayılamayacaktır.

Kısaca; tescil her hüküm yönünden olumlu işlevi haiz değildir. Tescil edildikleri takdirde bu etkiye sahip bulunan esas sözleşme hükümleri yukarıda sekiz bent halinde gösterilmiştir. Söz konusu sekiz bent şirketin hüviyeti, üçüncü kişilerin hakları ve yönetim organı ile ilgilidir. Anılan hükümler aynı zamanda esas sözleşmede bulunması gerekli asgarî kayıtları da gösterir. Esas sözleşmenin tümünün tescil ve ilânı ise kamuyu aydınlatma ilkesi yönünden gerekli görülmüştür.

6762 sayılı Kanunun aksine, tescil Yeni Ticaret Kanununda belli bir süreye bağlanmamıştır. Bunun sebebi, hükme aykırılığın yani süresi içinde tescili yaptırmanın sonuçlarının da Kanunda ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesini gerektirmesidir. Böyle bir düzenleme ise, hukuk politikası bakımından doğru değildir. Ayrıca, böyle bir sürenin başlangıç tarihini kanunen belirlemek de güçtür. Diğer yandan, sürenin uzatılması sorun da yaratabilir. Nihayet, kuruluş sürecinin ne kadar süreceğinin belirlenmesi, özellikle aynı sermaye konulması ve bir işletme ve aynın devralınması halinde kolayca çözülebilecek bir sorun değildir.

2.3.5.15- Esas Sözleşmelerde Yer Alan Kanunun Emredici Hükümlerine Aykırı İfadelerin Durumu

6102 sayılı Ticaret Kanununda esas sözleşmede emredici hükümlerin yer alacağı açıkça vurgulanmış, sapmaların Kanunda buna açıkça izin verilmişse olabileceği belirtilmiş ve böylece pay sahipleriyle alacaklıların haklarını zedeleyen veya sınırlayan düzenlemelerin esas sözleşmelere girmesine engel olunmuştur.

Yasanın 340. maddesine göre; esas sözleşme, mezkur Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak Kanunda buna açıkça izin verilmişse sapabilecek, diğer kanunların, öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı esas sözleşme hükümleri o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğuracaktır.

Eski Ticaret Kanununda yer almayan yeni olan bu maddesi, normatif sistemin zorunlu bir parçasıdır. Alman Yasalarından esinlenerek kaleme alınmış bulunan bu hükmün, Alman öğretisinde bir çok karşıtı görüş de vardır.

Doktrinde bu maddeyi eleştirenler, hükmün, esas sözleşmenin düzenlenmesinde pay sahiplerinin iradelerine pek az yer bıraktığını, bütün esas sözleşmelerin bir örnek hâle gelmesine sebep olacağını; emredici olmayan hükümlerin belirlenmesi tartışmasını yaratacağını; ticaret sicili müdürüne geniş takdir yetkisi verilmiş olduğunu ileri sürmektedirler.

Ancak söz konusu hükmün, açıkça geçersiz olan, pay sahipleriyle alacaklıların haklarını zedeleyen veya sınırlayan düzenlemelerin esas sözleşmelere girmesine engel olduğu, bazı kurum ve kuruluşların şirketlere istedikleri esas sözleşme hükümlerini dayatmaları yolunu kapattığı, bu yararın da küçümsenmeyecek derecede önem taşıdığı ve hukukun üstünlüğü ilkesinin sağlanmasında etkin bir rol oynayacağı; esas sözleşme hükümlerinin geçerliliğine ilişkin davaların sayısını azaltmak gibi bir yararı da beraberinde getirdiği dikkate alınması gereken noktalardan sadece bir kaçıdır.

Anonim şirketler hukukunda bireysel pay sahipliği hakları ile azlık hakları öğretisinin bugün gittikçe etkisini kaybeden sözleşme özgürlüğü ilkesini sınırlandırdığından şüphe edilmemektedir.

2.3.5.16- Anonim Şirket Kuruluşunda Kanuna Aykırı Hareket Edilmesinin Sonuçları

Yeni Yasa ile anonim şirketin kuruluşunda kanuna aykırı hareket edilmiş olması durumunda fesih davası açabilme imkanı tanınmıştır.

Kanunun, "*Fesih Davası*" başlıklı 353. madde düzenlemesine göre; anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemeyecek, ancak, şirketin kurulmasında kanun

hükümlerine aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olursa, yönetim kurulunun, ilgili Bakanlığın, ilgili alacaklının veya pay sahibinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince şirketin feshine karar verilecek, mahkeme davanın açıldığı tarihte gerekli önlemleri alacaktır.

Eksikliklerin giderilebilmesi, esas sözleşmeye veya kanuna aykırı hususların düzeltilebilmesi için mahkeme süre de verebilecektir.

Dava dilekçesine deliller ile gerekli bütün bilgiler eklenecek, yargılama aşamasında delil sunulamayacağı gibi bir davanın beklenilmesi ve bilgi getirtmesi de mahkemeden istenemeyecektir. Ancak, somut olayın haklı göstermesi halinde, mahkeme, kesin süreye bağlayarak, davacının delil sunma ve bilgi getirtme istemini kabul edebilecektir. Dava, acele işlere ilişkin usule tabi olacaktır.

Davanın, şirketin tescil ve ilanından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde açılması şarttır.

Davanın açıldığı ve kesinleşmiş olan mahkeme kararı, mahkemenin bildirim üzerine, derhal ve re'sen ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan olunacak, ayrıca, yönetim kurulu, tescil ve ilanı yapılan hususu, tirajı ellibinin üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan en az bir gazetede ilan edecek ve internet sitesine koyacaktır.

Söz konusu hükmün getiriliş amacı, madde gerekçesinde aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

"Kuruluştan itibaren, aylarla ifade edilen çok kısa bir süre geçtikten sonra anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilememesi, tescilin her türlü hukukî sakatlığı onarması (sağlığa kavuşturması) ilkesi, işlem güvenliğinin korunması gereğinin zorunlu sonucu ve anonim şirketler hukukunun bir temel ilkesidir. Diğer yandan fesih menfaatler dengesine daha çok uymaktadır. Kuruluştan ve sermaye artırımında bazı önemli sebeplerin varlığında şirketin feshine karar verilebilir. Bu fesih kararı mahkeme tarafından verilmiş şirketin feshi kararı gibi sonuç doğurur ve şirketin tasfiyesini zorunlu kılar. Feshe sebep olan kanun hükümlerine aykırılığın alacaklıların, pay sahiplerinin ve kamunun menfaatini önemli şekilde tehlikeye düşürmüş veya ihlâl etmiş olması şarttır. "Önemli" sözcüğü hem menfaati hem de ihlâli kapsar. "

Maddede fesih davasının davacıları sınırlı sayıda (numerus clausus) gösterilmiştir.

Hükümde eksikliklerin giderilebilmesi ve aykırılıkların düzeltilebilmesi için mahkemenin süre verebileceği açıkça belirtilerek tartışma yaratabilecek bir noktaya açıklık getirilmiş, buna karşılık, mahkemenin gerekli tedbirleri davanın açıldığı tarihte alması bir zorunluluk olarak düzenlenmiştir.

Deliller ve belgeler, ilk celseye kadar hazır olmalıdır. Yargılama aşamasında dosyaya hiçbir belge giremeyecektir.

Hem davanın açıldığı hususu hem de kesinleşen hüküm, mahkeme tarafından re'sen ticaret siciline bildirilip tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilân olunacak. Ayrıca yönetim kurulu, tescil ve ilan edilen hususu tatmin edici tiraja sahip olan gazetelerde ilân edecek ve web sitesine koyacak, böylelikle kamu oyunun tam bilgilenmesi sağlanacaktır.

2.3.5.17- Anonim Şirket Kurucularının Kuruluşa İlişkin Beyanda Bulunma Zorunluluğu

Anonim şirket kurucularına, kuruluşa ilişkin olarak belli hususları içeren bir beyanda bulunma yükümlülüğü getirilmiştir.

Buna göre; kurucular tarafından, kuruluşa ilişkin bir beyan imzalanacak; beyan, dürüst bir şekilde bilgi verme ilkesine göre, doğru ve eksiksiz olarak hazırlanacak, beyanda, aynı sermaye konuluyor, bir ayın ya da işletme devralmıyorsa, bunlara verilecek karşılığın uygunluğuna; bu tür sermayenin ve devralmanın gerekliliğine, bunların şirkete olan yararlarına ilişkin belgeli, gerekçeli ve kesin ifadeli açıklamalara yer verilecektir.

Ayrıca, şirket tarafından iktisap edilen menkul kıymetlerle, bunların iktisap fiyatları, söz konusu menkul kıymetleri çıkaranların son üç yıllık, gereğinde konsolide finansal tablolarının değerlemelerine ve çözümlenmelerine ilişkin bilgiler, şirketin yüklendiği önemli taahhütler, makine ve benzerleri malların ve herhangi bir aktif değer alımına ilişkin bağlantılar, fiyatlar, komisyonlar ile her türlü borçlar, emsalleriyle karşılaştırılarak, açıklanacaktır.

Ayrıca, kuruculara tanınan menfaatler gerekçeleriyle beyanda yer alacaktır. Kimlerin halka arz amacıyla ne miktarda pay taahhüt ettiği, pay taahhüdünde bulunanların birbirleri ile ilişkileri; bunlar bir şirketler topluluğuna dâhil bulunuyorlarsa, topluluk ile ilişkileri, diğer hizmet verenlere ödenen ücretler, emsalleriyle karşılaştırma yapılarak, beyanda açıklanacaktır.

Madde gerekçesinde beyanın amacı; kamuyu aydınlatarak sermayenin korunmasını sağlamak, şirketin kurucuların menfaatine, bir anlamda kötüye kullanılmasına engel olmak; genel olarak yolsuzlukları önlemek; kuruluşun denetlenmesini kolaylaştırmak ve sorumluluk davalarına akışkanlık kazandırmak olarak açıklanmıştır.

2.3.5.18- Anonim Şirket Kurucularının Sahip Oldukları İntifa Senetlerinin Durumu

Anonim şirket kurucularının sahip oldukları intifa senetlerine ilişkin ihtilâfların en alt düzeye indirilmesi amacıyla; Yeni Ticaret Kanunu, yürürlüğe girmesinden sonra kurulan

anonim şirketlerin, pay senetlerini halka arz etmeden önce kurucu intifa senetlerini, herhangi bir bedel ödemededen iptal etmeleri gerektiğini, aksi halde intifa senetlerinin kendiliğinden geçersiz sayılacağını hüküm altına almıştır.

Dağıtılabilecek kârın mevcut olması halinde ise, şirket kârın dağıtılmamasını kararlaştırmış olsa bile, kurucu intifa sahiplerinin esas sözleşmede öngörülen kâr paylarını alma hakları olduğu öngörülmüştür.

Yeni Ticaret Kanununun gerekçesinde de belirtildiği üzere, getirilen yenilikler; kurucu intifa senetlerinin çıkarıldıkları tarihteki sermaye dikkate alınmaksızın kârdan yararlanabilmeleri ve kârın dağıtılmaması halinde de kurucu intifa senedi sahiplerinin esas sözleşmede öngörülen kâr payını alabilmeleri imkanını sağlamaktadır.

Ayrıca, Eski Ticaret Kanununda esas sözleşmede yer alması gereken haller arasında sayılan ve *"kurucularla idare meclisi azalarına ve diğer kimselere şirket kazancından sağlanacak hususi menfaatler"* şeklinde genel olarak ifade edilen kurucu menfaatlerine açıklık getirilerek, kurucularla yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere *"şirket kârından sağlanacak menfaatler"* olarak ifade edilmiştir.

2.3.5.19- Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Sorumluluk Davalarının Kapsamı

Anonim şirketin kuruluşundan doğan sorumluluk davalarından, Eski Ticaret Kanununun "Vesikaların Doğru Olmaması" başlıklı 306. maddesi ile düzenlenen ve sorumluluk sebebi olarak sayılan *"kuruluşta gerekli belgelerin gerçeğe aykırı bir şekilde düzenlenmiş olması"* hali, *"şirketin kuruluşu, sermayesinin artırılması ve azaltılması ile birleşme, bölünme, tür değiştirme ve menkul kıymet çıkarma gibi işlemlerle ilgili belgelerin, izahnamelerin, taahhütlerin, beyanların ve garantilerin yanlış, hileli, sahte, gerçeğe aykırı olmasından, gerçeğin saklanmış bulunmasından ve diğer kanuna aykırılık"* hali olarak belirlenerek kapsam genişletilmiştir.

Ayrıca, bahse konu durum Eski Ticaret Kanunu ile kurucuların da sorumluluğuna yol açarken yeni Ticaret Kanununun 549. maddesi ile bu durumda ortaya çıkan zarardan sadece belgeleri düzenleyenler veya beyanları yapanlar ile kusurlarının varlığı hâlinde bunlara katılanların sorumlu olacağı düzenlenmiştir.

Anonim şirkete ilişkin sorumluluk davalarına getirilen bir diğer yenilik, Yeni Kanunun 550. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, Eski Ticaret Kanununda *"esas sermayenin tamamıyla taahhüt olunmamış veya karşılığı kanun hükümleri gereğince ödenmemiş iken taahhüt edilmiş veya yerine getirilmiş gibi gösteren kurucular ile bu filde kendilerine iştirak edenler, bu payları kendi hesaplarına almaya ve karşılığını müteselsilen ödemeye mecbur"* tutulmuş iken, Yeni Ticaret Kanununun 550. maddesi aynı sorumluluk halinin söz konusu

olduğu durumlarda, *"sermayeyi taahhüt edilmiş veya ödenmiş gibi gösterenler ile kusurlu olmaları şartıyla, şirket yetkililerinin"* sorumluluğuna gidileceği belirtilerek sorumluluk sahibi kişilere açıklık getirilmiştir.

Ayrıca, sermayenin korunması ilkesinin ve kusura dayanan sorumluluğun bir gereği olarak, sermaye taahhüdünde bulunanların ödeme yeterliliğinin bulunmadığını bilen ve buna onay verenlerin, söz konusu borcun ödenmemesinden doğan zarardan da sorumlu olacakları hüküm altına alınmıştır.

Diğer yandan anonim şirkete ilişkin sorumluluk hallerine getirilen bir diğer yenilik, yeni Ticaret Kanununun 551. maddesinde düzenlenmiştir. Eski Ticaret Kanununun 307. maddesinde; *"konan ayın nevinden bir sermaye veya devralınması kararlaştırılan bir işletmeye veya bazı ayınlara değer biçilmesinde hile kullanan kurucularla, bu fiilde kendilerine iştirak edenler, şirketin bu yüzden uğradığı zararı müteselsilen tazmin ile mükelleftirler ve haklarında Türk Ceza Kanununun 343. maddesi tatbik olunur."* şeklinde ifade edilen sorumluluk hali, Yeni Ticaret Kanunu ile *"ayni sermayenin veya devralınacak işletme ile ayınlara değerlemesinde emsaline oranla yüksek fiyat biçenler, işletme ve aynın niteliğini veya durumunu farklı gösterenler ya da başka bir şekilde yolsuzluk yapanlar, bundan doğan zarardan sorumludur."* şeklinde ifade edilmiştir. Dolayısıyla, bahse konu sorumluluk halinin söz konusu olabilmesi için, hile yapılmasına artık gerek bulunmamakta olup, ayni sermayenin değerlemesinde emsaline nazaran yüksek fiyat gösterilmesi, işletme ve aynın niteliğinin veya durumunun farklı gösterilmesi veya diğer şekillerde yolsuzluk yapılması yeterli olacaktır.

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirkete ilişkin hukuki sorumluluk hallerine de bir yenisi eklenmiştir. *"Halktan Para Toplamak"* başlıklı 552. maddenin 6335 sayılı Yasa ile değişik son haline göre; Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bir şirket kurmak veya şirketin sermayesini artırmak amacıyla yahut vaadiyle halka her türlü yoldan çağrıda bulunularak para toplanması yasaktır.

2.3.5.20- İç Kaynaklardan Gerçekleştirilecek Sermaye Artışları

Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirketlerde iç kaynaklardan sermaye artırımına ilişkin esaslar yasal düzenlenmeye kavuşturulmuştur.

Yasanın 462. maddesine göre; esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılmış ve belirli bir amaca özgülenmemiş yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları ve mevzuatın bilançoya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar sermayeye dönüştürülerek sermaye iç kaynaklardan artırılacaktır.

Sermayenin artırılan kısmını, iç kaynaklardan karşılayan tutarın şirket bünyesinde gerçekten var olduğu yönetim kurulu tarafından açık ve yazılı bir beyanla doğrulanacaktır.²³

Bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması hâlinde, bu fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermaye taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılamayacak, hem bu fonların sermayeye dönüştürülmesi hem de aynı zamanda ve aynı oranda sermayenin taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılabilir, artırım genel kurul veya yönetim kurulu kararının ve esas sözleşmenin ilgili maddelerinin değişik şeklinin tescili ile kesinleşecektir. Tescil ile o anda mevcut pay sahipleri mevcut paylarının sermayeye oranına göre bedelsiz payları kendiliğinden iktisap edeceklerdir.

Bedelsiz paylar üzerindeki hak kaldırılamayacak, sınırlandırılmayacak ve bu haktan vazgeçilemeyecektir.

2.3.5.21- Risklerin Erken Teşhisi ve Yönetimi Komitesi

Pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde, yönetim kurulu, şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken teşhisi, bunun için gerekli önlemler ile çarelerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla, uzman bir komite kurmak, sistemi çalıştırmak ve geliştirmekle yükümlüdür. (md. 378)

Diğer şirketlerde bu komite denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi hâlinde derhâl kurulacak ve ilk raporunu kurulmasını izleyen bir ayın sonunda verecektir. Komite, yönetim kuruluna her iki ayda bir vereceği raporda durumu değerlendirecek, varsa tehlikelere işaret edecek, çareleri gösterecek, rapor denetçiye de yollanacaktır.

Diğer yandan denetçi, yönetim kurulunun şirketi tehdit eden veya edebilecek nitelikteki riskleri zamanında teşhis edebilmek ve risk yönetimini gerçekleştirebilmek için 378. maddede öngörülen sistemi ve yetkili komiteyi kurup kurmadığını, böyle bir sistem varsa bunun yapısı ile komitenin uygulamalarını açıklayan, ayrı bir rapor düzenleyerek, denetim raporuyla birlikte, yönetim kuruluna sunacaktır. (md. 398)

2.3.5.22- Pay Sahiplerinin Şirketten Borçlanma Yasağı

Yeni Ticaret Kanunu ile getirilen önemli yeniliklerden biri de, pay sahiplerinin, yönetim kurulu üyelerinin ve yönetim kurulu üyesi ile ilişkili belli kişilerin şirkete borçlanmalarının yasaklanmış ve söz konusu yasağa uymayanlara ağır cezaların öngörülmüş olması idi.

²³ İşlem denetçisi raporu şartı 6335 sayılı Yasa ile kaldırılmıştır

Söz konusu düzenleme ile ticari hayatta yaygın olarak kötüye kullanılan bir uygulamanın kaldırılması amaçlanmıştır.

Ancak yasal düzenleme daha hayata geçmeden kamuoyundan gelen ciddi tepkiler nedeni 6335 sayılı Yasa ile yapılan değişiklik ile şirkete borçlanma yasağının şartları oldukça yumuşatıldı.

Son düzenlemeler ışığında; 6102 sayılı TTK'nın 6335 sayılı Yasa ile değişik 358. maddesi hükmüne göre; pay sahipleri, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmedikçe ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmadıkça şirkete borçlanamazlar.

2.3.5.23- Pay Sahiplerinin Ortaklıktan Çıkarılması

Yeni Kanun ile hakim şirketler açısından belli hallerde pay sahiplerinin şirketten çıkarılması durumu düzenlenmiştir.

Satın alma hakkı başlıklı 208. madde hükmüne göre; hakim şirket, doğrudan veya dolaylı olarak bir sermaye şirketinin paylarının ve oy haklarının en az yüzde doksana sahipse, azlık şirketin çalışmasını engelliyor, dürüstlük kuralına aykırı davranıyor, fark edilir sıkıntı yaratıyor veya pervasızca hareket ediyorsa, hâkim şirket azlığın paylarını varsa borsa değeri yoksa Kanununun 202. maddesinde öngörülen şekilde belirlenen değer ile satın alabilecektir.

Gerekçede belirtildiği üzere bu hükmün getirilmesindeki amaç, bir şirketin sermayesinin ve oy haklarının yüzde doksan beşinin uygun gördüğü bir kararın alınıp uygulanmasına çoğu kişisel çeşitli sebeplerle karşı çıkan ortakların/pay sahiplerinin şirketi bunalan ve engelleyen davranışlarına son verip şirket içi barışı sağlamaktır.

Kötüye kullanmalara ve özellikle pay bedelinin ödenmemesi tehlikesine engel olmak amacı ile karar mahkemeye bırakılmış, pay bedeli kanunen belirlenmiştir.

2.3.5.24- Genel Kurul

2.3.5.24.1- Genel Kurula Katılması Gerekenler

Yeni Yasa ile anonim şirket genel kurul toplantılarında murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin bulunması zorunlu hale getirilmiş, Bakanlık temsilcisinin genel kurul toplantılarında bulunma esaslarına ilişkin hususların ise yönetmelikle düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanacaklardır.

Murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları şarttır. Diğer yönetim kurulu üyeleri genel kurul toplantısına katılabilirler. Denetçi genel kurulda hazır bulunur. Üyeler ve denetçiler görüş bildirebilirler.

Bu yüküme aykırılık genel kurul kararlarının geçerliliğini etkilemeyecektir. Esas sözleşme genel kurulun görüntü ve ses taşınması yoluyla naklini öngörebilecektir.

Diğer yandan anonim şirket genel kurul toplantılarında, yönetim kurulu üyeleri ve denetçiye görüş açıklayabilme hakkı getirilerek sorumluluk hukuku yönünden konuları güçlendirilmiştir.

2.3.5.24.2- Toplantı ve Karar Nisabı

Anonim şirket genel kurul toplantı nisabının belirlenmesinde, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığı kuralı minimum oran olarak belirlenmiş ve bu nisabın Ticaret Kanunu veya esas sözleşme ile ancak daha ağır bir nisap öngörülürse değiştirilebileceği hüküm altına alınmıştır.

Yasanın 418. maddesi hükmüne göre, genel kurullar, Kanunda veya esas sözleşmede, aksine daha ağır nisap öngörülmüş bulunan hâller hariç, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanacaktır.

Bu nisabın toplantı süresince korunması şarttır. İlk toplantıda anılan nisaba ulaşılamadığı takdirde, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmayacaktır.

Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilecektir.

Eski Ticaret Kanununun "*Nisap*" başlıklı 372. maddesi hükmü aşağıda yer almaktadır:

"Umumi heyetler bu kanunda veya esas mukavelede aksine hüküm bulunan haller hariç olmak üzere şirket sermayesinin en az dörtte birini temsil eden pay sahiplerinin huzuriyle toplanırlar. İlk toplantıda bu nisap hasıl olmadığı takdirde tekrar toplantıya davet edilirler. İkinci toplantıda hazır bulunan pay sahipleri, temsil ettikleri sermayenin miktarı ne olursa olsun, müzakere yapmaya ve karar vermeye salihyetlidirler. "

Eski Ticaret Kanununun "*Toplantı ve Karar Nisabı*" başlıklı 388. maddesi hükmü aşağıdaki gibiydi:

"Şirketin tabiyetini değiştirmek veya pay sahiplerinin taahhütlerini artırmak hususundaki kararlar için, bütün pay sahiplerinin ittifakı şarttır.

Şirketin mevzuu veya nev'inin değiştirilmesine taalluk eden umumi heyet toplantılarında şirket sermayesinin en az üçte ikisine malik olan pay sahiplerinin veya

temsilcilerinin hazır bulunması şarttır. İlk toplantıda sermayenin üçte ikisi temsil edilmediği takdirde, idare meclisi, umumi heyeti usulüne uygun olarak ikinci defa toplantıya çağırabilir. İkinci toplantının yapılabilmesi için, esas sermayenin yarısına malik olan pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunması gerekir.

Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı hususlar dışındaki değişiklikler için yapılacak umumi heyet toplantılarında şirket sermayesinin en az yarısına malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunmaları gerekir. İlk toplantıda bu nisap hasıl olmadığı takdirde, 368. maddeye uyulmak suretiyle en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabilir. İkinci toplantıda müzakere yapabilmek için, şirket sermayesinin en az üçte birine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması yeterlidir. "

Eski Ticaret Kanununun söz konusu maddeleri incelendiğinde genel kurul toplantı nisabı, Ticaret Kanununda veya esas sözleşmede aksine hüküm bulunan haller hariç olmak üzere şirket sermayesinin en az dörtte biri olarak belirlenmiş, dolayısıyla Ticaret Kanununda veya esas sözleşmede yapılacak değişiklik ile bu oran artırılacağı gibi azaltılmasına da imkan tanınmıştır.

Yeni Ticaret Kanununda ise, genel kurul toplantı nisabının belirlenmesinde yine şirket sermayesinin en az dörtte biri uygulaması benimsenmiş, ancak bu oran minimum oran olarak kabul edilerek Ticaret Kanununda veya esas sözleşmede sadece daha ağır nisaplar öngörülerek bu oranın değiştirilebileceği açıklanmıştır.

Yeni Yasa ile anonim şirket genel kurulunda aranan özel nisap gerektiren işlemlerde birtakım değişikliklere gidilmiştir.

Kanunda veya esas sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde, esas sözleşmeyi değiştiren kararlar, şirket sermayesinin en az yarısının temsil edildiği genel kurulda, toplantıda mevcut bulunan oyların çoğunluğu ile alınacaktır. İlk toplantıda öngörülen toplantı nisabı elde edilemediği takdirde, en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabilecektir. İkinci toplantı için toplantı nisabı, şirket sermayesinin en az üçte birinin toplantıda temsil edilmesidir. Bu nisapları düşüren veya nispi çoğunluğu öngören esas sözleşme hükümleri ise geçersizdir.

Aşağıdaki esas sözleşme değişikliği kararları, sermayenin tümünü oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin oybirliğiyle alınacaktır:

a) Bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar.

b) Şirketin merkezinin yurt dışına taşınmasına ilişkin kararlar.

Aşağıdaki esas sözleşme değişikliği kararları, sermayenin en az yüzde yetmişbeşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınacaktır:

- a) Şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi.
- b) İmtiyazlı pay oluşturulması.
- c) Nama yazılı payların devrinin sınırlandırılması.

Yukarıda öngörülen nisaplara ilk toplantıda ulaşamadığı takdirde izleyen toplantılarda da aynı nisap aranacaktır.

Pay senetleri menkul kıymet borsalarında işlem gören şirketlerde, aşağıdaki konularda karar alınabilmesi için, yapılacak genel kurul toplantılarında, esas sözleşmelerinde aksine hüküm yoksa, genel kurullar, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanacak, bu nisap toplantı süresince korunacaktır:

- a) Sermayenin artırılması ve kayıtlı sermaye tavanının yükseltilmesine ilişkin esas sözleşme değişiklikleri
- b) Birleşmeye, bölünmeye ve tür değiştirmeye ilişkin kararlar.

İşletme konusunun tamamen değiştirilmesi veya imtiyazlı pay oluşturulmasına ilişkin genel kurul kararına olumsuz oy vermiş nama yazılı pay sahipleri, bu kararın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanmasından itibaren altı ay boyunca payların devredilebilirliği hakkındaki kısıtlamalarla bağlı değildirler.

Eski Ticaret Kanununun 388. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, anonim şirket genel kurulunda oybirliğini gerektiren toplantı ve karar nisapları, şirketin tabiiyetini değiştirmek veya pay sahiplerinin taahhütlerini artırmak hususundaki kararlar için sayılmıştı. Bahse konu nisap, Yeni Kanunun 421. maddesinin ikinci fıkrası ile, "*bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar*" ile "*şirketin merkezinin yurt dışına taşınmasına ilişkin kararlar*" şeklinde ifade edilmek suretiyle konuya açıklık getirilmiştir.

Eski Ticaret Kanununda, şirket konusu ve türünün değişikliği için gerekli olan toplantı nisabı, şirket sermayesinin en az üçte ikisine sahip bulunanların pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunması, karar nisabı ise mevcut oyların çoğunluğu olarak belirlenmiş iken, Yeni Yasa ile şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi yanında "*imtiyazlı pay oluşturulması*" ve "*nama yazılı payların devrinin sınırlandırılması*" hususlarına ilişkin kararlara dair toplantı ve karar nisabının da, sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınacağı hükme bağlanmış olup, ilk toplantıda bu nisabın sağlanamaması halinde ikinci toplantıda Eski Kanundan farklı olarak esas sermayenin yarısına malik olan pay sahipleri veya temsilcilerinin değil, aynı nisabın yani

sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması şart koşulmuştur.

2.3.5.24.3- Gündeme Bağlılık İlkesinin İstisnaları

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirket genel kurulunda gündeme bağlılık ilkesine yeni istisnalar getirilmiştir.

Buna göre; yönetim kurulu üyeleri, esas sözleşmeyle atanmış olsalar dahi, gündemde ilgili bir maddenin bulunması veya gündemde madde bulunmasa bile haklı bir sebebin varlığı halinde, genel kurul kararıyla her zaman görevden alınabilecek, yönetim kurulu üyesi olan tüzel kişi, kendi adına tescil edilmiş bulunan kişiyi her an değiştirebilecektir. (md. 364)

Diğer yandan her pay sahibi, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde ve bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa, belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını, gündemde yer almasa bile genel kuruldan isteyebilecektir. (md. 438)

2.3.5.24.4- Genel Kurul Kararlarının İptali

Yeni Ticaret Kanunu ile anonim şirket genel kurul kararlarının iptali talebinde bulunabilecekler ve kararların butlanına ilişkin bazı yenilikler getirilmiş olup, butlan sebepleri tahdidi olmamakla birlikte tek tek sayılmıştır.

Buna göre; toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçirten, toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve söz konusu aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri, yönetim kurulu, kararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olacaksa yönetim kurulu üyelerinden her biri, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabileceklerdir.

Yasanın 447. maddesine göre genel kurulun, özellikle;

a) Pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran,

b) Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran,

c) Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan kararları batıl kabul edilecektir.

6762 sayılı Eski Ticaret Kanununun genel kurul kararları aleyhine dava açabilecekleri belirleyen 381. maddesinin birinci fıkrası hükmü ise aşağıdaki gibi idi:

"Aşağıda yazılı kimseler, kanun veya esas mukavele hükümlerine ve bilhassa afaki iyi niyet esaslarına aykırı olan umumi heyet kararları aleyhine, tarihlerinden itibaren üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye müracaatla iptal davası açabilirler.

1. Toplantıda hazır bulunup da karara muhalif kalarak keyfiyeti zapta geçirten veya reyini kullanmasına haksız olarak müsaade edilmeyen yahut toplantıya davetin usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediğini yahut umumi heyet toplantısına iştirake salahiyetli olmıyan kimselerin karara iştirak etmiş bulduklarını iddia eden pay sahipleri;

2. İdare meclisi;

3. Kararların infazı idare meclisi azalariyle murakıpların şahsi mesuliyetlerini mucip olduğu takdirde bunların her biri. " şeklinde düzenlenmiştir. "

2.3.5.25- Yönetim Kurulu

2.3.5.25.1- Oluşumu

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile tek kişi ile limited ve anonim şirket kurulabilmesine imkan tanındığı gibi, yönetim kurullarının da tek kişiden oluşması mümkün hale gelmiştir.

6102 sayılı Yasanın önceki halinde yer alan; temsile yetkili en az bir üyenin yerleşme yerinin Türkiye'de bulunması ve Türk vatandaşı olması şartı ile yönetim kurulu üyelerinin en az dörtte birinin yüksek öğrenim görmüş olması şartı 6335 sayılı Yasa ile yapılan değişiklik sonucu kaldırılmıştır.

Yönetim kurulu üyelerinin tam ehliyetli olmaları ise şarttır.

2.3.5.25.2- Yönetim Yetkisinin Devri

Yeni Ticaret Kanununun 367. maddesi ile getirilen yenilik sonucu, anonim şirkette yönetim yetkisinin yönetim kurulunca devrinin, yine esas sözleşmede öngörülmüş olması kaydıyla, *"yönetim kurulunun düzenleyeceği bir iç yönergeye"* göre hareket edilerek gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Eski Ticaret Kanununun 319. maddesi, yönetim ve temsil yetkisinin yönetim kurulundan, yönetim kurulu üyesi olan murahhaslara veya müdürlere devredilme yetkisini, esas sözleşmede hüküm bulunması kaydıyla yönetim kuruluna bırakmıştı.

Yeni düzenleme ile (md. 367); yönetim kurulu esas sözleşmeye konulacak bir hükümlerle, düzenleyeceği bir iç yönergeye göre, yönetimi, kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili kılınabilecektir. Bu iç yönerge şirketin yönetimini düzenleyecek; bunun için gerekli olan görevleri tanımlayacak, yerlerini gösterecek, özellikle kimin kime bağlı ve bilgi sunmakla yükümlü olduğunu belirleyecektir. Yönetim kurulu, istem üzerine pay sahiplerini ve korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir biçimde ortaya koyan alacaklıları, bu iç yönerge hakkında, yazılı olarak bilgilendirecektir.

Yönetim, devredilmediği takdirde, yönetim kurulunun tüm üyelerine ait kabul edilecektir.

Konuya ilişkin gerekçede; yönetim kurulunun hemen hemen üyelerinin tümünün, yürütme yetkisini haiz olmayan (non-executive) üye konumuna geçebildiği esnek bir rejim benimsendiği; bu maddenin 6762 sayılı Kanunun 319. maddesinin ikinci fıkrasından bazı noktalarda farklı olduğu belirtilmiştir. Gerekçede bahse konu hususlar şu şekilde sıralanmıştır:

(1) Tasarı yönetim hakkı ile temsili yetkisini birbirinden ayırmıştır.

(2) Devir esas sözleşmesel dayanağı gerektirir ve ancak yönetim kurulu tarafından kabul edilen bir teşkilat yönetmeliği ile yapılır.

(3) Korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir şekilde ortaya koyan alacaklılar bu yönetmelik hakkında bilgilendirilir.

(4) Hüküm ile yönetim kurulu yanında ondan tamamen bağımsız, "yönetim" diye adlandırılan bir organ yaratılmamış, yönetim kurulu ile "yönetim" arasında kesin bir ayırım bulunduğu anlayışı reddedilmiş, sadece şirketin işletme konusunun elde edilebilmesi için gerekli tüm kararların alınması hakkının, yani bir iç ilişki hakkı olan yönetimin (gestion, Geschäftsführung, management) kısmen veya tamamen devrine imkân verilmiştir. Devir, kural olarak temsil yetkisinin devrini içermez.

Böylece Yasa, yönetimin tek kurullu (monist) rejime göre şekillenmesine veya Almanya'da uygulanan iki organlı (dualist) anlayış uyarınca oluşturulmasına olanak vermektedir. Bu düzen yani Kanunun sistemi yönetim kurulu üyelerini, Amerika Birleşik Devletlerinde uygulanan, yönetim hakkını haiz olan (intern, executive) ve olmayan (exter, non-executive) üyeler ayrımına tâbi tutmaya da elverişlidir. Hatta Fransa'da geçerli "Président Directeur Général" sisteminin uygulanmasına da müsaittir. Böylelikle şirketler topluluğunun

gereksinim duyduğu yönetim şekli için esneklik de sağlanmış olmaktadır. Devir organsal işlevleri içerdiğinden sorumluluk yönünden önemli sonuçlar doğuracaktır. Yönetimin devri için esas sözleşmede hüküm bulunması zorunludur, bu hususta genel kurul kararı yeterli değildir.

Diğer bir zorunluluk ise, devrin, bir örgüt yönetmeliği ile yapılmasıdır. Yönetmelik üretim öncesini, üretimi, pazarlamayı, muhasebenin yapısını, işleyişini, görev tanımlarıyla şemasını içerir; "yönetimi" bir bütün halinde düzenler.

Yönetmelikte örgüt şemasının verilmesi yeterli değildir; karar ve atama yetkileri ile işletmenin teknik, ticarî ve hukukî açıdan yönetimine ilişkin esasları da içermelidir. Bu tasarruf murahhasların yetki alanlarının da açıkça belirlenmesinde önem kazanır. Örgütlenme yönetmeliğinin tescil ve ilânı gerekli değildir. Ancak korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir surette ortaya koyan pay sahipleri ile alacaklılara yazılı olarak bilgi verilir. Fıkra örgüt yönetmeliğinin kimin tarafından karara bağlanacağına ilişkin bir açıklığı içermemektedir. Bu yönetmeliği genel kurul veya yönetim kurulu onaylayabilir. Bu onay hiçbir organ açısından o organa özgülenmiş ve devredilemeyecek bir yetki taşımaz. Devir, esas sözleşmede açıkça öngörüldüğüne göre devir yönetmeliği bakımından gerekli esas sözleşmesel dayanak sağlanmış demektir. Önemli olan devirdir. Bu da esas sözleşmede öngörülen bir hükümlerle, "meşruiyet" temelini kazanmış olmaktadır. Teşkilât yönetmeliği bu devri uygulamaya ilişkin hükümlerini göstermesi bakımından önemlidir. Kaynak İsviçre hukukunda bu yetkiyi çoğu kez yönetim kurulu kullanmaktadır.

Yönetmelik hakkında bilgi verilmesi konusunda kanun pay sahipleriyle alacaklılar arasında bir fark yapmıştır. Pay sahiplerinin bu hususta "korunmaya değer menfaat"leri bulunduğu ilişkin güçlü bir karine vardır. Alacaklılarda böyle bir karine mevcut değildir. Bu sebeple, yönetim örgütü hakkında pay sahipleri bilgilendirilmelidir. Alacaklılar ise korunmaya değer menfaatleri bulunduğunu ikna edici bir şekilde ortaya koyarlarsa bilgilendirilirler. Menfaatin, istenen konu ve olgu ile ilgisi de göz önüne alınmalıdır. Sorumluluk davalarında ve iflâsta pay sahipleri ile alacaklıların menfaati somutlaşır. Bilgi verme yükümü yönetmeliğin bir kopyasının verilmesini ise zorunlu kılmaz. Ayrıca haklı sebeplerin varlığında (meselâ, bir alacaklının açtığı bir davada bu yönetmelikten bir rakibin yararlanması olasılığının bulunması gibi) talebin reddedilmesi de mümkündür. Yönetim kurulunun devir ve yönetmeliğini hazırlamaya ilişkin yetkisinin, bir esas sözleşme hükmü ile genel kurulun onayına bağlanıp bağlanamayacağı sorunu bir içtihat sorunudur.

Devredilmediği takdirde yönetim, yönetim kurulunca kurul olarak yerine getirilir.

2.3.5.25.3- Yönetim Kurulu Üyelerinin Pay Sahibi Olma Zorunluluğu

6762 sayılı Eski Ticaret Kanunumuzda yönetim kurulu üyelerinin göreve başlayabilmeleri için şirkette pay sahibi olmaları aranmakta idi.

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanunu ile şirketlerde profesyonel yönetim anlayışının yerleşmesi arzulanmış, buna istinaden de yönetim kurulu üyelerinin gerek seçilme gerekse göreve başlayabilmeleri için şirkette pay sahibi olmaları zorunluluğu kaldırılmıştır.

2.3.5.25.4- Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin ve İlişkili Bazı Kişilerin Şirketle İşlem Yapma Yasağı

Yeni Ticaret Kanununa göre yönetim kurulu üyelerinin, genel kuruldan izin almadan, şirketle kendisi veya başkası adına herhangi bir işlem yapması mümkün değildir. Aksi halde, şirket yapılan işlemin batıl olduğunu ileri sürebilir. Diğer taraf ise böyle bir iddiada bulunamaz.

6102 sayılı Yasanın 6335 sayılı Yasa ile değişik 395. maddesi hükmüne göre; pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmayan yakınlarının şirkete nakit borçlanmaları yasaktır. Bu kişiler için şirket kefalet, garanti ve teminat veremeyeceği gibi sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını da devralamaz. Aksi hâlde, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklıları bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebilir.

Şirketler topluluğuna dahil olan şirketlerin ise birbirlerine kefil olabilmesi ve garanti verebilmesi mümkündür.

2.3.5.25.5- Tüzel Kişilerin Yönetim Kurulu Üyeliği

6102 sayılı Yeni Ticaret Kanununun 359. maddesinin 2. fıkrasına göre tüzel kişilerin de anonim şirketlerde yönetim kurulu olabilmesi de mümkündür.

Bir tüzel kişi yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunacak; ayrıca, tescil ve ilanın yapılmış olduğu, şirketin internet sitesinde hemen açıklanacaktır.

Tüzel kişi adına sadece, bu tescil edilmiş kişi toplantılara katılıp oy kullanabilecektir.

Tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin tam ehliyetli olması şarttır.

2.3.5.25.6- Mevcut Yönetim Kurulu Üyelerinin Durumu

Eski Türk Ticaret Kanunu döneminde seçilmiş olan yönetim kurulu üyelerinin görevlerini devam ettirmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır. Buna göre; yeni Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan anonim şirket yönetim kurulları ile limited şirket müdürleri, görevden alınmaları veya yönetim kurulu üyeliğinin başka bir sebeple boşalması hali hariç, sürelerinin sonuna kadar görevlerine devam edeceklerdir.

Ancak, tüzel kişinin temsilcisi olarak üye seçilmiş bulunan gerçek kişilerin, Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde, yani 1 Ekim 2012 tarihine kadar, istifa etmesi, onların yerine tüzel kişinin ya da başkasının seçilmesi gerekmektedir.

Bunun nedeni; Yeni Türk Ticaret Kanunu ile tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olabileceklerinin açıkça hükme bağlanmış ve bu suretle 6762 sayılı Kanunda öngörülen tüzel kişilerin yerine seçilen "*onların temsilcileri*" kurumuna da son verilmiş olmasıdır.

Bu nedenle Kanun, tüzel kişilerin temsilcileri olarak yönetim kuruluna seçilen kişilerin mümkün olduğu kadar kısa sürede bu görevlerini terk etmelerini uygun görmüştür. Çünkü, "temsilci" sıfatını taşıdığı hâlde, gerçekten hukuken bu konumda bulunmayan ve özellikle sorumluluk hukuku yönünden sorunlar çıkaran söz konusu kişilerin yerlerini "asil"e bırakmalarında büyük yarar vardır.

Kanun, bu seçimlerin yapılabilmesi için üç aylık bir uyum süresi öngörmüştür. Anonim şirketlerde bu değişikliğin yapılabilmesi için genel kurulun toplantıya çağırılmasına gerek bulunmadığı gibi şu an bir tüzel kişiyi temsilen yönetim kurulu üyesi ya da müdür olarak görev yapan kişinin, Kanun uyarınca istifa etmesinin akabinde, tekrar göreve getirilmesinin önünde de hiç bir engel bulunmamaktadır.

2.3.5.25.7- Yönetim Kurulunun Devredilemez Görev ve Yetkileri

Yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların verilmesi
- b) Şirket yönetim teşkilatının belirlenmesi
- c) Muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal planlama için gerekli düzenin kurulması
- d) Müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları
- e) Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi
- f) Pay, yönetim kurulu karar ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açıklamasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi
- g) Borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması

2.3.5.25.8- Yönetim Kurulunun Batıl Nitelikteki Kararları

Daha önce Borçlar Kanununun genel hükümlerinin uygulandığı yönetim kurulunun batıl nitelikteki kararları, yasal düzenleme altına alınarak tahdidi olmamakla birlikte tek tek sayılmıştır.

Yasanın 391. maddesine göre yönetim kurulunun kararının batıl olduğunun tespiti mahkemeden istenebilecektir.

Özellikle;

a) Eşit işlem ilkesine aykırı olan,

b) Anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen,

c) Pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmasını kısıtlayan ya da güçleştiren,

d) Diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin

kararlar batıl kabul edilecektir.

2.3.5.25.9- İsteğe Bağlı Zarar Sigortası

Yeni Ticaret Kanunu ile yönetim kurulu üyelerinin şirkete verecekleri zararların güvencesi olarak isteğe bağlı zarar sigortası uygulaması getirilmiştir.

Buna göre yönetim kurulu üyelerinin, görevlerini yaparken kusurlarıyla şirkete verebilecekleri zarar, şirket sermayesinin %25'ini aşan bir bedelle sigorta ettirilmiş ve bu suretle şirket teminat altına alınmışsa, bu husus halka açık şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulunun ve ayrıca pay senetleri borsada işlem görüyorsa borsanın bülteninde duyurulacak ve kurumsal yönetim ilkelerine uygunluk değerlendirmesinde dikkate alınacaktır.

Maddenin getiriliş amacı ise madde gerekçesinde aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir;

"Yeni olan 361. madde ile yönetim kurulu üyelerinin şirkete verecekleri zararların güvencesi olarak, isteğe bağlı zarar sigortası getirilmiştir. Bu hükümde yönetim kurulu üyelerinin görevlerini yerine getirirken şirkete verebilecekleri zararların güvence altına alınması konusunda ilk çekingen adım atılmıştır. Batıda yaygın olan bu sigortanın, zararların karşılanmasından çok, profesyonel, sorumluluk bilincine sahip ve görevin gereklerine uygun yetenekleri haiz kişilerden oluşan yönetim kurullarının oluşmasında etken rol oynadığı şüphesizdir. Ancak ülkemizde bu sigortanın bugün yaptırılması olanakları hemen hemen yok gibidir. Çünkü bu kadar büyük bir riski Türk sigorta endüstrisinin taşıyabilmesi mümkün

görülmemektedir. Bütün riskin yurtdışına reasüre edilmesi ise üzerinde düşünülmesi gereken bir diğer noktadır. Ancak hükmün yavaş ve tedricen de olsa gereksinimlere cevap vermesi olasılığı toplumsal politika ve yarar açısından ihmal edilemeyecek bir katkı olarak değerlendirilmiştir."

2.3.5.25.10- Belirli Pay Gruplarına ve Azlığa Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Tanınan Temsil Hakkı

Yeni Kanun ile esas sözleşmede öngörülmek şartı ile, belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleriyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınabilecektir. (md. 360)

Bu amaçla, yönetim kurulu üyelerinin, belirli bir grup oluşturan pay sahipleri, belirli pay grupları ve azlık arasından seçileceği esas sözleşmede öngörülebileceği gibi, esas sözleşmede yönetim kurulu üyeliği için aday önerme hakkı da tanınabilecektir.

Genel kurul tarafından yönetim kurulu üyeliğine önerilen adayın veya hakkın tanındığı gruba ve azlığa mensup adayın haklı bir sebep bulunmadığı takdirde üye seçilmesi zorunludur.

Bu şekilde tanınacak temsil edilme hakkı, halka açık anonim şirketlerde yönetim kurulu üye sayısının yarısını aşamayacaktır.

Bu hüküm ile; karda, oyda, tasfiye payında veya diğer herhangi bir malvarlığı hakkında imtiyazlı olan bir pay grubuna yönetim kurulunda temsil hakkı tanınabileceği açıkça vurgulanmıştır.

Söz konusu hak, imtiyaz gibi her paya değil, belirli pay sahipleri grupları ile belirli pay gruplarına ve azlığa bir bütün olarak tanınmaktadır.

2.3.5.26- Denetleme

2.3.5.26.1- Denetiminin Kapsamı

6102 sayılı Yasanın 398. maddesi kapsamında bağımsız denetime tabi olacak şirketler Bakanlar Kurulunca belirlenecektir.

Denetime tabi olan anonim şirketlerin ve şirketler topluluğunun finansal tabloları denetçi tarafından, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yayımlanan uluslararası denetim standartlarıyla uyumlu Türkiye Denetim Standartlarına göre denetlenecektir. Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu içinde yer alan finansal bilgilerin, denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı ve gerçeği yansıtıp yansıtmadığı da denetim kapsamı içinde değerlendirilecektir.

Denetime tabi olanlar, hazırlanmış olan finansal tablolarının denetimden geçip geçmediğini, denetimden geçmiş ise denetçi görüşünü ilgili finansal tablonun başlığında açıkça belirtmek zorundadırlar.

Denetime tabi olduğu hâlde, denetletirilmemiş finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, düzenlenmemiş hükmündedir.

2.3.5.26.2- Denetimin Konusu

Şirketin ve topluluğun finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun denetimi; envanterin, muhasebenin ve Türkiye Denetim Standartlarının öngördüğü ölçüde iç denetimin, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun denetimidir.

Bu denetim, Türkiye Muhasebe Standartlarına, kanuna ve esas sözleşmenin finansal tablolara ilişkin hükümlerine uyulup uyulmadığının incelenmesini de kapsar.

Denetleme, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun belirlediği esaslar bağlamında, denetçilik mesleğinin gerekleriyle etiğine uygun bir şekilde ve özenle gerçekleştirilir.

Denetleme, şirketin ve topluluğun, malvarlıksal ve finansal durumunun dürüst resim ilkesine uygun olarak yansıtılıp yansıtılmadığını, yansıtılmamışsa sebeplerini, dürüstçe belirtecek;

- a) Şirketin finansal tablolarının ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun,
- b) Topluluğun konsolide finansal tablolarının denetçinin denetleme sırasında elde ettiği bilgilerle uyum içinde olup olmadığını belirtip açıklayacak şekilde yapılır.

2.3.5.26.3- Denetçinin Seçimi

Denetçi, şirket genel kurulunca; topluluk denetçisi, ana şirketin genel kurulunca seçilecektir.

Denetçinin, her faaliyet dönemi ve her hâlde görevini yerine getireceği faaliyet dönemi bitmeden seçilmesi şarttır.

Seçimden sonra, yönetim kurulu, gecikmeksizin denetleme görevini hangi denetçiye verdiğini ticaret siciline tescil ettirir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile internet sitesinde ilan eder.

Konsolidasyona dâhil olan ana şirketin finansal tablolarını denetlemek için seçilen denetçi, başka bir denetçi seçilmediği takdirde, topluluk finansal tablolarının da denetçisi kabul edilecektir.

2.3.5.26.4- Denetçinin Görevden Alınması

Şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi;

a) Yönetim kurulunun,

b) Sermayenin yüzde onunu, halka açık şirketlerde esas veya çıkarılmış sermayenin yüzde beşini oluşturan pay sahiplerinin istemi üzerine, ilgilileri ve seçilmiş denetçiyi dinleyerek, seçilmiş denetçinin şahsına ilişkin haklı bir sebebin gerektirmesi, özellikle de onun taraflı davrandığı yönünde bir kuşkunun varlığı hâlinde, başka bir denetçi atayabilir.

Görevden alma ve yeni denetçi atama davası, denetçinin seçiminin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren üç hafta içinde açılır. Azlığın bu davayı açabilmesi için, denetçinin seçimine genel kurulda karşı oy vermiş, karşı oyunu tutanağa geçirtmiş ve seçimin yapıldığı genel kurul toplantısı tarihinden itibaren geriye doğru en az üç aydan beri, şirketin pay sahibi sıfatını taşıyor olması şarttır.

Faaliyet döneminin dördüncü ayına kadar denetçi seçilememişse, denetçi, yönetim kurulunun, her yönetim kurulu üyesinin veya herhangi bir pay sahibinin istemi üzerine, dördüncü fıkrada gösterilen mahkemece atanır. Aynı hüküm, seçilen denetçinin görevi red veya sözleşmeyi feshetmesi, görevlendirme kararının iptal olunması, butlanı veya denetçinin kanuni sebeplerle veya diğer herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi veya görevini yapmaktan engellenmesi hâllerinde de uygulanır. Mahkemenin kararı kesindir.

2.3.5.26.5- Denetçinin Görevi Bırakması

Denetçi denetleme sözleşmesini, sadece haklı bir sebep varsa veya kendisine karşı görevden alınma davası açılmışsa feshedebilir. Görüş yazısının içeriğine ilişkin fikir ayrılıkları ile denetlemenin şirketçe sınırlanmış olması veya görüş yazısı vermekten kaçınma haklı sebep sayılamaz. Denetçinin sözleşmeyi feshi yazılı ve gerekçeli olmalıdır. Denetçi fesih tarihine kadar elde ettiği sonuçları genel kurula sunmakla yükümlüdür; bu sonuçlar 402 nci maddeye uygun bir rapor hâline getirilerek genel kurula verilir.

2.3.5.26.6- Denetçi Olabilecekler/Olamayacaklar

Denetçi; bağımsız denetim yapmak üzere, 01/06/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa göre ruhsat almış yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir unvanını taşıyan ve Kamu

Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen kişiler ve/veya ortakları bu kişilerden oluşan sermaye şirketi olabilir.

Aşağıdaki hâllerden birinin varlığında, yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir ve/veya sermaye şirketi ve bunların ortaklarından biri ve bunların ortaklarının yanında çalışan veya bu cümlede anılan kişilerin mesleği birlikte yaptıkları kişi veya kişiler, ilgili şirkette denetçi olamaz. Şöyle ki, önceki cümlede sayılanlardan biri;

a) Denetlenecek şirkette pay sahibiyse,

b) Denetlenecek şirketin yöneticisi veya çalışanıysa veya denetçi olarak atanmasından önceki üç yıl içinde bu sıfatı taşımışsa,

c) Denetlenecek şirketle bağlantısı bulunan bir tüzel kişinin, bir ticaret şirketinin veya bir ticari işletmenin kanuni temsilcisi veya temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, yöneticisi veya sahibiyse ya da bunlarda yüzde yirmiden fazla paya sahipse yahut denetlenecek şirketin yönetim kurulu üyesinin veya bir yöneticisinin alt veya üst soyundan biri, eşi veya üçüncü derece dâhil, üçüncü dereceye kadar kan veya kayın hısımsa,

d) Denetlenecek şirketle bağlantı hâlinde bulunan veya böyle bir şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip olan bir işletmede çalışıyorsa veya denetçisi olacağı şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip bir gerçek kişinin yanında herhangi bir şekilde hizmet veriyorsa,

e) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının düzenlenmesinde denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunmuşsa,

f) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının çıkarılmasında denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunduğu için (e) bendine göre denetçi olamayacak gerçek veya tüzel kişinin veya onun ortaklarından birinin kanuni temsilcisi, temsilcisi, çalışanı, yönetim kurulu üyesi, ortağı, sahibi ya da gerçek kişi olarak bizzat kendisi ise,

g) (a) ilâ (f) bentlerinde yer alan şartları taşıdığı için denetçi olamayan bir denetçinin nezdinde çalışıyorsa,

h) Son beş yıl içinde denetçiliğe ilişkin meslekî faaliyetinden kaynaklanan gelirinin tamamının yüzde otuzundan fazlasını denetlenecek şirkete veya ona yüzde yirmiden fazla pay ile iştirak etmiş bulunan şirketlere verilen denetleme ve danışmanlık faaliyetinden elde etmişse ve bunu cari yılda da elde etmesi bekleniyorsa denetçi olamaz.

On yıl içinde aynı şirket için toplam yedi yıl denetçi olarak seçilen denetçi üç yıl geçmedikçe denetçi olarak yeniden seçilemez. Ancak, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu bu süreleri kısaltmaya yetkilidir.

2.3.5.26.7- Denetim Raporu

Denetçi, yapılan denetimin türü, kapsamı, niteliği ve sonuçları hakkında, gereken açıklıkta, anlaşılır, basit bir dille yazılmış ve geçmiş yıllarla karşılaştırmalı olarak hazırlanmış, finansal tabloları konu alan bir rapor düzenler.

Bundan başka ayrı bir rapor hâlinde, yönetim kurulunun, şirketin veya topluluğun durumu hakkındaki yıllık faaliyet raporunda yer alan irdelemeleri, denetçi tarafından, finansal tablolar ile tutarlılığı ve gerçeğe uygunluğu açısından değerlendirilir.

Denetçi, değerlendirme yaparken şirketin, denetliorsa ana şirket ile topluluğun finansal tablolarını esas alır. Raporda öncelikle, şirketin ve topluluğun finansal durumuna dair yönetim kurulunun değerlendirmesi hakkında görüş açıklanır. Bu görüşte, özellikle şirketin ve ana şirketin finansal tablolarının denetimi bağlamında, şirketin ve topluluğun varlığını sürdürebilmesine ve gelecekteki gelişmesine ilişkin analiz yanında, şirket yönetim kurulunun raporu ile topluluk yıllık faaliyet raporu bu belgelerin verdiği olanak ölçüsünde şirketin finansal durumu irdelenir.

Denetim raporunun esas bölümünde;

a) Defter tutma düzeninin, finansal tabloların ve topluluk finansal tablolarının, kanun ile esas sözleşmenin finansal raporlamaya ilişkin hükümlerine uygun olup olmadığı,

b) Yönetim kurulunun denetçi tarafından denetim kapsamında istenen açıklamaları yapıp yapmadığı ve belgeleri verip vermediği,

açıkça ifade edilir.

Ayrıca, finansal tablolar ile bunların dayanağı olan defterlerin;

a) Öngörülen hesap planına uygun tutulup tutulmadığı,

b) Türkiye Muhasebe Standartları çerçevesinde, şirketin malvarlığı, finansal ve kârlılık durumunun resmini gerçeğe uygun olarak ve dürüst bir şekilde yansıtıp yansıtmadığı,

belirtilir.

Denetçi, raporunu imzalar ve yönetim kuruluna sunar.

2.3.5.26.8- Görüş Yazıları

Denetçi, denetimin sonucunu görüş yazısında açıklar.

Bu yazı, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun belirlediği esaslar çerçevesinde, denetimin konusu, türü, niteliği ve kapsamı yanında denetçinin değerlendirmelerini de içerir.

Denetçi, olumlu görüş verdiği takdirde yazısında, öncelikle yapılan denetimde, Türkiye Muhasebe Standartları ve diğer gereklilikler bakımından herhangi bir aykırılığa rastlanmadığını; denetim sırasında elde edilen bilgilerine göre, şirketin veya topluluğun finansal tablolarının doğru olduğunu, malvarlığı ile finansal duruma ve kârlılığa ilişkin resmin gerçeğe uygun bulunduğunu ve tabloların bunu dürüst bir şekilde yansıttığını belirtir.

Çekinceleri varsa denetçi, olumlu görüş yazısını sınırlandırabilir veya olumsuz görüş verebilir.

Sınırlandırılmış olumlu görüş, finansal tabloların şirketin yetkili kurullarınca düzeltilebilecek aykırılıklar içerdiği ve bu aykırılıkların tablolarda açıklanmış sonuca etkilerinin kapsamlı ve büyük olmadığı durumlarda verilir. Sınırlamanın konusu, kapsamı ve düzeltmenin nasıl yapılabileceği sınırlandırılmış olumlu görüş yazısında açıkça gösterilir.

Şirket defterlerinde, denetlemenin Yasaya ve ilgili düzenlemelere uygun bir şekilde yapılmasına ve sonuçlara varılmasına olanak vermeyen ölçüde belirsizliklerin bulunması veya şirket tarafından denetlenecek hususlarda önemli kısıtlamaların yapılması hâlinde denetçi, bunları ispatlayabilecek delillere sahip olmasa bile, gerekçelerini açıklayarak görüş vermekten kaçınabilir. Kaçınma olumsuz görüşün sonuçlarını doğurur.

Olumsuz görüş yazılan hallerde yönetim kurulu, görüş yazısının kendisine teslimi tarihinden itibaren dört iş günü içinde, genel kurulu toplantıya çağırır ve genel kurul yeni bir yönetim kurulu seçer. Esas sözleşmede aksi öngörülmemişse, eski yönetim kurulu üyeleri yeniden seçilebilir. Yeni yönetim kurulu altı ay içinde, kanuna, esas sözleşmeye ve standartlara uygun finansal tablolar hazırlar ve bunları denetleme raporu ile birlikte genel kurula sunar. Sınırlı olumlu görüş verilen hâllerde genel kurul, gerekli önlemleri ve düzeltmeleri de karara bağlar.

2.3.5.26.9- Şirket ile Denetçi Arasındaki Görüş Ayrılıkları

Şirket ile denetçi arasında şirketin ve topluluğun yıl sonu hesaplarına, finansal tablolarına ve yönetim kurulunun faaliyet raporuna ilişkin, ilgili kanunun, idari tasarrufun veya esas sözleşme hükümlerinin yorumu veya uygulanması konusunda doğan görüş ayrılıkları hakkında, yönetim kurulunun veya denetçinin istemi üzerine şirketin merkezinin

bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi dosya üzerinden karar verir. Karar kesindir. Dava giderlerinin borçlusu şirkettir.

2.3.5.27- Anonim Şirketlerin Teknik İflası

Daha önce 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 324. maddesinde düzenlenen sermaye kaybı ve borca batıklık durumu 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununun 376 ve müteakip maddelerinde düzenlenmiştir. Yeni düzenlemede eski düzenlemenin ana hatları korunmuş ancak uygulamada sıkça rastlanılan sorunlar dikkate alınarak yeni kurallar da öngörülmüştür.

Yeni Yasanın 376. maddesine göre; son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırarak ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunacaktır.

Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erecektir.

Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkarttırıp denetçiye verecektir. Denetçi bu ara bilanço, en çok yedi iş günü içinde inceleyecek ve değerlendirmeleri ile önerilerini bir rapor hâlinde yönetim kuruluna sunacaktır. Rapordan, aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirecek ve şirketin iflasını isteyecektir.

Yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklı yeni nakit sermaye konulması dâhil nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini isteyebilecektir. Bu hâlde İcra ve İflas Kanununun 179 ilâ 179/b maddeleri uygulanacaktır.

2.3.5.28- İflasın Ertelenmesi

İflasın ertelenmesi, şirket yönetim kurulu veya tasfiye memurları ya da alacaklılardan biri tarafından bildirilen ve mahkemece de tespit edilen borca batıklık sebebiyle bir sermaye şirketi veya kooperatif hakkında iflas kararı verilmesi gerekirken; mali durumun iyileştirilmesi ümidi olduğunu gösteren iyileştirme projesinin sunulması, yönetim kurulu veya alacaklılardan birinin talep etmesi ve mahkemece de ciddi ve inandırıcı bulunması üzerine iflas kararı verilmesinin belirli bir süre için ertelenip kural olarak aleyhe takiplerin yapılamayacağı, bu süre içinde mali durumun düzeltilip faaliyete devam edilmesini, böylece

iflas etmekten kurtulmayı sağlayan şirketin olduğu kadar şirket alacaklıları ve ülke ekonomisinin de yararına olan bir iflas hukuku müessesesidir.

İflasın ertelenmesi talebini, sermaye şirketini "idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler", "şirket tasfiye halinde ise "tasfiye memurları" veya bir "alacaklı" ileri sürebilir.

İflasın ertelenmesinde İcra İflas Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerini beraber değerlendirmek gerekmektedir. Bu anlamda, mahkemeye yıl sonu bilançosunun ve borca batıklık bilançosunun ibraz edilmesi lazımdır.

İflasın ertelenmesi talebiyle birlikte mahkemeye verilmesi gereken bir diğer belge de iyileştirme projesidir. Şirket böyle bir projeyi mahkemeye vermediği takdirde, iflasın ertelenmesi talebi kural olarak reddedilir. Bu proje, öngörülen kurtarma tedbirlerini ve borca batıklığı ortadan kaldırmak için gerekli olan süreyi içermelidir. İyileştirme projesi, gerektiğinde, işletmenin durumun iyileştirilmesini ümit ettiren dış faktörlere de yer vermelidir. Özellikle, kurtarma tedbirleri bir sonuç verinceye kadar, kısa ve orta vadede kaçınılmaz olan işletme zararlarının aşılmasına imkan veren finansman kaynakları projede tanımlanmalıdır. Ayrıca, iyileştirme projesi iflasın ertelenmesi talebinin gerekçelerini etraflı ve titiz bir şekilde yansıtmalıdır. Böylece alacaklıları borçlu şirketin keyfi atılımlarına karşı korumak mümkün olur.

İflasın açılması için yetkili ve görevli olan mahkeme (borçlu şirketin muamele merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi), iflasın ertelenmesi için de yetkili ve görevlidir.

İflasın ertelenmesi prosedürü çekişmesiz yargıya dahildir ve öncelikle ve ivedilikle sonuçlandırılır (İİK md. 179).

Uygulanacak yargılama usulü, basit yargılama usulüdür. İspat yükü kural olarak talep sahibi borçlu şirkete aittir. Ancak, her çekişmesiz yargı işinde olduğu gibi burada da, borçlu şirketin ve diğer ilgililerin ileri sürdükleri beyan ve iddialar ile getirdikleri deliller mahkemeyi bağlamaz. Hakim, durumun gerektirdiği başkaca vakıa ve delilleri serbest takdirine göre resen arayıp bulmaya yetkili ve mecburdur.

2.3.5.29- Sona Erme

6102 sayılı Yasanın 529. maddesine göre anonim şirket;

a) Sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hâle gelmemişse, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesiyle,

b) İşletme konusunun gerçekleşmesiyle veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesiyle,

- c) Esas sözleşmede öngörölmüş herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle,
- d) Kanuna uygun olarak alınan genel kurul kararıyla,
- e) İflasına karar verilmesiyle,
- f) Kanunlarda öngörölen diğer hâllerde sona erer.

Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, yönetim kurulunu da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler. Bu süre içinde durum düzeltilmezse, mahkeme şirketin feshine karar verir. Dava açıldığında mahkeme, taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir.

Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir.

Sona erme, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse, yönetim kurulunca ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir. Sona eren şirket tasfiye hâline girer. Tasfiye halindeki şirket, pay sahipleriyle olan ilişkileri de dâhil, tasfiye sonuna kadar tüzel kişiliğini korur ve ticaret unvanını "tasfiye hâlinde" ibaresi eklenmiş olarak kullanır. Bu hâlde organlarının yetkileri tasfiye amacıyla sınırlıdır.

3- CEZALAR VE ORTAK HÜKÜMLER

3.1- Esas Sözleşmelerin Yeni TTK' ya Uyumlu Hale Getirilmesi

Anonim şirketler esas sözleşmelerini ve limited şirketler şirket sözleşmelerini 1 Temmuz 2013 tarihine kadar Yeni Türk Ticaret Kanunuyla uyumlu hale getirmek zorundadırlar.

Bu süre içinde gerekli değişikliklerin yapılmaması halinde, esas sözleşmedeki ve şirket sözleşmesindeki düzenleme yerine Yeni Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümleri uygulanacaktır.

Esas sözleşme ve limited şirket sözleşmesini Yeni Kanuna uyumlu hâle getirmek için yapılacak genel kurullarda toplantı nisabı aramayacaktır.

3.2- İnternet Sitesi Kurma Zorunluluğu²⁴

6102 sayılı TTK'nın 1524. maddesi uyarınca; Bakanları Kurulunca, denetime tabi olması gerektiği yolunda karar alınan sermaye şirketlerinin, kuruluşlarının ticaret siciline tescili tarihinden itibaren üç ay içinde bir internet sitesi açmaları ve bu sitenin belirli bir bölümünü şirketçe kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanmasına özgülemeleri zorunludur.

İnternet sitesinde yayımlanacak içerikler, TTK' da belli bir süre belirtilmiş ise bu süre içinde, belirtilmemiş ise içeriğin dayandığı işlemin veya olgunun gerçekleştiği tarihten, tescil veya ilana bağlandığı durumlarda ise tescil veya ilanın yapıldığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde, şirketin kuruluşundan internet sitesi açılıncaya kadar geçen sürede yayımlanması gereken içerikler de bu sitenin açıldığı tarihte siteye konulmalıdır.

Söz konusu yükümlülükler uymaması, ilgili kararların iptal edilmesinin sebebini oluşturacak, Kanuna aykırılığın tüm sonuçlarının doğmasına yol açacak ve kusuru bulunan yöneticiler ile yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna neden olacaktır.

İnternet sitesinin bilgi toplumu hizmetlerine ayrılmış bölümü herkesin erişimine açık olacaktır. Erişim hakkının kullanılması, ilgili olmak veya menfaati bulunmak gibi kayıtlarla sınırlandırılmayacağı gibi herhangi bir şarta da bağlanamayacaktır. Bu ilkenin ihlali hâlinde herkes engelin kaldırılması davasını açabilecektir.

Şirketin internet sitesine konulan bir içeriğin, üzerinde bulunan tarihten itibaren en az altı ay süreyle internet sitesinde kalır, aksi hâlde konulmamış sayılır.

3.3- Türkiye Muhasebe Standartları ve Uygulama Zorunluluğu

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından belirlenen Türkiye Muhasebe Standartları;

a) Türkiye Muhasebe Standartları, Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/IFRS) ve yorumlarından,

b) Kurum tarafından değişik işletme büyüklükleri, sektörler ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar için belirlenen standartlar ve diğer düzenlemelerden,

oluşmaktadır.

²⁴ 6102 sayılı Yasanın ilk halinde, tüm sermaye şirketlerinin internet sitesi kurması ve şirkete ilişkin yaklaşık tüm bilgilerin bu sitede yayımlanması zorunlu tutulmuş iken, gelen yoğun eleştiriler sonucu 6335 sayılı Yasa ile yapılan değişikliklerle söz konusu uygulamanın kapsam ve şartları yumuşatılmıştır.

Buna göre aşağıdaki sayılan kurumlar TMS/TFRS ve yorumlarını uygulamakla yükümlüdür:

a) Sermaye Piyasası Kanununa göre, ihraç ettikleri sermaye piyasası araçları borsada veya teşkilatlanmış diğer bir piyasada işlem gören şirketler, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri ve konsolidasyon kapsamına alınan diğer işletmeler,

b) Bankacılık Kanununun 3. maddesinde tanımlanan bankalar ile bağıli ortaklıkları,

c) 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununda tanımlanan sigorta ve reasürans şirketleri,

d) 28/3/2001 tarihli ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununda tanımlanan emeklilik şirketleri

e) TMS/TFRS ve yorumlarını uygulamayı tercih edenler.

Aşağıda sayılanlar ise Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından değışik işletme büyüklükleri, sektörler ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar için belirlenen standartlar ve diğer düzenlemeleri uygulamakla yükümlüdür:

a) Tam Seti uygulama zorunluluğı bulunanlar dışında kalan ve işletme yönetiminde yer almayan işletme sahipleri, işletmeye borç verenler ve kredi derecelendirme kuruluşları gibi dış kullanıcılar için genel amaçlı finansal tablo düzenleyen işletmeler.

b) TMS/TFRS' yi uygulamayı tercih eden KOBİ tanımındaki işletmelerden tekrar KOBİ/TFRS uygulamasına dönmek isteyen işletmeler.

Diğer taraftan Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, değışik işletme büyüklükleri, sektörler ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar itibarıyla Türkiye Muhasebe Standartlarından muaf olacakları tespit etmeye veya bunlar için ayrı düzenlemeler yapmaya yetkilidir.

3.4- Kar Payı Avansı Uygulaması

Anonim, Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit ve Limited Şirketlerin kâr payı avansı dağıtabilmeleri için, şirket genel kurulunca kâr payı avansı dağıtılmasına ilişkin karar alınması ve kâr payı avansı dağıtılacak hesap döneminde hazırlanan üç, altı veya dokuz aylık ara dönem finansal tablolara göre kâr edilmiş olması gereklidir.

Dağıtılacak kâr payı avansı; varsa geçmiş yıllar zararlarının tamamının, vergi, fon ve mali karşılıkların, kanunlara ve sözleşmeye göre ayrılması gereken yedek akçelerin, varsa imtiyazlı pay sahipleri, intifa senedi sahipleri ve kâra katılan diğer kimseler için ayrılacak

tutarların, oluşan ara dönem kârından indirilmesi suretiyle hesaplanacak ve ödenecek kâr payı avansı, bu şekilde hesaplanan tutarın yarısını geçemeyecektir.

Kâr payı avansı, dağıtım tarihleri itibarıyla ortaklara payları oranında ödenecektir.

3.5- Müeyyideler

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 562. maddesi ile söz konusu Yasayla getirilen düzenlemelere uymamanın yaptırımı belirlenmiştir. Aşağıdaki tabloda suç olarak tanımlanan fiiller ile öngörülen cezalar yer almaktadır:

Ceza Gerektiren Fiil	Öngörülen Ceza
Tescil ve Kayıt İçin Gerçeğe Aykırı Beyanda Bulunulması	2 bin TL İdari Para Cezası
Tescil Edilen Ticaret Unvanını İşletmenin Görünecek Bir Yere Asılmaması	2 bin TL İdari Para Cezası
Ticari Defterlerin Dayanağı Oluşturan Belgelerde Gerekli Bilgilere Yer Verilmemesi	2 bin TL İdari Para Cezası
İşletme Adının Tescil ve İlan Ettirilmemesi	2 bin TL İdari Para Cezası
İşletme Faaliyetlerinin Oluşumu ve Gelişiminin Defterlerden İzlenememesi	4 bin TL İdari Para Cezası
Tacirin İşletmesiyle İlgili Olarak Gönderilmiş Bulunan Her Türlü Belgenin Kopyasını Saklamaması	4 bin TL İdari Para Cezası
Ticari Defterlerin Mevcut Olmaması veya Hiçbir Kayıt İçermemesi veyahut Yasaya Uygun Olarak Saklanmaması	300 Günden Az Olmamak Üzere Adli Para Cezası
Defterlerin Yasaya Uygun Olarak Tutulmaması	4 bin TL İdari Para Cezası
Ticari Defterlerin Açılış ve Kapanış Onaylarının Yaptırılmaması	4 bin TL İdari Para Cezası
İnternet Sitesi Oluşturmamak	100 günden 300 güne Kadar Adli Para Cezası

Tutulmak ve Muhafaza Edilmek Zorunda Olunan Defter ve Belgelerin Denetime Yetkili Olanlara İbraz Edilmemesi	300 Günden Az Olmamak Üzere Adli Para Cezası
Kanunda Belirtilen Şartlara Aykırı Olarak Pay Sahiplerine Borç Verilmesi	300 Günden Az Olmamak Üzere Adli Para Cezası
Usule Aykırı Envanter Çıkarılması	4 bin TL İdari Para Cezası
Şirketin Kuruluşu, Sermayesinin Artırılması-Azaltılması ile Birleşme, Bölünme, Tür Değişirme ve Menkul Kıymet Çıkarma Gibi İşlemlerle İlgili Belgelerin Sahte Olarak Düzenlenmesi ile Ticari Defterlere Kasıtlı Olarak Gerçeğe Aykırı Kayıt Yapılması	1 yıldan 3 yıla Kadar Hapis Cezası

3.6- Yeni Türk Ticaret Kanunu Takvimi

KONULAR	KAPSAM	YÜRÜRLÜK TARİHİ
YÖNETİM KURULU ve ÜYELİĞİ	Anonim şirketlerde yönetim kurulu (YK) üyelerinin pay sahibi olma zorunluluğu ve YK'nın en az 3 üyeden oluşması zorunluluğu kaldırılmıştır. Buna göre YK üye sayısı en az 1 kişidir ve pay sahibi olmayan kişiler de YK üyesi olarak görev alabilir. Tüzel kişiler de temsilci atayarak YK üyesi olarak seçilebilir.	1 Temmuz 2012
ELEKTRONİK ORTAMDA YK	Elektronik ortamda YK toplantısı yapılması imkânı tanınmıştır.	30 Eylül 2012
BAĞIMSIZ DENETİM	Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilecek şirketler ile Şirketler Topluluğu bağımsız denetime tabi olacaktır.	1 Ocak 2013
MUHASEBE KAYITLARI	Tacirler defterlerini Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca tutmaya devam edeceklerdir. Ancak şirketler 01.01.2013 tarihinde veya özel hesap dönemi dolayısıyla daha sonraki bir tarihte başlayacak hesap dönemi için münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken, TMS'ye, kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara uymak ve bunları uygulamak zorundadır.	1 Ocak 2013
TİCARİ DEFTERLERİN AÇILIŞ ONAYI	Yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defteri ile pay defteri, YK karar defteri, genel kurul toplantı ve müzakere defterlerin açılış onayları kuruluş sırasında ve kullanılmaya başlanmadan önce noter tarafından yapılır. İzleyen faaliyet dönemlerindeki açılış onayları, defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna kadar notere yaptırılır.	Faaliyet döneminin ilk ayından önceki ay sonuna kadar

<p>ŞİRKET BİLGİLERİNİN BELGELERDE GÖSTERİLMESİ</p>	<p>Tescil edilen ticaret unvanı, ticari işletmenin görülebilecek bir yerine okunaklı bir şekilde yazılmalıdır.</p> <p>İşletmeyle ilgili olarak düzenlenen ticari mektuplar ve ticari defterlere yapılan kayıtların dayandığı belgelerde bulunması gereken bilgiler (Sermaye şirketlerinde):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ticaret unvanı • İşletmenin merkezi • Ticaret sicili numarası • İnternet sitesi adresi (<i>internet sitesi oluşturmakla yükümlü olanlar</i>) 	<p>1 Ocak 2014</p>
<p>İNTERNET SİTESİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ</p>	<p>Hangi şirketlerin internet sitesi kurmakla yükümlü olduğu Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir. Bu şirketlerin internet sitesinde asgari aşağıdaki bilgiler yer almalıdır;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ticaret unvanı • Ticaret sicil numarası • İşletmenin merkezi • Taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarı • Anonim şirketlerde yönetim kurulu başkan ve üyelerinin adları ve soyadları <p>(Limited şirketlerde müdürlerin adları ve soyadları ile taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarı)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bağımsız denetçinin kim olduğu hakkında bilgi • Kanunen yapılması gereken ilanlar (ana sözleşme ve değişiklikleri, sermaye artırımı, genel kurula çağrı ilanı vb.) 	<p>30 Ekim 2013</p>
<p>ELEKTRONİK ORTAMDA YAPILACAK KURULLAR</p>	<p>Şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede düzenlenmiş olması şartıyla, sermaye şirketlerinde yönetim kurulu ve müdürler kurulu tamamen elektronik ortamda yapılabileceği gibi, toplantılar bazı üyelerin fiziken mevcut buldukları bir toplantıya bir kısım üyelerin elektronik ortamda katılması yoluyla da icra edilebilir.</p>	<p>1 Temmuz 2012</p>
<p>DİĞER ELEKTRONİK İŞLEMLER</p>	<p>Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır.</p>	<p>1 Temmuz 2012</p>

ŞİRKETLERDE ORTAK SAYISI	Eski TTK'da anonim şirket kurulması için şirkette pay sahibi en az 5 kurucunun ve limited şirkette en az 2 kurucunun bulunması şart iken, mevcut TTK ile gerek anonim şirket ve gerekse limited şirket kurulması için en az bir kurucunun var olması gerekli ve yeterlidir.	1 Temmuz 2012
ŞİRKETE BORÇLANMA	Pay sahiplerinin (i)vadesi gelmiş sermaye taahhüdü borcu bulunmaması ve (ii) şirketin serbest yedek akçelerle birlikte karı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olması kaydıyla, acil kaynak ihtiyaçlarının makul bir vade içerisinde ve şirketi zarara uğratmayacak şekilde şirket varlıklarından karşılanabilmesi mümkün hale getirilmiştir. Bu koşullar oluşmadan pay sahiplerinin şirkete borçlanması yasaktır.	1 Temmuz 2012
KAR PAYI AVANSI	AŞ ve limited şirket ortaklarına kar payı avansı alma hakkı tanınmıştır. Bu avans, ortaklara verilen yasal bir borç sayılacaktır. Ancak, verilen avans dönem sonunda ortaya çıkacak dağıtılabılır kârdan fazla ise, şirkete iade edilecektir.	1 Temmuz 2012
SORUMLULUK	Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini ihlal ettikleri iddia edildiği takdirde kusurlarının bulunmadığını ispat etmek durumunda kalmayacak, iddia edenler kusuru ispat etmekle yükümlü olacaktır.	1 Temmuz 2012
ŞİRKETİN KENDİ PAYLARINI İKTİSAP ETMESİ	Daha önceleri bir şirket kural olarak (istisnai haller hariç) kendi paylarını iktisap edemeyeceği gibi rehin olarak da kabul edemezken, yeni TTK ile anonim şirketlerin kendi hisse senetlerini belirli kurallara bağlı olarak iktisap etmesi mümkün kılınmaktadır.	1 Temmuz 2012

ESAS SÖZLEŞME DEĞİŞİKLİĞİ	A.Ş.'ler esas sözleşmelerini (ve limited şirketler şirket sözleşmelerini), TTK'nın yürürlük tarihinden (01.07.2012) itibaren 12 ay içinde TTK ile uyumlu hâle getirecektir. Bu süre içinde gerekli değişikliklerin yapılmaması hâlinde, esas sözleşmedeki ve şirket sözleşmesindeki farklı düzenleme yerine TTK'nın ilgili hükümleri uygulanır.	1 Temmuz 2013
ESAS SÖZLEŞME DEĞİŞİKLİĞİNDE KARAR YETERLİLİĞİ	Anonim şirketlerde, esas sermayenin en az % 75'inin olumlu oyunu gerektiren konular, şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi, imtiyazlı pay oluşturulması, nama yazılı paylarının devrinin sınırlandırılması; Esas sermayenin en az % 50'sinin olumlu oyunu gerektiren konular, esas sözleşmede her türlü değişikliğe ilişkin kararlar, nevi değiştirme, birleşme ve bölünmeye ilişkin kararlar; Esas sermayenin en az % 60'ının olumlu oyunu gerektiren konular, yeni pay alma hakkının kaldırılması ya da sınırlandırılmasına ilişkin kararlar. Limited şirketlerde ise, aksi şirket sözleşmesinde öngörülmediği takdirde, şirket sözleşmesi, esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararıyla değiştirilebilir.	1 Temmuz 2012
ASGARİ SERMAYE	Asgari sermaye anonim şirketlerde 50.000-TL ve limited şirketlerde 10.000-TL'dir (Kayıtlı sermaye sistemini benimseyen kapalı anonim şirketlerde başlangıç sermayesi 100.000-TL ve limited şirketlerde 25.000-TL olacaktır).	14 Şubat 2014
SERMAYE	Kuruluştaki taahhüt edilen sermayenin %'ü tescilden önce, bakiye tutarın ise tescilden itibaren 24 ay içinde ödenmesi gereklidir (sermaye artırımında da aynı süreler kıyasen uygulanır).	1 Temmuz 2012
TASFİYE EDİLECEK ŞİRKETLER	6335 sayılı Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde belirlenen halleri tespit edilen ya da bildirilen anonim ve limited şirketlerin tasfiyeleri ve ticaret sicilinden kayıtlarının silinmesi, ilgili kanunlardaki tasfiye usulüne uyulmaksızın aşağıdaki belirtildiği şekilde yapılacaktır:	1 Temmuz 2014

ACENTELİK	Acentelik hükümleri yeniden ele alınmış olup, acenteyi koruyucu değişikliklerin yanı sıra daha önce yasada düzenlenmeyen rekabet yasağı anlaşmaları ve denkleştirme (portföy) tazminatı da açıkça düzenlenmiştir.	1 Temmuz 2012
HAKSIZ REKABET	Yeni TTK'da haksız rekabetin önlenmesi ile ilgili hükümler yeniden ele alınmış, ancak eskisinden farklı olarak haksız rekabet tanımı yapılmamıştır.	1 Temmuz 2012